

VIEREMÄN KUNNAN OPETUSSUUNNITELMA VUOSILUOKILLE 1 – 9

Perusopetuksen opetussuunnitelma hyväksytty/Sivistyslautakunta 31.5.2005 § 39

Hyväksytyt päivitykset/Sivistyslautakunta

14.9.2010 § 45

14.12.2010 § 69

14.2.2011 § 7

5.4.2011 § 20

7.6.2011 § 36

1.11.2011 § 64

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto
 - 1.1. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat
 - 1.2. Perusopetuksen arvopohja ja toiminta-ajatus
2. Perusopetuksen tehtävä
 - 2.1. Perusopetuksen rakenne ja tuntijako
 - 2.2. Opetuksen toteuttaminen
 - 2.3. Oppimiskäsitys
3. Oppimisympäristö
 - 3.1. Toimintakulttuuri
 - 3.2. Työtavat
 - 3.2.1. Kasvatuksen ja opetuksen yleiset tavoitteet
 - 3.2.2. Yleiset tavoitteet
 - 3.2.3. Tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle
4. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki
 - 4.1 Yleinen tuki
 - 4.2 Tehostettu tuki
 - 4.3 Erityinen tuki
 - 4.4 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki Vieremällä
 - 4.5 Yksilölliset suunnitelmat
 - 4.5.1 Oppimissuunnitelma
 - 4.5.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma
5. Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot
 - 5.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki
 - 5.1.1 Tukiopetus
 - 5.1.2 Osa-aikainen erityisopetus
 - 5.1.3 Erityisopetus
 - 5.1.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen
 - 5.1.5 Pidennetty oppivelvollisuus
 - 5.1.6 Toiminta-alueittain opiskelu
 - 5.2 Ohjauksellinen ja muu tuki
 - 5.2.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö
 - 5.2.2 Ohjauksen järjestäminen
 - 5.2.3 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen
 - 5.2.4 Opetuksen osallistumisen edellyttämä avustajatarpeen määrittely Vieremällä

- 5.2.5 Perusopetusta tukeva muu toiminta
- 5.3 Joustavan perusopetuksen toiminta
- 5.4 Oppilashuolta ja turvallisuuden edistäminen
 - 5.4.1 Oppilashuolto
 - 5.4.2 Turvallisuuden edistäminen
 - 5.4.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen
 - 5.4.4 Oppilashuollon ja turvallisuuden edistäminen Vieremällä
 - 5.4.4.1 Oppilashuolto Vieremän kouluissa
 - 5.4.4.2 Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa
 - 5.4.4.3 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- 6. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
 - 6.1 Saamelaiset
 - 6.2 Romanit
 - 6.3 Viittomakieliset
 - 6.4 Maahanmuuttajat
- 7. Opetuksen tavoitteet ja oppisisällöt oppiaineittain
 - 7.1 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet
 - 7.2 Äidinkieli ja kirjallisuus
 - 7.2.1 Koulun ja kirjaston yhteistyö
 - 7.3 Ruotsi
 - 7.4 Englanti
 - 7.5 Saksa (A2-kieli)
 - 7.6 Matematiikka
 - 7.7 Ympäristö- ja luonnontieto
 - 7.8 Biologia ja maantieto
 - 7.9 Fysiikka ja kemia
 - 7.10 Terveystieto
 - 7.11 Uskonto
 - 7.11.1 Evankelisluterilainen uskonto
 - 7.11.2 Ortodoksinen uskonto
 - 7.12 Historia
 - 7.13 Yhteiskuntaoppi
 - 7.14 Musiikki
 - 7.15 Kuvataide
 - 7.16 Käsityö

- 7.17 Liikunta
- 7.18 Kotitalous
- 7.19. Valinnaiset aineet
 - 7.19.1. Ekonomia
 - 7.19.2. Erätaidot
 - 7.19.3. Konekirjoitus/tekstinkäsittely
 - 7.19.4. Kotitalous
 - 7.19.4.1. Juhlat – lyhyt valinta
 - 7.19.4.2. Kotitalous, pitkä valinta
 - 7.19.5. Kuvataide
 - 7.19.5.1. Nyt – lyhyt valinta
 - 7.19.5.2. Kuva – pitkä valinta
 - 7.19.6. Liikunta
 - 7.19.6.1. Harrasteliikunta – lyhyt valinta
 - 7.19.6.2. Pitkä valinnainen liikunta
 - 7.19.7. Maaseututalous
 - 7.19.8. Musiikki – lyhyt ja pitkä valinta
 - 7.19.9. Saksa (B2 – kieli)
 - 7.19.10 Tekninen käsityö
 - 7.19.11. Tekstiilityö
 - 7.19.12. Tietotekniikka
 - 7.19.12.1. Tietotekniikka – lyhyt valinta
 - 7.19.12.2. Tietotekniikka – pitkä valinta
 - 7.20.1 Ilmaisutaito – lyhyt valinta
 - 7.20.2 Ilmaisutaito – pitkä valinta
 - 7.21. Oppilaanohjaus
- 8. Oppilaan arviointi
 - 8.1. Arviointi opintojen aikana
 - 8.2. Päätösarviointi
 - 8.3. Todistukset
 - 8.4. Koulun toiminnan itsearviointi ja kehittäminen

LIITTEET Kieliohjelma
Kielitaidon tasojen kuvausasteikko
Kirjainmallit, numerot ja välimerkit

Todistusohjat

Seurantakaavake

Minä oppijana-lomake

Pedagoginen arvio ja selvitys

Oppimissuunnitelma ja Hojks

1. JOHDANTO

Perusopetuksen opetusta säätelevät

- Perusopetuslaki (628/1998)
- Perusopetusasetus (852/1998)
- Valtioneuvoston asetus (1435/2001) opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta
- Opetushallituksen vahvistama Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004(1/011/2004, 16.1.2004)
- Opetushallituksen vahvistama Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muuttaminen ja täydentäminen 2010(50/011/2010, 29.10.2010)

Tämän opetussuunnitelman pohjana on valtakunnallinen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 (luvut 1, 2, 3,6,7) sekä vuoden 2010 valtakunnalliset perusteet opiskelun ja koulunkäynnin tukeen (luvut 4, 5 ja 8), jotka kokonaisuudessaan on velvoittavana noudatettavaa normia. Tämä Vieremän kunnan perusopetuksen 1-9 - luokkien opetussuunnitelma täydentää ja täsmentää valtakunnallisia perusteita. Sekä valtakunnalliset perusteet että tämä Vieremän kunnan perusopetuksen 1-9- luokkien opetussuunnitelma toimivat opettajan työvälineinä siten, että ne tukevat opettajaa opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Jotta koko perusopetuksesta rakentuisi turvallinen, ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus, on tämän opetussuunnitelman suunnittelutyössä otettu huomioon Vieremän kunnan esiopetussuunnitelma.

Tämä opetussuunnitelma määrittää Vieremän kunnan kouluissa annettavan perusopetuksen opetus- ja kasvatustyön tavoitteet, keskeiset periaatteet, arvot sekä oppisisällöt. Opetussuunnitelmaan oppiaineittain kirjatusta opetuksen keskeisistä sisällöistä voi jokainen opettaja muokata sopivia oppikokonaisuuksia.

Opetussuunnitelmatyö on tehty yhdessä oppilaiden kotien, paikallisten terveys- ja sosiaaliviranomaisten ja muiden eri alan (esim. nuorisotoimi, seurakunta) toimijoiden kanssa.

Tämä opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1. 8. 2011.

2. OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 PERUSOPETUKSEN ARVOPOHJA JA TOIMINTA-AJATUS

Perusopetuksella on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Oppilaita kohdellaan tasapuolisesti, yksilön oikeuksia ja vapauksia kunnioittaen. Opetuksessa huomioidaan oppilaan kasvuympäristö ja kulttuuri. Tavoitteena on, että oppilaasta kasvaa rehellinen, vastuuntuntoinen, suvaitsevainen ja yhteistyökykyinen ihminen, jolla on hyvät käytöstavat, terve itsetunto ja positiivinen elämänasenne.

EVÄITÄ ELÄMÄÄN ILOLLA!

2.2. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Se tarjoaa yksilölle mahdollisuuden hankkia yleissivistystä, suorittaa oppivelvollisuus ja toisaalta antaa yhteiskunnalle välineitä kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

Perusopetus antaa mahdollisuuden monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Perusopetuksessa tuetaan jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen.

Yhteiskunnan jatkuvuuden varmistamiseksi ja tulevaisuuden rakentamiseksi perusopetuksen tehtävänä on siirtää kulttuuriperintöä sukupolvelta toiselle, kartuttaa tarvittavaa tietoa ja osaamista sekä lisätä tietoisuutta yhteiskunnan perustana olevista arvoista ja toimintatavoista. Sen tehtävänä on myös kehittää kykyä arvioida asioita kriittisesti, luoda uutta kulttuuria sekä uudistaa ajattelu- ja toimintatapoja.

2.3 PERUSOPETUKSEN RAKENNE JA TUNTIJAKO

Perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt on määritelty oppiaineittain tuntijaon (A 1435/20.12.2001, 6 §) mukaisten nivelkohtien välisille osioille. Kunkin osion päätteeksi on laadittu oppilaan hyvän osaamisen kuvaus. Taide- ja taitoaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta) opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt, hyvän osaamisen kuvaukset sekä päättöarvioinnin kriteerit on laadittu oppiainekohtaisille vähimmäistuntimäärille. Tässä Vieremän kunnan perusopetuksen

1.-9.- luokkien opetussuunnitelmassa tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt on määritelty valtioneuvoston asetuksen ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Vuosiluokat 8-9 muodostavat perusopetuksen päättövaiheen, jonka tehtävänä on myös ohjata oppilasta jatko-opintoihin ja kehittää valmiuksia toimia yhteiskunnassa ja työelämässä.

AINE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
										Minini
Ai ja kirjallisuus	7	7	6	6	4	5	3	3	3	44
A-kieli			2	2	2	2	2	3	3	16
B-kieli							2	2	2	6
Matematiikka	3--4	3--4	5	5	4	4	3	3	4	34
Ympäristö- ja luonnontieto	2	2--3	3	3						10
Biologia ja maantieto					2	1	2	2	3	10
Fysiikka ja kemia					1	1	1+1	1+1	1,5 + 1,5	9
Terveystieto							1,5	1,5		3
Uskonto/elämänkatsomustieto	1	2	1	1	1	2	1	1	1	11
Historia ja yhteiskuntaoppi					2	1	2	3	2	10
Musiikki	1--2	1--2	1--2	1--2	1--2	1--2	1			7
Kuvataide	1--2	1--2	1--2	1--2	1--2	1--2	2			8
Käsityö	1--2	1--2	2	2	2--3	2--3	3			15
Liikunta	2--3	2--3	2--3	2--3	2--4	2--4	2	2	2	18
Taito- ja taideaineiden yhteinen vähimmäistuntimäärä	6	6	7	7	9	9	8	2	2	56
Kotitalous							3			3
Oppilaanohjaus							0,5	0,5	1	2
Valinnaisaineet								7	6	13
Oppilaan kaikkien aineiden vähimmäistuntimäärä	20	20	24	24	25	25	30	30	30	228
Vapaaehtoinen A-kieli				2	2	2	2	2	2	12

Vapaaehtoinen A-kieli (saksa) sisältyy 8. ja 9.lk:lla oppilaan valinnaisainetuntimäärään.

Mikäli yhdysluokkaopetuksessa yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit.

Tuntijakoa voidaan soveltaa kokonaisopetukseen sopivaksi. Erilaiset teemat ja

teemaviikot voivat muuttaa tuntijakoa, jolloin tiettyä tai tiettyjä oppiaineita painotetaan. Tällöin tuntimäärät tasataan lukuvuoden loppuun mennessä.

Luokilla 3-6 jokaisen oppilaan tuntijako merkitään tuntijaon seuranta-kaavakkeeseen (liite 1). Tällä varmistetaan se, että sekä taito- ja taideaineiden että oppilaan kokonaistuntimäärän minimiä täyttyvät.

3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 OPPIMISKÄSITYS

Oppiminen on yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen keräämistä. Oppiminen tapahtuu tavoitteellisena opiskeluna erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, opettajan ohjauksessa sekä vuorovaikutuksessa opettajan ja vertaisryhmän kanssa. Opittavana on uuden tiedon ja uusien taitojen lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee opittavaa ainesta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Yksilöllistä oppimista tukee vastavuoroisessa yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Oppiminen on kaikissa muodoissa aktiivinen ja päämääräsuuntautunut, itsenäistä tai yhteistä ongelmanratkaisua sisältävä prosessi. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Oppittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

3.2 OPPIMISYMPÄRISTÖ

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat.

Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat erityisesti koulun rakennukset ja tilat sekä opetusvälineet ja oppimateriaalit. Siihen kuuluvat lisäksi muu rakennettu ympäristö ja ympäröivä luonto. Opiskelutilat ja -välineet tulee suunnitella ja järjestää siten, että ne mahdollistavat monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käytön. Työvälineiden ja materiaalien sekä kirjastopalvelujen

on oltava oppilaan käytettävissä niin, että ne antavat mahdollisuuden aktiiviseen ja myös itsenäiseen opiskeluun.

Oppimisympäristön varustuksen tulee tukea myös oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi ja antaa tilaisuuksia tietokoneiden ja muun mediatekniikan sekä mahdollisuuksien mukaan tietoverkkojen käyttämiseen. Fyysisen oppimisympäristön esteettisyyteen kiinnitetään myös huomiota.

Psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttavat toisaalta yksittäisen oppilaan kognitiiviset ja emotionaaliset tekijät, toisaalta vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvät tekijät.

Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla kiinnostavia haasteita ja ongelmia. Oppimisympäristö ohjaa oppilasta asettamaan omia tavoitteitaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. Oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus osallistua oppimisympäristönsä rakentamiseen ja kehittämiseen.

Oppimisympäristön tulee tukea myös opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Se edistää vuoropuhelua ja ohjaa oppilaita työskentelemään ryhmän jäsenenä. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaille.

3.3 TOIMINTAKULTTUURI

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatus- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat. Kasvatustavoitteet ja arvot sekä aihekokonaisuudet näkyvät koulun toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen sekä tukee yhteistyötä niin koulun sisällä kuin kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Avoin, itseilmaisuun rohkaiseva myönteinen ilmapiiri antaa myös oppilaalle mahdollisuuden koulun toimintakulttuurin kehittämiseen.

3.4 TYÖTAVAT

Opetuksessa käytetään oppiaineelle ominaisia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja, joiden avulla tuetaan ja ohjataan oppilaan oppimista. Työtapojen tehtävänä on kehittää oppimisen, ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja, työskentelytaitoja ja sosiaalisia taitoja sekä aktiivista osallistumista. Työtavat edistävät tieto- ja viestintätekniikan taitojen kehittymistä sekä antavat mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan ja elämyksiin.

Opettaja opettaa ja ohjaa sekä yksittäisen oppilaan että koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Hän valitsee parhaaksi katsomansa työtavat, joita ovat esim.

1. malleista oppiminen - käytetään hyväksi havaintojen ja esimerkin apua
2. toiminnan kautta oppiminen - harjoitellaan mm. motoriikkaa ja kädentaitoja
3. ulkoa opettelu – opetellaan perustaitoja, hyviä rutiineja
4. induktiivinen/deduktiivinen oppiminen – opitaan päättelemällä yksittäisestä yleiseen ja päinvastoin
5. rationaalinen/empiirinen oppiminen – opitaan järkeilyyn ja kokemuksiin tukeutuen
6. yhteistoiminnallinen oppiminen – opitaan ja opetetaan yhteistyössä toisten kanssa
7. elämyksellinen oppiminen – opitaan tunnekokemuksia ja impulsseja käyttäen
8. sosiaalinen oppiminen – opitaan itseilmaisun avulla sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa
9. suggestopedinen menetelmä

Työtapojen valintaan vaikuttavat mm.:

oppilaan kehitysvaihe, ikäkausi, edellytykset: kyvyt ja rajoitteet
 opetuksen järjestämistapa: yhdysluokka/erillisluokka
 oppiaine
 oppimistilanne
 luokan/ryhmän koko
 koulun varustetaso ja tilat

Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

virittävät halun oppia
 ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen
 aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti
 edistävät jäsentyneen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista
 ja niissä harjaantumista
 kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja
 tukevat oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista
 edistävät sosiaalista joustavuutta, kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista toisista

kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta, arvioida sitä sekä hankkia palautetta oman toiminnan reflektointia varten
 auttavat oppilasta tiedostamaan omaa oppimistaan sekä mahdollisuuksiaan vaikuttaa siihen
 kehittävät oppilaan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa.

Oppilaiden erilaiset oppimistyylit ja sekä tyttöjen ja poikien väliset että yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon. Jotta yksilöllinen eriyttäminen olisi mahdollista, tulee olla käytettävissä pienryhmätiloja. Opetusryhmien koko tulee muodostua oppilasaineksen mukaan niin, että eriyttämistä on käytännössä mahdollista toteuttaa.

Toteutettaessa opetusta yhdysluokissa, yhdessä esiopetusryhmän tai eri vuosiluokkien kanssa otetaan huomioon myös eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus.

3.5 KASVATUKSEN JA OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET

3.5.1 YLEISET TAVOITTEET

Tavoitteena on:

- ohjata oppilasta omaksumaan tietoja, taitoja ja valmiuksia oppimisen eri alueilta ikänsä ja edellytystensä mukaisesti
- kasvattaa oppilas itsetunnoltaan vahvaksi ihmiseksi
- kasvattaa suvaitseväiseksi, vastuuntuntoiseksi ja oma-aloitteiseksi
- ohjata pohtimaan oikeaa ja väärää, ymmärtämään yhteisesti sovittujen sääntöjen merkitys ja toimimaan ryhmän jäsenenä
- ohjata arvostamaan omaa ja toisen työtä
- ohjata suunnittelemaan työskentelyään, asettamaan itselleen tavoitteita, etsimään uusia ratkaisuja sekä arvioimaan ja perustelevaan valintojaan
- ohjata arvostamaan ympäristöä ja luontoa
- perehdyttää luontoon, lähiympäristöön ja kulttuuriin
- ohjata huomioimaan toiset ihmiset, hyväksymään erilaisuutta ja eri kulttuureja
- ohjata hyviin käytöstapoihin
- ohjata suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin

3.5.2 TAVOITTEET OPPILAAN KÄYTTÄYTYMISELLE

Tapakasvatus on osa jokaista koulun työpäivää ja kaikkien oppiaineiden opiskelua. Oleellista on, että koulun koko henkilöstö on yhteisesti tapakasvatuksen takana sekä mallina. Hyviä tapoja harjoitellaan ja opetellaan niin koulun arjessa, retkillä, kuin yhteisten juhlienkin yhteydessä.

Tapakasvatuksen tavoitteet:

oppii perusasiat erilaisiin elämäntilanteisiin liittyvistä hyvistä tavoista.

Oppilas ymmärtää ja sisäistää, että hyvät tavat ovat toisen ihmisen huomioimista, ystävällisyyden, kohteliaisuuden ja avuliaisuuden osoittamista.

Oppilaan itseluottamus, ilmaisuhalu ja –rohkeus sekä vuorovaikutustaidot

kehittyvät niin, että hän omaksuu perustaidot kohdata toinen ihminen luontevasti erilaisissa elämäntilanteissa.

Oppilas haluaa ymmärtää ja omaksua tarpeen mukaan uusia tapoja

Tapakasvatuksen keskeiset sisällöt ja aihepiirit:

Sosiaalinen vuorovaikutus

tervehtiminen, kättely, esittely, hyvästely

kohtelias puhuttelu

anteeksipyytäminen

kiittäminen

auttaminen

kohteliaisuuden vastaanottaminen

erilaisuuden ja erilaisten tapojen hyväksyminen

Tilanteiden hallinta

siisteys, pukeutuminen

ruokailu- ja pöytätavat

juhlatilaisuudet

asioiminen

erilaisten viestintävälineiden käyttäminen

liikennekäyttäytyminen

vastuullinen käyttäytyminen ympäristössä

3. Tapaperinteeseen tutustuminen ja sen vaaliminen

4. Uusiin tapoihin tutustuminen sekä niiden kriittinen arvioiminen ja omaksuminen

4. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa otetaan huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Koulutyössä otetaan huomioon monenlaiset oppijat ja oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tavat sekä oppilaiden kulttuuristausta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja vastuullisuuteen, tarjotaan haasteita kehittymiselle ja annetaan onnistumista edistävää ohjausta ja tukea. Erityistä huomiota kiinnitetään oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea

heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetuksen järjestäjä huolehtii, että oppilaan oikeus tukeen toteutuu käytännössä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden tarpeita arvioidaan jatkuvasti ja aloitetaan tuen antaminen riittävän varhain. Tuen tarpeen arvioinnissa voidaan hyödyntää oppilaalle tehtyjen terveystarkastusten ja mahdollisten muiden arviointien tuloksia⁶. Tuen oikea-aikaisuus sekä tuen oikea taso ja muoto ovat ratkaisevia oppimisen ja kehityksen turvaamiseksi. Oppilaan saaman tuki on joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä. Tukea annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista. 5 Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010) 6 Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoä säätelevä valtioneuvoston asetus) (380/2009) 9 §

Koulun johdolla on vastuu tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä ratkaisuista ja niiden huomioon ottamisesta kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Huoltajalle ja oppilaalle annetaan tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta. Tuki annetaan oppilaalle omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle tai perusopetuksessa koulusta toiseen.

Tuki erityisissä tilanteissa

Oppilas saattaa tarvita tukea erityisissä tilanteissa, kuten sairauden yhteydessä tai vaikeassa elämäntilanteessa. Opetusta voidaan järjestää tällöin mm. sairaalaopetuksena ja koulukodeissa. Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista⁷. Koulukotiin sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa koulukodissa toimiva koulu, jos koulukodilla on opetuksen järjestämislupa. Oppilaan kotikunnalla on velvollisuus kotikuntakorvauksen maksamiseen sairaalakoulussa ja koulukotiopetuksessa olevista lapsista ja nuorista⁸. Muiden kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa oppilaan asuinkunta⁹. Lastensuojelulain perusteella

sijoitettujen osalta oppilaan kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus¹⁰. Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun. Jos oppilas opiskelee sellaisessa yksityisen opetuksen järjestäjän opetuksessa tai valtion koulussa, jossa ei anneta erityistä tukea, opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa erityistä tukea tarvitsevasta oppilaastaan oppilaan asuinkunnalle. Oppilaan asuinkunta päättää erityisen tuen antamisesta ja osoittaa oppilaan sellaiseen kouluun tai muuhun soveltuvaan paikkaan, jossa erityistä tukea annetaan.

⁷ Perusopetuslaki 4 § 3 mom.

⁸ Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) 41 § 1, 2, ja 4 mom.

9 Perusopetuslaki 4 § 1 mom. (1288/1999)

Näissäkin tapauksissa oppilaalla on oikeus kaikkeen perusopetuslain ja opetussuunnitelman perusteiden mukaiseen tukeen. Opetusta antava taho arvioi tuen tarpeen ja päättää tuesta edellä mainittujen normien mukaan.

4.1 YLEINEN TUKI

Laadukas opetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin kaikkina työpäivinä on jokaisen oppilaan oikeus. Koulutyössä tulee ottaa huomioon kaikkien oppilaiden edellytykset ja tarpeet. Välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri kouluyhteisössä edistävät oppilaan kehitystä ja tukevat hyvää oppimista. Opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta opetuksessa. Yhteistyö huoltajien, toisten opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa edesauttaa tässä onnistumista. Opettajan tehtävänä on ohjata ryhmää toimimaan niin, että sen sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Opettaja ohjaa oppilaita tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehityshaasteensa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Oppilaiden itsetuntoa, opiskelu motivaatiota sekä oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa ja oppiaineissa.

10 Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 § 3 ja 4 mom.

11 Perusopetuslaki 17 § 5 mom. (642/2010)

Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmeneviin tuen tarpeisiin vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Yhdysluokkaopetuksessa näiden järjestelyjen merkitys korostuu. Koulu käyttää erityisesti tukiovetusta, sen lisäksi voidaan käyttää myös oppimissuunnitelmaa, osa-aikaista erityisopetusta tai avustajan työpanosta keinoina vastata opetusryhmän tai yksittäisten oppilaiden tuen tarpeisiin jo ennen tehostetun tuen vaiheeseen siirtymistä.

Oppilaan hyvinvointiin ja oppimismotivaatioon voidaan vaikuttaa myös koulun kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan avulla, mikäli opetuksenjärjestäjä niitä tarjoaa. Suunnittelemalla ne osaksi oppilaan päivää voidaan lisätä myös turvallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.

4.2 TEHOSTETTU TUKI

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti¹². Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä.

Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä ja tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta, joka kuvataan luvussa 5.1.3. Tehostetun tuen vaiheessa oppiaineiden oppimääriä ei voida yksilöllistää. Sen sijaan osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen

12 Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

yksilöllisen ohjauksen ja joustavien opetusryhmien käytön sekä kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. On tärkeää huolehtia oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä sekä tukea oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta.

Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea

Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion.

Tarvittaessa, ja etenkin silloin kun kyse on oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä moniammatillisessa oppilashuoltotyössä siten kuin yksittäisen oppilaan asian käsittelystä säädetään¹³. Tämän käsittelyn jälkeen oppilaalle annettava tehostettu tuki kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma käsitellään tarkemmin luvussa 4.5.1.

13 Perusopetuslaki 31 a § 4 mom. (642/2010)

4.3 ERITYINEN TUKEA

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista¹⁴. Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot.

Erityisen tuen tehtävänä on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota vahvistetaan ja häntä kannustetaan ottamaan edellytystensä puitteissa vastuuta opiskelustaan.

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös, jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä¹⁵. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti¹⁶. Oppilaan oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen¹⁷. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten¹⁸. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

¹⁴ Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

¹⁵ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

¹⁶ Hallintolaki (434/2003)

¹⁷ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

¹⁸ Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)

Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys¹⁹.

Pedagogisen selvityksen laatimista varten opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä, tehdyn selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta

Selvitysten perusteella opetuksen järjestäjä tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Näiden kahden selvityksen ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.²⁰

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän

Tukijärjestelyt voivat sisältää mm. opetus- ja ohjaushenkilöstöön, oppilashuoltoon, avustajiin ja muihin tarvittaviin palveluihin, opetusmenetelmiin ja työtapoihin, opiskelumenetelmiin sekä materiaaleihin ja välineisiin liittyviä tekijöitä.

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

19 Perusopetuslaki 17§ 3 mom. (642/2010) ja Hallintolaki 34, 35 ja 36 §

20 Perusopetuslaki 17§ 3 mom. (642/2010)

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

4.4 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI VIEREMÄN KUNNAN PERUSOPETUKSESSA

Hyvä koulupäivä on oppimisen perusta Vieremällä. Hyvä koulupäivä rakentuu laadukkaasta opetuksesta, kouluviihtyvyydestä, turvallisuudesta, yhteisöllisyydestä, kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä, tukioppilastoiminnasta, Kiva-koulutoiminnasta, aamu- ja iltapäivätoiminnasta, kerhotoiminnasta, oppilaiden vastuusta omasta työskentelystään ja käyttäytymisestään. Nämä ovat hyvän koulupäivän onnistumisen edellytyksiä.

Hyvää oppimista pyritään tukemaan kolmiportaisen tuen eri tukimuodoilla. Tavoitteena on panostaa oppilaan oppimisen polun alkuvaiheeseen niin, että oppimisen esteitä voidaan poistaa tai vähentää.

Kolmiportainen tuki

HYVÄ KOULUPÄIVÄ: laadukas perusopetus, kasvua ja kehitystä tukeva toimintakulttuuri, yhteisöllisyys, kodin ja koulun yhteistyö sekä turvallisuus				
Yleinen tuki		Tehostettu tuki		Erityinen tuki
Lakisääteiset prosessit	Pedagoginen arvio	Oppimissuunnitelma	Pedagoginen selvitys	Erityisen tuen HOJKS
Opetuksen ja tuen suunnittelun välineet				
(opettajan oma työväline,		Pedagoginen arvio ja selvitys -> (pakollinen, yhteiset lomakkeet)		HOJKS (pakollinen, multiprimukseen tehtävä)
Esimerkkejä tukimuodoista		Esimerkkejä tukimuodoista		Esimerkkejä tukimuodoista
eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut aamu- ja iltapäivähoito häiriötön kouluruokailu kerhotoiminta interventiot		eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus apuvälineet yms. avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut koululykkäys viikottainen/ päivittäinen yhteydenpito kotiin		eriyttäminen oppilaanohjaus oppilashuollon tuki tukiopetus osa-aikainen erityisopetus kokoaikainen erityisopetus avustajapalvelut ohjaus- ja tukipalvelut kotiopetus sairaalakoulu apuvälineet
Tuen järjestäminen: joustavat ryhmittelyt, ryhmäkoko, samanaikaisopetus, tiimiopettajuus, tuki osana kerhotoimintaa sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa				

Vieremällä oppimisen ja koulunkäynnin tukena käytetään opiskelun kolmiportaista tukea. Kolmiportainen tuki rakentuu yleisestä, kaikille oppilaille kuuluvasta yksilöllisestä tuesta, tehostetusta tuesta ja erityisestä tuesta. Oppilaan saama tuki tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.

Yleisen tuen tavoitteena on turvata hyvät oppimisen edellytykset oppijalle. Oppilaalla tulee olla mahdollisuus riittävään tukeen edetäkseen opiskelussaan muun ryhmän mukana. Oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmeneviin tuen tarpeisiin yleisen tuen aikana vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä, opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla tukiopetuksella, oppilaan ohjauksella ja ohjaus- ja tukipalveluilla.

Opetuksen eriyttämisellä tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla yleisopetuksen opetussuunnitelmaan kuuluvaa oppiaineen sisältöä, muotoa, opetusmenetelmää, havainnollistamistapaa tai oppilaiden tuotosta varioidaan tai muokataan. Tavallisen perusopetusryhmän opetus tavoitteineen ja sisältöineen on suunniteltu ikäluokalle keskimäärin sopivaksi. Joukossa on kuitenkin aina oppilaita, jotka etenevät nopeammin ja tarvitsevat lisähaasteita ja oppilaita, joiden on vaikeampi pysyä opetuksen rytmissä mukana. Oppilaiden erilainen oppimiskyky, -nopeus tai -vaikeudet otetaan huomioon opetuksen yleistä järjestämistä koskevassa suunnittelussa. Eriyttäminen on ensimmäinen tukimuoto kun oppilaan oppimisessa havaitaan tuen tarvetta.

Vieremällä yleisen tuen tukimuotoina voivat olla esim. joustavat opetusryhmät, enkkukerho, läksyparkki, lukuryhmät jne.

Tehostetun tuen tavoitteena on tukea oppilasta niin, että hän kykenee opiskelemaan tuetusti vuosiluokan tavoitteiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä ja sen tarkoituksena on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Tehostetun tuen aikana käytettyjä tukimuotoja Vieremällä ovat ensisijaisesti eriyttäminen, tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, oppilaanohjaus, oppilashuollon tuki, avustajapalvelut ja ohjaus- ja tukipalvelut.

Eriyistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityisen tuen tavoitteena on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Erityisen tuen aikana käytettyjä tukimuotoja ovat ensisijaisesti oppilashuollon tuki, kokoaikainen erityisopetus, apuvälineet, avustajapalvelut ja ohjaus- ja tukipalvelut.

Laadukas opetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin kaikkina työpäivinä on jokaisen oppilaan oikeus. Tavoitteena on, että jokaisen oppilaan erilaisuus voidaan kohdata mahdollisimman hyvin.

Oppilaan tuen tarpeen arviointiin vaikuttavat opettajan havainnot ja kokeet oppilaan oppimistuloksista sekä vanhempien huomioidut lapsen koulunkäynnistä. Tuen tarpeen suunnittelussa voidaan hyödyntää myös erityisopettajan asiantuntemusta sekä erityisopettajan tekemiä testejä ja seuloja. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös oppilaalle tehtyjä terveystarkastuksia ja mahdollisia muita arviointeja.

Vieremällä oppilaiden hyvää oppimista suunnitellaan *Oppimisen polku-kansion* avulla. Oppimisen polku- kansion alku muodostuu, kun oppilaasta tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa *Minä oppijana- lomake* (Liite), joka on myös arviointikeskustelujen työväline. Minä oppijana-lomake

laaditaan esiopetuksessa, ensimmäisellä luokalla sekä 7-luokalla viimeistään syyskuussa ja aina kun oppilaan opettaja vaihtuu. Minä oppijana-lomake täydentyy joka vuosi vähintään vanhempien kanssa käytävien arviointikeskustelujen perusteella tehtävillä sopimuksilla.

Pedagoginen arvio (Liite) tehdään, kun huoli oppilaan oppiminen edistymisestä herää, eikä yleisen tuen tukimuodot riitä. Arvio laaditaan ja suunnitellaan yhdessä vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa. Myös erityisopettaja tai muu asiantuntija voi olla mukana tuen tarpeen toteamisessa ja suunnittelussa. Pedagoginen arvio liitetään Oppimisen polku-kansioon.

Pedagoginen arvio käsitellään koulun oppilashuoltotyöryhmässä. Oppilaan vanhemmilla on mahdollisuus osallistua asian käsittelyyn oppilashuoltotyöryhmässä. Jos oppilaalle päätetään aloittaa tehostetun tuen toimenpiteet, laaditaan hänelle oppimissuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa (Liite). Oppimissuunnitelma liitetään osaksi oppilaan Oppimisen polku-kansiota.

Mikäli tehostetun tuen tukimuodotkaan eivät riitä oppilaan oppimisen tueksi, ryhdytään hänen oppimistaan suunnittelemaan yhdessä luokanopettajan, vanhempien ja erityisopettajan kanssa. *Pedagogisen selvityksen* laatimista varten luokanopettaja tai luokanvalvoja yhdessä erityisopettajan kanssa pyytävät oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä. Lisäksi hankitaan moniammatillisen oppilashuollon yhteistyönä tekemä selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta. Pedagoginen selvitys (Liite) liitetään oppilaan Oppimisen polku-kansioon. Pedagogisen selvityksen ja tarvittaessa asiantuntijoiden lausuntojen perusteella sivistystoimen osastopäällikkö tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Jos erityisen tuen päätös tehdään, oppilaalle laaditaan *henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma* HOJKS (Liite). HOJKS on pedagoginen asiakirja ja opettajan työväline. Erityisen tuen päätös on määräaikainen ja se tarkistetaan ainakin 2-luokan ja 6-luokan jälkeen tai oppilaan tuen tarpeen muuttuessa.

Oppilaan tuen tarpeen vähentyessä tarvitaan tuen uudelleen arviointia, jolloin tehdään joko *pedagoginen arvio* tai *pedagoginen selvitys*. Pedagoginen arvio ja pedagoginen selvitys käsitellään aina oppilashuoltotyöryhmässä oppilaan tukimuotojen muuttuessa.

4.5 YKSILÖLLISET SUUNNITELMA

4.5.1 OPPIMISSUUNNITELMA

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Se on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Sitä voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen aikana.²³ Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Suunnitelma lisää opettajien tietoisuutta oppilaan tilanteesta ja helpottaa siten kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelman tarkoituksena on myös, että oppilas oppii vähitellen

ottamaan vastuuta opiskelustaan ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille. Oppimissuunnitelman avulla ei kuitenkaan oppiaineen oppimäärää voida yksilöllistää. Oppimäärän yksilöllistäminen vaatii erityisen tuen päätöksen. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille.

22 Kuntalaki (365/1995) 14 §

23 Perusopetuslaki 16 a § (642/2010)

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastualueet
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Suunnitelman laadinnassa hyödynnetään oppilaalle mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista arviota ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Ensimmäisen luokan oppilaiden oppimissuunnitelma voi rakentua lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman pohjalle, jos sellainen on tehty.

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Opetussuunnitelmassa voidaan päättää, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti²⁴. Jos tällainen hallintopäätös tehdään yksittäisen oppilaan kohdalla, tulee hänelle laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet.

²⁴ Perusopetusasetus (852/1998) 11 § 3 mom.

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää erityisin opetusjärjestelyin, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä²⁵. Erityisistä opetusjärjestelyistä tulee tehdä hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas voidaan ottaa joustavan perusopetuksen toimintaan²⁶, minkä jälkeen hänelle tulee laatia oppimissuunnitelma.

Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi siinä kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä.

Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea

Jokaiselle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Oppilasta varten pohditut tavoitteet ja tukitoimet hyödyttävät oppilaan oppimista ja kasvua. Oppilaan opiskelua voidaan myös syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla, silloin kun se on perusteltua oppilaan valmiuksien kannalta.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan.²⁷ Oppimissuunnitelma laaditaan aina oppilaalle, joka saa tehostettua tukea. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa²⁸. Tehostetun tuen vaiheessa opiskelun ja tukitoimien järjestelmällinen suunnittelu tukee oppilaan oppimista, kasvua ja kehitystä.

²⁵ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

²⁶ Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009).

²⁷ Perusopetuslaki 16 a § (642/2010)

²⁸ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

Erityinen tuki

Oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan oppimissuunnitelman sijasta henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Oppimissuunnitelma Vieremällä

Yleisen tuen aikana kaikille oppilaille voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma tehdään Minä Oppijana-lomakkeelle esiopetuksen alkaessa, ensimmäisellä luokalla, seitsemännellä luokalla ja opettajan vaihtuessa. Minä oppijana-lomake laaditaan vanhempainvartissa syyskuussa (Liite). Lomakkeeseen kootaan oppijan vahvuudet ja kehittämiskohteet ja niiden ottaminen huomioon opiskelussa.

Tehostetun tuen aikana oppimissuunnitelma (liite) on pakollinen. Oppimissuunnitelma tehdään yhteistyössä vanhempien, oppilaan opettajan ja erityisopettajan kanssa. Päävastuu oppimissuunnitelman laadinnasta ja toteutuksesta on alakoulussa luokanopettajalla ja yläkoulussa luokanvalvojalla ja erityisopettajalla työparina. Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan oppimisvalmiudet, oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet sekä oppilaan oppimiseen, työskentely -ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet. Lisäksi oppimissuunnitelmaan kirjataan mm. opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa, oppimisen tavoitteet ja menetelmät, sekä miten oppimista ja sen etenemistä seurataan ja arvioidaan.

Erityisen tuen aikana oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelman sijasta henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

4.5.2 HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.²⁹Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia. HOJKS on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista.

HOJKS:n tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin yleiset tavoitteet

²⁹ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät
- opiskelun erityiset painoalueet niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä
- oppilaan muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkittamis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/ tai erityisopetuksen ryhmässä
- kuvaus siitä, miten ja millä oppitunneilla erityisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan koulukuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta ja valvonnasta

- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt

- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa

eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi niissä oppiaineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- kuvaus toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain

- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi toiminta-alueittain

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista selvitystä ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS-asiakirjaan voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat. HOJKSiin ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakuineuvoilla.

Suunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi³⁰. Henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Kokemukset käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista voidaan kirjata HOJKSiin, ja hyödyntää tätä tietoa suunnitelman toteutumista arvioitaessa. Jos oppilas siirtyy tehostetun tuen piiriin, hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadinta Vieremällä

Vieremällä henkilökohtaisen opetuksen järjestämisen suunnittelu alkaa yhdessä vanhempien kanssa. Tehostetun tuen aikana laaditun oppimissuunnitelman tarkistuksen yhteydessä on mahdollisesti todettu tukitoimien riittämättömyys oppimisen varmistamiseksi ja sovittu pedagogisen selvityksen laatimisesta. Oppilasta opettavat opettajat ja oppilashuoltoryhmä laativat pedagogisen selvityksen. Selvityksen tueksi voidaan lisäksi tarvittaessa käyttää asiantuntijoiden lausuntoja. Laadittu pedagoginen selvitys käsitellään oppilashuoltoryhmän kokouksessa. Sivistysosaston osastopäällikkö tekee asiasta tarvittaessa erityisen tuen viranhaltijapäätöksen.

Päätöksen jälkeen oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS. HOJKS:ssa hyödynnetään myös tehostetun tuen aikana laadittua oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista selvitystä. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan suostumuksella. HOJKS on oppimisen tukimuotojen kokoava asiakirja. HOJKS:iin kirjataan mm. oppimisen tavoitteet, arviointi ja vastuut (liite 6). Oppilaan opettaja tai

opettajat voivat laatia Hojks:sta luonnoksen ennen kokousta, mikä helpottaa varsinaisen suunnitelman laadintaa.

Luokilla 1-6 luokanopettaja kutsuu koolle Hojks:n laatimiseen osallistuvat henkilöt. Luokilla 7-9 oppilaan opiskellessa yksilöllistettyä oppiainetta erityisopettajan ohjauksessa, erityisopettaja kutsuu Hojks-kokouksen koolle. Oppilaan opiskellessa yksilöllistettyä oppiainetta yleisopetuksen ryhmässä luokanvalvoja kutsuu Hojks-kokouksen koolle. Hojks:n laadintakokoukseen osallistuvat oppilas, oppilaan huoltajat, luokanopettaja, erityisopettaja ja tarvittaessa koulun rehtori sekä muut oppilaan opetuksen kannalta tarpeelliset henkilöt (Koulukuraattori, koulupsykologi, terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, tutkimus- ja kuntoutustahojen edustaja).

Tavoitteiden kirjaamisesta Hojks:iin huolehtii oppilaan opettaja. Hojks on opettajan pedagoginen työväline, joka tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa ja aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Hojks laaditaan yleensä lukuvuoden alkuvaiheessa elo-syyskuussa, jolloin oppimisen tavoitteet lukuvuodelle määritellään. Lukuvuoden aikana oppilaan opettaja seuraa ja arvioi suunnitelman toteutumista.

5. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKIMUODOT

5.1 OPETUSJÄRJESTELYIHIN LIITTYVÄ TUKI

5.1.1 TUKIOPETUS

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta³¹. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan myös ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen. Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus siihen osallistua. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Myös erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa oppituntien aikana.

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa.

³¹ Perusopetuslaki 16 § 1 mom. (642/2010)

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille.

Tukiopetus yleisen tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tuen tarve voi johtua poissaoloista tai tilapäisistä oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvistä vaikeuksista.

Tukiopetus tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan yleisen tuen aikana annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Tukiopetus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Erityisen tuen alkaessa oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKSiin. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Tukiopetus Vieremällä

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta³¹. Vieremän kunnassa annetaan tukiopetusta ennaltaehkäisevänä ja oppimista tukevana tukimuotona. Tukiopetusta voidaan antaa henkilökohtaisena, ryhmälle, koko luokan tukiopetuksena. Tukiopetusta annetaan aamuisin ennen koulun alkua, koulupäivän jälkeen tai koulupäivän aikana. Tukiopetuksesta tiedotetaan huoltajille joko soittamalla tai kirjallisena. Tukiopetus kirjataan aina Oppimisen polku- kansioon.

Yleisen tuen aikana tukiopetusta annetaan heti kun opettaja havaitsee oppimisen vaikeudet. Tukiopetuksella voidaan myös ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen.

Tehostetun tuen aikana opetuksen eriyttäminen, tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus muodostavat toisiaan täydentävän oppimisen tuen.

Erityisen tuen aikana huolehditaan, että oppilaalla on edelleen oikeus tukiopetukseen.

Vieremän kunnan kouluissa tukiopetusmuotoja voivat olla:

- luokanopettajan/aineenopettajan antama tukiopetus
- toisen opettajan antama tukiopetus
- tietyn oppiaineen osa-alueen tukiopetus, oppilaita voi olla useilta luokilta
- pienryhmän tukiopetus; tukiopetus pienemmälle tukea tarvitsevalle ryhmälle
- läksyparkki; läksyjen teko koulupäivän jälkeen tuetusti
- enkkukerho

- lukupaja; teknisen lukemisen vaatiessa tukea
- lukupiiri; luetunymmärtämisen vaatiessa tukea

Koulun käyttämät tukiovetusmuodot kunakin vuonna tiedotetaan koulujen syystiedotteessa.

5.1.2 OSA-AIKAINEN ERITYISOPETUS

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa³². Osa-aikaisella erityisopetuksella voidaan parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että osa-aikaista erityisopetusta varten on tarvittavaa ja riittävää erityispedagogista osaamista.

32 Perusopetuslaki 16 § 2 mom. (642/2010)

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille.

Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Huoltajan tuki opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa on keskeinen. Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Osa-aikainen erityisopetus osana yleistä tukea

Osa-aikaisen erityisopetuksen avulla voidaan vahvistaa oppimiseen tarvittavia perustaitoja. Oppilaan oppimisen vaikeuksiin vaikuttavia tekijöitä tulee arvioida ja oppilaan tulee saada tarvitessaan osa-aikaista erityisopetusta.

Osa-aikainen erityisopetus tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen.

Osa-aikainen erityisopetus erityisen tuen aikana

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana riippumatta siitä opiskeleeko hän yleisopetuksen ryhmässä tai erityisryhmässä. Oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen arvioidaan osana pedagogista selvitystä. Oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKSiin.

Osa-aikainen erityisopetus Vieremällä

Osa-aikaisen erityisopetuksen keskeisenä tavoitteena Vieremällä on parantaa oppimisen edellytyksiä ja siten ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksien syntymistä tai kasvamista, sekä tukea ja auttaa oppilaita saavuttamaan yleisopetuksessa vaadittavat perustiedot ja taidot. Tärkeää on myös vahvistaa oppilaan myönteistä käsitystä itsestään oppijana.

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöllisesti. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan täydentämään ja tukemaan yleisopetusta. Oppilaalla on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta kaikilla tuen tasoilla, mutta pääpaino on tehostetun tuen aikana.

Osa-aikaisen erityisopetuksen tarve kartoitetaan erityisopettajan koulutulokkaille tekemillä lukemis- ja kirjoittamisvalmiuksien kartoituksilla heti koulun alettua. Kartoituksen jälkeen luokanopettaja, erityisopettaja ja huoltajat suunnittelevat yhdessä tukea tarvitsevan oppilaan oppimista ja tarvittavia tukikeinoja. Erityisopettaja tekee lisäksi vuosittain testejä, joiden perusteella osa-aikaiseen erityisopetukseen voi ohjautua lukemiseen, kirjoittamiseen ja matematiikan opiskeluun tukea tarvitsevia oppilaita. Testien tulokset lähetetään kotiin tiedoksi.

Osa-aikaisen erityisopetuksen avulla **yleisen tuen** aikana vahvistetaan oppimiseen tarvittavia perustaitoja. Osa-aikaista erityisopetusta yleisen tuen aikana annetaan mm. oppilaille, joilla on lukemiseen, kirjoittamiseen tai matematiikkaan liittyviä vaikeuksia, sekä oppilaille, joilla on puheen äännevirheitä.

Oppilaille, jotka saavat tehostettua tukea, suunnitellaan yhdessä luokanopettajan, erityisopettajan ja huoltajien kanssa tukitoimenpiteet. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan. **Tehostetun tuen** aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Luokassa toteutettava opetuksen eriyttäminen, luokanopettajan antama tukiopeus, osa-aikainen erityisopetus ja muut tukitoimenpiteet muodostavat oppilaan oppimista tukevan kokonaisuuden.

Oppilaalla on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta myös **erityisen tuen** aikana. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet kirjataan oppilaan Hojks:iin.

5.1.3 ERITYISOPETUS

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta³³. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. HOJKS on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja. Siinä ratkaistaan erityisopetuksen järjestämiseen liittyvät seikat ja opetuksen keskeiset tavoitteet, sisällöt sekä oppimisympäristöön ja opetusmenetelmiin liittyvät tekijät siten kuin HOJKS:in laatimisen yhteydessä luvussa 4.5.2 on ohjeistettu.

Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen

mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.³⁴ Opetusryhmiä muodostettaessa tulee ottaa huomioon, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet³⁵.

Opetusryhmien muodostamisesta säädetään tarkemmin perusopetusasetuksessa³⁶.

33 Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

34 Perusopetuslaki 17 § 1 ja 2 mom. (642/2010)

35 Perusopetuslaki 30 § 2 mom.

36 Perusopetusasetus 2 § (893/2010)

Erityisopetus Vieremällä

Kun oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan hänelle henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma Hojks. Hojks:iin kirjataan yksilöllistetyt ja oppimäärät ja miten oppilaan erityinen tuki järjestetään. Hojks:iin kirjataan myös kuka vastaa oppilaan opetuksesta. Jos oppilaalla on yksilöllistettyjä oppiaineita, oppilas opiskelee luokilla 1-6 yleisopetuksen ryhmässä luokanopettajan ohjauksessa tai pienryhmässä erityisopettajan ohjauksessa. Oppilaalla tulee lisäksi olla mahdollisuus tukiopetukseen ja osa-aikaisen erityisopetuksen tukeen oppimisessaan.

Luokilla 7-9 oppilas voi opiskella yksilöllistettyä oppiainetta:

1. yleisopetuksen luokassa aineenopettajan johdolla
2. pienryhmässä erityisopettajan johdolla
3. sekä yleisopetuksen ryhmässä, että pienryhmässä

Opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaa opettaja, joka ryhmää opettaa. Oppilaan opiskellessa sekä yleisopetuksen ryhmässä, että pienryhmässä, opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaavat opettajat yhdessä.

5.1.4 OPPIAINEEN OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN JA OPETUKSESTA VAPAUTTAMINEN

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin³⁷. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua yleisen ja tehostetun tuen avulla siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Esimerkiksi eriyttämisen avulla oppilaan opiskelua voidaan tukea keskittymällä oppiaineen ydinsisältöihin. Mikäli edes ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai esimerkiksi puutteellinen opiskeluteknikka eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa muilla sopivilla tavoilla. Oppilaalle ja huoltajalle tulee selvittää yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittämistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistamisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Oppimäärää ei voida yksilöllistää ilman erityisen tuen päätöstä. Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys, joka sisältää arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Jos pedagogisessa selvityksessä todetaan, että oppilaan ei tukitoimista huolimatta arvioida saavuttavan oppiaineessa yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. Kunkin oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on

tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKSissa. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua voidaan tukea lisäksi sopivilla opiskelumateriaaleilla, -välineillä ja -menetelmillä sekä pedagogisilla järjestelyillä.

37 Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11 § 1 mom. (453/2001)

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt. Vapauttamisesta tehdään perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa³⁸. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttaminen kuvataan luvussa 5.1.5.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen Vieremällä

Kun tehostetun tuen toimenpiteet eivät oppilaan oppimisen tukena riitä ja näyttää siltä, että oppimissuunnitelmaan kirjatut tavoitteet eivät tehostetun tuen toimenpiteiden avulla toteudu, luokanopettaja ottaa yhteyttä oppilaan huoltajiin ja aloittaa suunnittelun pedagogisen selvityksen laatimiseksi yhdessä erityisopettajan kanssa. Oppilaan opettajat laativat yhteistyönä selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä. Moniammatillinen oppilashuoltotyöryhmä tekee selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta. Näiden kahden selvityksen perusteella Sivistysosaston osastopäällikkö tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta.

Pedagogisen selvitykseen kirjataan mitä tukea oppilas on tehostetun tuen aikana saanut ja mitä tukea tarvitsisi lisää. Tarvittaessa pedagogisen selvityksen lisäksi voidaan hankkia psykologin tai muun asiantuntijan lausunto. Pedagoginen selvitys käsitellään oppilashuoltotyöryhmässä.

Jos pedagogisessa selvityksessä todetaan, että oppilaan ei tehostetun tuen tukitoimista huolimatta arvioida saavuttavan oppiaineessa yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita hyväksytysti, sivistysosaston osastopäällikkö tekee oppilashuoltotyöryhmän käsittelyn jälkeen oppilaalle erityisen tuen päätöksen ja oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. Kunkin oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää.

Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKS:issa. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai opettajat laativat HOJKS:in sisällöt. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä

tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi sopivilla opiskelumateriaaleilla, -välineillä ja -menetelmillä sekä pedagogisilla järjestelyillä.

5.1.5 PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta³⁹. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta⁴⁰. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.⁴¹ Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta.⁴² Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

38 Perusopetusasetus 5 § 1 mom.

39 Perusopetuslaki 25 § 2 mom.

40 Perusopetuslaki 9 § 2 mom.

41 Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin⁴³ eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma esiopetuksen alkaessa. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään⁴⁴.

42 Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010) ja 26 a § 1 mom. (1288/1999)

43 Perusopetuslaki 27 §

44 Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (Tuntijakoasetus) (1435/2001) 9 § 2 mom.

Jos oppilas ei enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

Pidennetty oppivelvollisuus Vieremällä

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille kestää yhden tai kaksi vuotta. Opetus tapahtuu päiväkodissa tai sivukoulujen esiopetusryhmissä. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa riittävän ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. Useimmiten pidennetty oppivelvollisuus aloitetaan varhaiskasvatuksen piirissä. Perusopetuksen myöhemmästä ja varhennetusta aloittamisesta tekee sivistystoimen päällikkö erillisen hallintopäätöksen vanhempien anomuksesta ja asiantuntijalausuntojen perusteella. Vieremällä pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti yleisopetuksen ryhmässä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta.

Jos lapsi ei enää kuulu pidennetyin oppivelvollisuuden piiriin, sivistystoimenjohtaja tekee päätöksen pidennetyin oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin lapsi siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

5.1.6 TOIMINTA-ALUEITTAIN OPISKELU

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain⁴⁵. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain⁴⁶. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä⁴⁷. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Opetuksen järjestäminen perustuu kokonaisvaltaisten tavoitteiden määrittelyyn, oppilasryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen edistämiseen sekä toimivan ja motivoivan oppimisympäristön kehittämiseen. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet ja tavoitteena oppilaan koko potentiaalin käyttöön saaminen. Koulupäivän eri toimintoja hyödynnetään oppimisessa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan kunkin toiminta-alueen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa. Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia jossakin yksittäisessä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestettyyn opetukseen liittyy aina myös kuntouttavia ja hoitavia elementtejä.

⁴⁵ Tuntijakoasetus 9 § 3 mom.

⁴⁶ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

⁴⁷ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttää oppilaan opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on kontaktin muodostuminen oppilaan kanssa ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen luonteenomaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä

sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää sosiaalisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajatteluun liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen tulee sisältää aistien stimuloimista ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

5.1.6.1 Toiminta-alueittain opiskelu Vieremällä

Toiminta-alueittain tapahtuvan opetuksen järjestäminen päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet ja tavoitteena oppilaan koko potentiaalin käyttöön saaminen. Opetuksen järjestäminen perustuu kokonaisvaltaisten tavoitteiden määrittelyyn, oppilasryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen edistämiseen sekä toimivan ja motivoivan oppimisympäristön kehittämiseen.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan kunkin toiminta-alueen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan HOJKSissa. Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä. Toiminta-alueet voivat sisältää myös yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia jossakin yksittäisessä oppiaineessa. Oppilas integroituu yleisopetuksen ryhmään tarkoituksenmukaisella tavalla yksilöllisten edellytystensä mukaan.

Motoristen taitojen tavoitteena on vahvistaa kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Motorisia taitoja harjoitellaan arjessa joka päivä. Kehon hahmotusta, tasapainoa ja koordinaatiota harjoitellaan esim. pukeutumisessa, ulkoillessa, ruokailussa, Brain Gym-harjoituksissa, liikuntatunneilla, käsityötunneilla, askartelu- ja kuvaamataitotunneilla jne. Oppilaat tekevät hienomotorisia harjoitteita mm. askartelu- ja käsityötunneilla sekä koulupäivän aikana arjen eri tilanteissa. Karkeamotoriikkaa ja kestävyyttä ja lihasvoimaa harjoitellaan mm. liikuntatunneilla.

Oppilaalle annetaan mahdollisuuksia harjoitella motorisia taitoja monipuolisesti arjen tilanteissa. Motoristen taitojen harjoittelussa käytetään lisäksi mm. KKK-ohjelmaa.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on kontaktin muodostuminen oppilaan kanssa. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itse muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalla tulee olla käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja esim. viittomat, kommunikaatiokansiot (Pc-kuvat, pecs). Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa. Oppilaalla on tarvittaessa käytössä myös viikkovihko, jonka avulla harjoitellaan kommunikointia ja aikakäsitteitä. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta kehittäviä harjoituksia mm. riimittelyjä, lorutteluja, sanan alkuäänteen tunnistamista, sanan pituuksien vertailua jne. Oppilaan tarvitsemat puheterapiapalvelut järjestetään ja suunnitellaan koululla yhdessä puheterapeutin kanssa. Yhteistyö ja seuranta on jatkuvaa.

Lexia-tietokoneohjelmalla harjoitellaan kielellisen tietoisuuden osa-alueita sekä mm. käsite- ja sanavarastoa. Sanojen tunnistamisessa on käytettävissä KPL-materiaali, joka perustuu kokosanamenetelmään. Kirjaimia harjoitellaan tunnistamaan mm. Ekapeli-tietokonepelin avulla. Instrumental Enrichment-materiaalilla harjoitellaan tarkkaa havainnon tekemistä ja sen kuvailemista sanallisesti, samalla kehitetään oppilaan ajattelun taitoja.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Oppilas harjoittelee sosiaalisia taitoja mahdollisuuksien mukaan erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin. Myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä vahvistetaan mm. keskustelemalla ja kaverisuhteita tukemalla. Vuorovaikutustilanteiden opettamisessa ja käsittelyssä käytetään mm. Sosiaaliset tarinat- materiaalia.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen harjoittelu sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun, ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä asioita. Oppiaineiden sisällöistä johdetaan aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen. Lisäksi käytetään mm. Bright Start ja Instrumental Enrichment- materiaalia.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetus sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Eri osa-alueita harjoitellaan ikätasosta ja kehitystasosta riippuen luonnollisissa ympäristöissä. Terveellistä ruokavaliota, oikeaa annoskokoa ja hyviä ruokatapoja harjoitellaan ruokailun yhteydessä. Ympäristössä liikkumista harjoitellaan mm. arkipäivän taitoja harjoitellessa esim. kaupassa käynti, koulumatkat, kirjastovierailut, uintimatkat jne. Oppilaiden mahdollinen toimintaterapia tukee myös päivittäisten taitojen oppimista.

5.2 OHJAUKSELLINEN JA MUU TUKI

5.2.1 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa⁴⁸. Opetus ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea⁴⁹. Oppilas elää samanaikaisesti kodin ja koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa⁵⁰. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta koulu yhteisön jäsenenä⁵¹. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko koulu yhteisön hyvinvointia.

On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän

48 Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

49 Tuntijakoasetus 4 § 1 mom.

50 Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003), Lastensuojelulaki (417/2007) 2 § 1 mom.

51 Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003), Tuntijakoasetus 2, 3 ja 4 § ja Lastensuojelulaki 2 § 2 mom.

voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta.

Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Kodin ja koulun yhteistyössä seurataan oppilaan poissaoloja. Luvattomista poissaoloista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle⁵². Koulun tulee antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta⁵³ sekä koulu yhteisön toimintamalleista ja tiedottamiskäytänteistä erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa, oppilaan huoltajalle tulee antaa tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä. Huoltajan kanssa tulee käydä läpi esimerkiksi huoltajan yksilöidyn kirjallisen suostumuksen merkitys oppilasta koskevan asian käsittelyssä sekä yhteistyön merkitys oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa⁵⁴.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntynyttä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään parantamaan ja monipuolistamaan tiedon kulkua ja yhteydenpitoa kodin ja koulun välillä. Yhteistyö järjestetään

siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus

52 Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

53 Perusopetuslaki 31 a § 3 mom. (642/2010), 3 § 3 mom. ja 26 § 2 mom., Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto säätelevä valtioneuvoston asetus 4 § 2 mom., 9 ja 13 § ja Lastensuojelulaki 9 ja 12 §

54 Perusopetuslaki 31 a § 3 ja 4 mom., 40 §, 41 § 4 mom. (642/2010) ja 41 § 1, 2 ja 3 mom.

keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa⁵⁵.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö Vieremällä

Kodin ja koulun hyvän yhteistyön lähtökohtana on keskinäinen arvostus. Arvostukseen perustuvassa vuorovaikutuksessa opettajat, muut koulun työntekijät, vanhemmat ja oppilaat rakentavat yhteistä ymmärrystä lapsen hyvästä koulunkäynnistä ja oppimisesta. Yhteistyön päämäärä on oppimisen, terveen kasvun ja kehityksen tukeminen lapsen ja nuoren oppimispolun aikana.

Koulun tehtävänä on olla aloitteellinen yhteistyössä. Yhteistyö edellyttää keskinäistä luottamusta. Luottamuksen tärkein perusta on oikeudenmukaisuus. Luottamus rakentuu yhteistoiminnassa ja yhteisessä keskustelussa. Luottamuksen syntyyn tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia sekä jatkuvaa, pitkäjänteistä ja aktiivista vuoropuhelua. Vanhempien luottamus kouluun ja lapsen saamaan opetukseen rakentuu siitä tiedosta, jonka he saavat opettajan ja lapsen välisestä suhteesta. Arvostava, lapsen yksilöllisyyttä kunnioittava asenne vahvistaa vanhemman roolia lapsen koulunkäynnin tukijana ja auttaa vanhempia ja opettajaa yhdessä löytämään sopivia tapoja tukea lapsen oppimista.

Yhteistyö alkaa kuulemisesta. Kuuleminen edellyttää turvallista ja avointa keskusteluilmapiiriä. Kuulluksi tuleminen kokemus on erityisen tärkeää kodin ja koulun ensimmäisissä tapaamisissa ja lapsen koulunaloituksen ja kouluasteelta toiselle siirtymisten yhteydessä.

Vieremällä kodin ja koulun yhteistyö alkaa yleensä kun lapsi aloittaa koulun. Keväällä järjestetään jokaisella koululla kouluuntutustumispäivä, johon tulevat oppilaat ja vanhemmat osallistuvat. Luokan tuleva opettaja, tulevat oppilaat ja vanhemmat tutustuvat toisiinsa ja uuteen kouluun. Opettaja kertoo oppilaille ja vanhemmille koulunaloitukseen liittyvistä asioista.

Syksyllä koulun alettua opettaja tutustuu oppilaisiinsa. Syyskuussa opettaja kutsuu vanhemmat koululle keskustelemaan oppilaasta ja koulunaloituksesta. Keskustelun aikana täytetään Minä Oppijana-lomake, josta alkaa muodostua oppilaan Oppimisen polku-kansio. Minä Oppijana-lomake päivitetään arviointikeskusteluissa/kehityskeskusteluissa ainakin kerran vuodessa. Minä Oppijana-lomakkeen tarkoituksena on luoda hyvä ja keskusteleva pohja opettajan ja vanhempien väliselle yhteistyölle.

Tiedottaminen on keskeinen osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Syksyllä 2011 Vieremän kouluissa otetaan käyttöön Wilma- sähköinen reissuvihko, jossa tiedotetaan koulun ja luokkien asioista sekä vanhemmat ja opettajat voivat tiedottaa ja ilmoittaa asioita sekä käydä keskustelua. Ajankohtaisista asioista tiedotetaan myös koulujen tiedotteissa. Vanhemmille annetaan tietoa opetus suunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista. Opetussuunnitelma on nähtävillä koulun internetsivuilla ja Wilmassa.

Alakouluissa ja Yläkoulussa järjestetään kaikille luokille yhteinen vanhempainilta alkusyksystä. Vanhempainilloissa tiedotetaan ja keskustellaan ajankohtaisista asioista.

Kuudennen luokan keväällä järjestetään tulevien 7-luokkalaisten vanhemmille vanhempainilta, jossa käsitellään yläkoulun aloitukseen liittyviä asioita. Lisäksi järjestetään valinnaisaineilta 7-luokalla ja yhteisvalintailta 8-luokkalaisten vanhemmille.

Luokkakohtaisia vanhempainiltoja opettajat järjestävät tarpeen mukaan. Luokan tasolla yhteistyön tarkoituksena on vahvistaa yhteisöllisyyttä ja luokan sosiaalisia suhteita.

Kouluilla järjestetään erilaisia tapahtumia lukuvuoden aikana. Vanhemmat kutsutaan mukaan osallistumaan ja järjestämään juhlia ja tapahtumia.

Kaikki asiat pyritään hoitamaan avoimesti, tavalla, että vanhemmat osallistuvat aina omaa lastaan koskevien asioiden käsittelyyn ensisijaisina ja asian ollessa ajankohtainen. Kodin ja koulun yhteistyössä seurataan mm. oppilaan poissaoloja ja luvattomista poissaoloista ilmoitetaan oppilaan huoltajalle. Vanhemmille annetaan tietoa myös siitä mitä Oppilashuoltotoiminta tarkoittaa ja miten oppilashuoltotyöryhmä toimii.

Vieremällä kouluilla toimii vanhempainyhdistyksiä, joiden tarkoituksena on edistää oppilaiden, vanhempien ja koulun välistä yhteistoimintaa. Tavoitteena on tukea koteja ja koulua niiden pyrkimyksissä luoda lapsille hyvä oppimis- ja kasvuympäristö sekä edistää heidän tasapainoista ja monipuolista kehitystään. Vanhempainyhdistysten kautta on mahdollista tuoda esille vanhempien kannanottoja koulua ja kasvatusta koskevissa kysymyksissä. Vanhempainyhdistysten kokouksiin osallistuu myös opettajien edustaja.

5.2.2 OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta⁵⁷. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen jälkeen. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen merkitys kasvaa. Ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa. Oppilaanohjauksen tehtävä sekä yleiset tavoitteet ja tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2, 3 – 6 ja 7 – 9 täsmennetään luvussa 7.21.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, esiopetuksen tuottamat valmiudet huomioonottava ja toisen asteen opintoihin oh-

⁵⁵ Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoä säätelevä valtioneuvoston asetus 15 §

⁵⁶ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

⁵⁷ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

jaava jatkumo. Ohjauksesta huolehtivat opettajat ja oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa.

Työelämään tutustumisen keskeisiä toteuttamismuotoja ovat työelämän ja yhteiskunnan eri osa-alueiden edustajien vierailut oppitunneilla, työpaikkakäynnit, erilaiset yhteistyöprojektit, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttö opetuksessa sekä työelämään tutustumisjaksot (TET) tai työpaikalla tapahtuva opiskelu. Eri oppiaineiden

ja aihekokonaisuuksien opetukseen tulee sisällyttää ainesta, joka liittyy opiskelun tuottamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Oppilaalla ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle, opinnoille ja tulevaisuudelle. On tärkeää, että huoltajalla on tarvittaessa mahdollisuus keskustella koulun edustajien kanssa oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä.

Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa edellä esitettyjen tavoitteiden mukaisesti ja siten ehkäistä ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen.

Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta tehostettuun tukeen. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan tarvittaessa myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Huomiota kiinnitetään oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Ohjaus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laadittavaan HOJKSiin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksen avulla jatketaan oppilaan opiskelu- ja yhteistyötaitojen sekä itseluottamuksen, opiskelumotivaation ja työelämäntuntemuksen vahvistamista. Päätövaiheen ohjauksessa on tärkeä tuoda esille oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvittää oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon palveluista vastaavan henkilöstön ja oppilasta mahdollisesti avustavan muun henkilöstön asiantuntemusta.

Ohjauksen järjestäminen Vieremällä

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta⁵⁷. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen päätyttyä.

Yleisen tuen aikana oppilaiden ohjauksesta alakoulussa vastaavat luokanopettajat. Yläkoulussa ohjaustoiminnasta vastaavat oppilasta opettavat opettajat ja erityisesti oppilaanohjausta opettavat

opettajat. Alkuopetuksessa kiinnitetään huomiota oppimaan oppimisen taitojen kehittymiseen. Kolmannelta luokalta alkaen vahvistetaan opiskelutaitoja, jota jatketaan aina perusopetuksen päättymiseen saakka. Koko perusopetuksen ajan oppilasta ohjataan omatoimisuuteen. Opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaustoiminnan tavoitteet voidaan kirjata Minä Oppijana-lomakkeeseen.

Tehostetun tuen aikana oppilaan ohjauksesta vastaavat samat opettajat kuin yleisen tuen aikana. Ohjaustoiminnan tavoitteet kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Erityisen tuen aikana ohjaustoiminta rakentuu oppilaan yksilöllisten tavoitteiden pohjalta ja tavoitteet kirjataan Hojks:iin.

Vieremän kirkonkylän koulussa työelämään tutustuminen alkaa seitsemännellä luokalla. Oppilaille järjestetään yksi tutustumispäivä, kahdeksannella luokalla kolme tutustumispäivää ja yhdeksännellä luokalla 10 tutustumispäivää, jotka voidaan jakaa siten, että syyslukukaudella ja kevätlukukaudella on yksi tutustumisviikko. Yhden viikon voi oppilas korvata jo edeltävällä kesälomalla, mutta tämä edellyttää sitä, että oppilas sopii tästä ennen kesäloman alkua oppilaanohjaajan kanssa.

Seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla oppilaanohjaaja avustaa oppilasta hakemaan tutustumispaikkaa. Yhdeksännellä luokalla oppilas etsii omatoimisesti työpaikan työelämään tutustumista varten. Työelämään tutustumisen vastuupettajat määräytyvät koulun työjärjestyksessä.

5.2.3 TULKITSEMIS- JA AVUSTAJAPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut⁵⁸. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö. ⁵⁸ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

Oppilas voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida. Oppilaan omien kommunikaatiotaitojen kehittäminen mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Kieli on oppimisen keskeinen väline ja kielen kehittyminen vaikuttaa ajattelun ja tunteiden kehitykseen sekä oppilaan identiteetin muotoutumiseen.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkitsemisessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten,

että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen. Oikea-aikainen ja riittävä tulkitsemisapu ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve. Jos oppilas on saanut tulkitsemis- ja avustajapalveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista.⁵⁹ Oppilaalle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastuualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkitsemisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen Vieremällä

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö. Tavoitteena on tukea oppilasta siten, että hänen on mahdollista saavuttaa opetussuunnitelman tavoitteet. Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalveluiden tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään.

Avustajan tehtävänä on tukea oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. *Avustajien esimiehenä toimii sivistysosaston osastopäällikkö.*

Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja sekä asiantuntijoiden lausuntoja. Oppilaan henkilökohtaisesta avustajasta tekee päätöksen sivistysosaston osastopäällikkö erityisen tuen päätöstä tehdessään. Tarkempi suunnitelma tulkitsemis- ja avustajapalveluiden osalta kirjataan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan.

Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Henkilökohtaisten ja luokkakohtaisen avustajatarpeen määrittelyssä voidaan käyttää avustajapalveluiden määrittelylomaketta.

Yleisen tuen aikana oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- ja avustajapalveluita ilman, että hänellä on muita tuen tarpeita. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä tehostetun ja erityisen tuen tarve. Oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut kirjataan Minä Oppijana-lomakkeeseen.

Tehostetun tuen aikana oppilaan tarvitsemien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve arvioidaan osana pedagogista arviota ennen tehostetun tuen aloittamista. Jos oppilas on saanut tulkitsemis- ja avustajapalveluita yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Oppilaan tarvitsemien avustaja- ja tulkitsemispalveluiden järjestäminen, tavoitteet ja seuranta kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan.

Ennen **erityisen tuen** aloittamista tehtävässä pedagogisessa selvityksessä arvioidaan oppilaan saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tarve jatkossa. Sivistysosaston osastopäällikkö tekee päätöksen oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista erityisen tuen päätöksessä. Oppilaalle laadittavassa henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalveluiden järjestämiseen, heidän vastualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkitsemisen ja avustamisen määrä määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

5.2.4. Opetuksen osallistumisen edellyttämä avustajatarpeen määrittely

Avustajapalvelu on yksi koulun tukitoimista vammaiselle tai muulle erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle. Päätöksentekoa ohjaavat normit ovat Perusopetuslaki (628/1998), Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001) ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (1/011/2004).

Kirkonkylän koululla oppilashuoltoryhmä tekee esityksen avustajaresurssin jakamisesta.

- Avustajatarve käsitellään vuosittain viimeistään huhtikuussa koulutasolla koulun

oppilashuoltoryhmässä rehtorin johdolla.

- Oppilashuoltoryhmä ennakoi tulevan lukuvuoden avustajatarpeen lapsi- ja/ tai luokkakohtaisesti oppilashuoltoryhmän oman seurannan, käytettävissä olevien oppilastietojen ja HOJKS-arviointien pohjalta. (Avustustarve –lomake, liite 2)
- Oppilashuoltoryhmä harkitsee tukitoimia ja avustajatarvetta oppilaskohtaisesti. Avustajan ohella käytössä olevia tukitoimia ovat pienempi perusopetusryhmä, osittainen ryhmäjako tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, luokan kertaaminen, pienryhmä-/luokkaopetus, erityisluokkaopetus, konsultaatiotuki, jne.
- Oppilashuoltoryhmä keskittyy avustustarpeen arviointiin oppilaiden avustamisen kannalta keskeisissä oppiaineissa ja opetustilanteissa ja käyttää oheista tuen tarpeen laadun ja vaikeusasteen mukaista luokitusta (A1,A2,A3).

Ryhmä tutkii esitykset perusteluineen huolellisesti perusopetuslain ja opetussuunnitelman perusteiden määräyksien pohjalta, sekä ottaa esitystä tehdessään huomioon lääkärin ja/tai muiden asiantuntijatahojen lausunnot ja harkitsee, miten oppilaan opetus tulisi järjestää ja millaisia tukitoimia hänelle esitetään. Tulevien ykkösluokkalaisten osalta tieto saadaan esikoulun ja koulun välisessä siirtopalaverissa. Kyläkoulujen avustajaresurssoinnista vastaavat koulun rehtori ja sivistysosaston osastopäällikkö.

Sivistystoimenjohtaja tekee esityksen pohjalta lopullisen päätöksen avustajapalvelun myöntämisestä. Rehtori esittää koulu-, luokka- ja oppilaskohtaiset avustajavalinnat ja avustajien työajat sivistystoimenjohtajalle, joka hyväksyy työsopimukset. Koulujen rehtorit sopivat koulukohtaisesti avustaja-opettaja –työskentelyn järjestämistavasta ja vastuuhenkilöistä, sekä työhön perehdyttämisestä. Rehtori laatii avustajien lukujärjestyskokonaisuuden koululla, johon sisältyvät oppituntien lisäksi avustajien välituntivalvontavuorot opettajien työn tukena, oppilaiden vastaanotto ja saatto koulukuljetuksiin. Rehtori liittää avustajapalvelusuunnitelman osaksi koulun lukuvuosisuunnitelmaa. Avustajaresurssia ja sen kohdistumista arvioidaan ja seurataan HOJKS-arvioinneissa ja Oppilashuoltoryhmänseurannassa.

Avustajaresurssin kohdentamisessa voidaan käyttää apuna seuraavaa jaottelua:

A1

Oppilaalla on sellainen asiantuntijan (erikoislääkäri/neuropsykologi/vast.) toteama somaattinen tai psyykinen sairaus, vamma tai toiminnanvaja, että hän tarvitsee jatkuvaa aikuisen valvontaa ja/tai hoitotoimenpiteitä, hänet on otettu tai siirretty erityisopetukseen ja hän kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.

Tähän luokkaan kuuluvia tyypillisiä avustustarpeita

- oppitunneilla, välitunneilla, aamu- ja iltapäivähoidossa

- ruokailussa, wc-toiminnoissa, pukeutumisessa
- siirtymisissä koulun sisällä ja koulun ulkopuolella
- kaikissa oppitukioissa
- kommunikoinnissa toisten lasten ja aikuisten kanssa
- tarvitsee erittäin paljon henkilökohtaista oppimateriaalia
- jatkuva sairauskohtausriski / vaikeahoitoisuus / käyttäytymisen ennakoimattomuus / aggressiivisuus / karkailu
- jatkuu koko oppivelvollisuusiän
- ilman avustusta osallistuminen opetukseen estyy, HOJKS:ssa asetettuja yksilöllisiä tavoitteita ei voida saavuttaa eikä oppilaan turvallisuutta voida taata

A2

Oppilaalla on sellainen asiantuntijan (lääkäri/psykologi/vast.) toteama erityisen tuen tarve, vamma tai sairaus, että hän tarvitsee koulupäivän aikana paljon aikuisen tukea, valvontaa ja/tai hoitotoimenpiteitä, hänet on otettu tai siirretty erityisopetukseen ja hän kuuluu joko yleiseen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.

Tähän luokkaan kuuluvia tyypillisiä avustustarpeita

- koulukuljetuksille saatto/vastaanotto
- oppitunneilla lukemiseen, kirjoittamiseen, tehtävissä suoriutumiseen, läksyjen merkitsemiseen
- oppitunneilla tarkkaavaisuuden suuntaamiseen ja ylläpitoon, keskittymiseen
- oppitunneilla ja välituntisin sääntöjen oppimiseen ja noudattamiseen ja käyttäytymisen ohjaamiseen
- oppilas tarvitsee henkilökohtaista oppimateriaalia
- välitunnilla sosiaalisten taitojen harjoitteluun (koulukiusausriski)
- siirtymisessä paikasta toiseen koulupäivän aikana
- ajoittain hoitotoimenpiteitä/ lievä sairauskohtausriski
- ajoittain henkilökohtaisen ohjauksen tarve
- jatkuvaa tai ajoittaista läksyjenlukutukea
- integroitumiseen yleisopetuksen ryhmään ja/tai aamu- ja iltapäivähoitoon
- ilman avustusta tai muiden tukitoimenpiteiden lisäämistä HOJKS:ssa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on hidasta/heikentyy/taantuu, oppilas on syrjäytymisriskissä
- tuen tarve säilyy jonkinasteisena läpi oppivelvollisuusiän, mutta vähenee, kun saa ajoissa riittävästi tukea

A3

Oppilaalla on sellainen koulun (opettaja & erityisopettaja) ja/tai asiantuntijan (lääkäri, psykologi, kuraattori, vast.) toteama erityisen tuen tarve oppimisessa, tarkkaavaisuudessa ja / tai sosiaalis-emotionaalisessa käyttäytymisessä, että hänelle on laadittu kuntoutussuunnitelma / Lapsen esiopetuksen suunnitelma / oppimissuunnitelma tai hänet on otettu tai siirretty erityisopetukseen ja hänelle on laadittu HOJKS.

Tähän luokkaan kuuluvia tyypillisiä avustustarpeita:

- oppitunneilla oppimisen tukemiseen ja tehtävistä suoriutumiseen
- oppitunneilla tarkkaavaisuuden säätelyyn ja käyttäytymisen kontrollointiin
- oppitunneilla läksyjen merkitsemiseen
- ajoittain tai jatkuvasti läksyjenlukutukea
- välitunneilla käyttäytymisen säätelyyn ja sääntöjen oppimiseen
- koulukiusausriski välituntisin
- tarvitsee jonkun verran henkilökohtaista oppimateriaalia
- tuen tarve vähenee kouluvuosien myötä, kun saa riittävästi tukea ajoissa
- ilman avustusta tai muiden tukitoimenpiteiden lisäämistä oppilas saavuttaa heikosti tai ei ollenkaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa asetettuja tavoitteita ja on syrjäytymisriskissä

5.2.5 PERUSOPETUSTA TUKEVA MUU TOIMINTA

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa⁶⁰. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Edellä mainittua toimintaa voidaan tarvittaessa käyttää osana oppilaiden suunnitelmallista tukea.

59 Perusopetuslaki 17 § 2 ja 3 mom. (642/2010)

60 Perusopetuslaki 47 §

Koulun kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminta on työsuunnitelmassa⁶¹ määriteltyä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminnan avulla vahvistetaan kasvatukseen liittyvää kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä. Kerhotoiminta tukee erilaisten harrastusten viriämistä. Sen tavoitteena on luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen, omaehtoisuuteen kannustaminen sekä terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, oppilasta arvostavaa toimintaa ja tilaisuuksia myönteiseen, kehitystä rikastavaan vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Oppilas voi saada kerhotoiminnasta vahvistusta oppimismotivaatiolleen ja tukea kaikinpuoliseen hyvinvointiinsa. Kerhotyöskentely antaa mahdollisuuden soveltaa ja syventää oppitunneilla opittua. Kerhotoimintaan osallistuminen voidaan myös suunnitella osaksi tehostettua tai erityistä tukea. Kerhotoiminnan vapaaehtoisuus tulee säilyttää.

Kerhotoiminta antaa opettajalle mahdollisuuden oppilaidensa eri puolten parempaan tuntemiseen, mikä osaltaan edistää opettajan valmiutta ottaa opetuksessaan huomioon oppilaiden vahvuudet ja tarpeet. Koulun kerhotoimintaa voidaan järjestää myös aamu- ja iltapäivätoimintaa täydentävänä toimintana. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden pohjalta laaditun paikallisen suunnitelman mukaisesti.

Kerhotoiminta Vieremällä

Koulun kerhotoiminta on työsuunnitelmassa määriteltyä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Vieremällä kerhotoimintaa järjestetään vuosittain valtionavustuksen turvin. Kerhojen vetäjiä ovat pääsääntöisesti koulujen

opettajat. Koulut voivat myös hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä kolmannen sektorin, sidosryhmien ja eri hallintokuntien osaamista.

Kerhosisällöt koulut päättävät vuosittain itse. Kerhot toimivat pääsääntöisesti koulupäivän jälkeen. Kerhoista tiedotetaan koulujen syystiedotteessa.

Vieremällä järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa valtakunnallisten perusteiden pohjalta laaditun erillisen paikallisen suunnitelman mukaisesti.

5.3 JOUSTAVAN PERUSOPETUKSEN TOIMINTA

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa⁶².

Joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Joustavan perusopetuksen toiminnalla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.⁶³

Joustavan perusopetuksen toiminta on tarkoitettu niille 7-9 -luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta sekä oppilaille, joita näyttäisi uhkaavan syrjäytyminen jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.⁶⁴

Oppilas valitaan toimintaan oppilaan tai hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Otettaessa oppilaita toimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.⁶⁵

Joustavan perusopetuksen toiminnan, josta käytetään jäljempänä ilmaisua joustava perusopetus, tavoitteena on vahvistaa kokonaisvaltaisesti oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on tukea oppilasta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sekä antaa valmiudet selviytyä opiskelussa. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä.

⁶² Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)

⁶³ Perusopetusasetus 9 a § (1768/2009)

⁶⁴ Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

⁶⁵ Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)

Toiminta toteutetaan perusopetusta koskevien yleisten säädösten ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Koulun toimintakulttuuria, toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään vastaamaan joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita.

Erityisesti huomiota tulee kiinnittää oppilaan hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaan yhteistyöhön, oppilashuoltoon ja ohjaukseen. Opetus järjestetään koulussa lähiopetuksena ja osaksi työpaikoilla sekä muissa oppimisympäristöissä ohjattuna opiskeluna. Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne vastaavat perusopetuksen tavoitteita. Joustavassa perusopetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Toiminnassa korostuvat moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö, johon voivat osallistua mm. ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Toiminnan suunnittelua ja organisointia varten voidaan muodostaa ohjausryhmä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös. Päätös valmistellaan moniammatillisesti oppilashuoltotyössä. Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä, moniammatillinen yhteistyö, tarvittavat tuki- ja neuvontapalvelut sekä toiminnan seuranta. Joustavan perusopetuksen oppilas voi saada tarvitsemaansa yleistä tai tehostettua tukea. Mikäli oppilaalle on tehty päätös erityisen tuen antamisesta, joustavan perusopetuksen toteuttaminen kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa. Jos joustavan perusopetuksen toiminta päättyy yksittäisen oppilaan kohdalla ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään siitä hallintopäätös. Joustava perusopetus toteutetaan pienryhmämuotoisesti, mikä edellyttää yleensä oman opetusryhmän muodostamista. Opetusta voidaan antaa myös osittain tai kokonaan muun ryhmän yhteydessä.

Muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla, tapahtuva oppiminen on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Se suunnitellaan vastaamaan opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Opiskelun tulee sisältää riittävästi opettajan antamaa vuorovaikutteista opetusta myös muissa oppimisympäristöissä toteutettavien opetusjaksojen aikana. Oppilaalle annetaan näille jaksoille opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen ja oppimistehtävät arvioidaan osana oppilaan arviointia. Koulun tulee sopia kirjallisesti opettajien ja työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella opiskelua ohjaavien henkilöiden työnjaosta ja vastuista. Muissa oppimisympäristöissä toteutettavat opetusjaksot suunnitellaan yhteisymmärryksessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea myös näiden jaksojen aikana. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikissa oppimisympäristöissä on huolehdittu työturvallisuudesta ja varauduttu mahdollisten tapaturmien varalta. Opetuksen järjestäjän tulee perehdyttää joustavan perusopetuksen tehtävissä toimivat henkilöt, koulun ulkopuoliset toimijat mukaan lukien, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin säädöksiin. Opetuksen järjestäminen moniammatillisesti edellyttää, että opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä henkilö tai henkilöitä.

Joustava perusopetus Vieremällä

Vieremällä ei ole tällä hetkellä joustavan perusopetuksen toimintaa.

5.4 OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

5.4.1 OPPILASHUOLTO

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.⁶⁶

Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.⁶⁷ Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä

⁶⁶ Perusopetuslaki 31 a § 1 mom. (477/2003) ja 2 mom. (642/2010) ja Kansanterveyslaki 14 § 1 mom. kohta 5 (626/2007), Lastensuojelulaki 9 §
⁶⁷ Perusopetuslaki 31 a § 1 mom. (477/2003) ja 2 mom. (642/2010) ja Kansanterveyslaki 14 § 1 mom. kohta 5 (626/2007), Lastensuojelulaki 9 §

tukea. Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä.

Oppilashuollon tehtävänä on osana kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä. Oppilashuollolla edistetään myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä sekä puututaan tarvittaessa ongelmiin. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimisja kasvu ympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa⁶⁸.

Oppilashuollossa pyritään kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan mielenterveyden turvaamiseen. Ehkäisevä lastensuojelu ja terveyden edistämiseen kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset ja tarpeenmukainen terveysneuvonta vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä. Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten suunnittelussa ja toteuttamisessa tarvitaan oppilashuollon moniammatillista yhteistyötä.⁶⁹ Oppilashuollon tehtävänä on seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista

hyvinvointia ja tarvittaessa tukea oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin yhteistyössä huoltajan kanssa.

Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan menettelytavoista ehkäisevän lastensuojelutyön ja kouluterveydenhuoltoon kuuluvan erityisen tuen toteuttamisessa.

Yhteistyössä ja toimintaohjeissa tulee ottaa huomioon oppilaan kasvun ja kehityksen mahdollinen vaarantuminen kasvuympäristössä olevien riskitekijöiden johdosta sekä lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelutarpeen selvittämiseksi.⁷⁰

68 Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003), Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa säätelevä valtioneuvoston asetus 12, 13 ja 15 §, Lastensuojelulaki 9 §

69 Perusopetuslaki 16 ja 16 a, 17 ja 17 a § (642/2010), Lastensuojelulaki 3, 8, 9 ja 12 §, Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa säätelevä valtioneuvoston asetus 4 ja 13 §

70 Lastensuojelulaki 25 § 1 mom., Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa säätelevä valtioneuvoston asetus 13 ja 18 §

Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Työssä tulee turvata se, että oppilaan ja huoltajan näkemyksiä kuunnellaan. Koulun oppilashuoltotyöstä ja sen menettelytavoista tulee antaa tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

Huoltajalle tulee antaa tietoa siitä, miten oppilasta koskevan oppilashuollollisen asian vireillepano ja valmistelu tapahtuu.⁷¹

Oppilashuoltoa koordinoidaan ja kehitetään oppilashuollon moniammatillisessa yhteistyössä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä. Yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa⁷² sovitaan yhteistyön yleisistä periaatteista ja rakenteista, käytännön toiminnan järjestämisestä, keskinäisestä työnjaosta ja vastuista. Yhteistyön järjestämisessä otetaan huomioon myös muiden viranomaisten kuten poliisin ja pelastustoimen tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilashuoltotyötä suunniteltaessa sovitaan erikseen sekä yhteisölliseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen että yksittäisen oppilaan tukemiseen ja hänen asioidensa käsittelyyn liittyvät periaatteet ja toimintatavat. Kouluyhteisön yleistä terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa voidaan kehittää moniammatillisessa yhteistyössä. Tällöin oppilashuollon yhteistyöhön voi osallistua eri toimijoita salassapidon estämättä toisin kuin yksittäistä oppilasta koskevassa asiassa⁷³, jonka käsittely kuvataan luvussa 5.4.3.

Kouluruokailu

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria⁷⁴. Ruokailuhetki on oppilaalle tärkeä. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailun ja koulupäivän aikana mahdollisesti tarjottavien välipalojen järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun terveydellinen ja sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun ja toteuttamiseen, mikä tukee osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

71 Perusopetuslaki 31 a § 3 ja 4 mom. (642/2010)

72 Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

73 Perusopetuslaki 31 a § 3 mom. (642/2010)

74 Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

Kouluruokailun järjestämisessä tarvitaan yhteistyötä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön kesken. Yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa.⁷⁵

5.4.2 TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön⁷⁶. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa koulu yhteisön toimintakulttuuria. Se tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa. Oppilashuollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan oppilaan ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta. Opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten koulussa tulee olla järjestyssäännöt tai koulussa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä⁷⁷. Opetussuunnitelman yhteydessä on myös laadittava suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelma tulee toimeenpanna ja sen noudattamista ja toteutumista tulee valvoa.⁷⁸

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville⁷⁹. Väkivalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai koulu yhteisön ulkopuolinen henkilö.

⁷⁵ Perusopetuslaki 3 § 2 mom. ja 31 a § 1 mom., Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa säätelevä valtioneuvoston asetus 13 §

⁷⁶ Perusopetuslaki 29 § 1 mom.

⁷⁷ Perusopetuslaki 29 § 3 ja 4 mom.

⁷⁸ Perusopetuslaki 29 § 2, 3 ja 4 mom.

⁷⁹ Perusopetuslaki 29 §, Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa säätelevä valtioneuvoston asetus 12 §,

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä. Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna ja puheena, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Kiusaamisen ja häirinnän lisäksi koulu yhteisössä voi esiintyä myös muuta ei-toivottua tai aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä. Väkivallalla tarkoitetaan tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua fyysisen voiman tai vallan käyttöä, uhkailua tai toteutettua. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus. Kaikkiin näihin tilanteisiin on puututtava.

Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle tulee antaa myös tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä

ja koulu yhteisön toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla koulurakennukseen, opetustiloihin, opetusvälineisiin, opetuksen järjestämiseen, opetustilanteisiin ja välitunteihin sekä koulu yhteisön ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työelämään tutustumispaikka on turvallinen ja että oppilaan oppimisympäristö on työelämään tutustumisen aikana oppilaalle turvallinen.⁸⁰ Koulu yhteisön turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvallisuuteen liittyvät tekijät.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla yhteisistä menettelytavoista⁸¹. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle. Tapaturmien ehkäisyyn liittyvässä ohjeistuksessa otetaan huomioon tapaturmien torjunnan kansalliset linjaukset ja ohjeistukset sekä toiminnan edellyttämä yhteistyö. Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn, ensiapuun, hoitoon ohjaukseen ja tapaturmien seurantaan liittyvistä menettelytavoista. Niistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

⁸⁰ Perusopetuslaki 29 § 1 mom., Työturvallisuuslaki (738/2002) 9 § ja 10 § ja Terveysturvallisuuslaki (763/1994) 26 ja 27 §

⁸¹ Perusopetuslaki 32 § 1 mom. (1139/2003), 34 § 1 mom. (1288/1999), Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa säätelevä valtioneuvoston asetus 12 §

Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näitä ohjeita sovitetaan yhteen. Koulu yhteisön turvallisuutta ohjaavat myös työturvallisuuslaki ja sen mukainen työsuojelun toimintaohjelma⁸². Muita turvallisuutta ohjaavia säädöksiä ovat pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä ajan tasalla oleva pelastussuunnitelma⁸³. Pelastussuunnitelmasta on tiedotettava tarvittavalla tavalla koulun koko henkilökunnalle. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikilla kouluilla on turvallisuutta koskevat toimintaohjeet. Koulu yhteisön terveellisyyttä, turvallisuutta ja toimintaohjeiden toteutumista seurataan ja arvioidaan suunnitelmallisesti yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa⁸⁴. Paikallinen yhteistyö opetustoimen eri toimijoiden ja muiden viranomaisten kanssa tukee tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa ja niiden ennaltaehkäisyssä⁸⁵.

5.4.3 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY, SALASSAPITO JA TIETOJEN LUOVUTTAMINEN

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa.

Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi

kuuluu⁸⁶. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja tai oppilaan opettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojel-

82 Työturvallisuuslaki 8, 9 ja 10 §

83 Pelastuslaki (468/2003) 9 § 3 mom., Pelastusasetus (787/2003) 9 ja 10 §

84 Perusopetuslaki 29 § 2 mom. (477/2003), Koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoa säätelevä valtioneuvoston asetus 12 §, Työturvallisuuslaki 9 ja 10 §

85 Perusopetuslaki 29 § ja 32 §, Pelastuslaki 9 § 3 mom., Pelastusasetus 9 § ja 10 §, Poliisilaki (493/1995) 1 § 1 mom. ja 1 § 2 mom. (21/2001), Työturvallisuuslaki 8 §

86 Perusopetuslaki 31 a § 3 mom. (642/2010)

lun sosiaalityöntekijä⁸⁷. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja⁸⁸.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.⁸⁹ Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä⁹⁰. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tietoa suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perheelämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta.

Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin poikkeuksellisesti sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.⁹¹

87 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 4/2010 vp

88 Perusopetuslaki 31 a § 3 mom. (642/2010)

89 Perusopetuslaki 31 a § 4 mom. (642/2010)

90 Perusopetuslaki 40 § (642/2010), Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) 24 § 1 mom. 30 kohta

91 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 24 § 1 mom. 25, 29 ja 30 kohta.

Salassapitovelvollisia ovat rehtori, opettajat, opetusharjoittelijat, koulunkäyntiavustajat, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet⁹². Myöskään muut opetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt eivät saa sivullisille ilmaista tietoonsa saamia salassa pidettäviä tietoja eivätkä luovuttaa salassa pidettäviä

tietoja sisältäviä asiakirjoja.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot⁹³. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta⁹⁴. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä⁹⁵. Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen tai aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot.⁹⁶ Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostu-

92 Perusopetuslaki 40 § 1 mom.(642/2010)

93 Perusopetuslaki 40 § 2 mom.(642 /2010)

94 Perusopetuslaki 40 § 3 mom.(642/2010)

95 Perusopetuslaki 41 § 4 mom.(642/2010)

96 Perusopetuslaki 40 § 4 mom.(642/2010)

5.4.4 OPPILASHUOLLON JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN VIEREMÄLLÄ

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa⁹⁷. Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon kunnan muut lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kuvata oppilashuollon yhteistyön järjestäminen, sen rakenne, tavoitteet ja toimintatavat. Oppilashuollon osuudessa kuvataan yhteisöllinen ja yksilöllinen tuki ja yhteistyö. Tällöin otetaan huomioon oppilaan ikä ja sekä tuen tarve tilanteissa, joissa oppilaan terve kasvu ja kehitys voi vaarantua. Opetussuunnitelman tulee sisältää hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät, ongelmien ennaltaehkäisyä ja lapsen suojelua koskevat menettelytavat sekä kuvaus koulu yhteisön toiminnasta äkillisissä kriiseissä, uhka ja vaaratilanteissa. Opetussuunnitelman tulee sisältää suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä⁹⁸.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan:

1. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen, sen rakenne, tavoitteet ja toimintatavat

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen kunnassa, yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- oppilashuoltotyön organisointi
- oppilashuolto yhteisöllisenä toimintana ja osallisuuden vahvistaminen
- yhteistyö kodin, koulun, oppilashuollon palvelujen asiantuntijoiden, muiden asiantuntijoiden ja paikallisten tukiverkoston kanssa
- oppilashuollollinen tuki sekä tarvittaessa yhteistyö lastensuojeluviranomaisten tai poliisin kanssa tilanteissa, joissa lapsen tai nuoren kasvu ja kehitys voi kasvuympäristössä olevien tekijöiden vuoksi vaarantua

97 Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

98 Perusopetuslaki 29 § 2 mom.

- kasvu- ja oppimisympäristön terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, seuranta ja arviointi koulu yhteisössä
- oppilashuollon yleiset kirjaamiskäytännöt, yksittäistä oppilasta koskevan asian vireillepano ja käsittely
- oppilashuollollinen tuki koulunkäynnissä sekä lapsen ja nuoren fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvun ja kehityksen tukemisessa
- oppilashuollollinen tuki tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa olevan sekä joustavassa perusopetuksessa olevan oppilaan tukemisessa
- oppilashuollollinen tuki oppilaan kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä vaikeuksissa
- tuki oppilaan elämäntilanteisiin liittyvissä erilaisissa vaikeuksissa esim. perheväkivalta, päihde- tai mielenterveysongelmat perheessä
- kurinpitotilanteissa toimiminen ja oppilashuollollinen tuki kurinpitorangeistuksen yhteydessä tai silloin kun opetukseen osallistuminen on eväty
- oppilashuollon yhteistyö koulutuksen eri siirtymävaiheissa
- yhteistyö oppilaan ohjauksessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa
- oppilaan terveyden- tai sairauden hoitoon tarvittavan tuen ja seurannan järjestäminen
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiapu, hoitoonohjaus ja seuranta
- poissaolojen ehkäiseminen, seuraaminen ja niistä ilmoittaminen
- tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- kouluruokailun ja mahdollisten välipalojen järjestäminen
- koulukuljetusten turvallisuutta sekä odotusaikojen järjestämistä ja turvallisuutta koskevat ohjeet henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden
- perehdyttäminen oppilashuollon järjestämistä koskevaan suunnitelmaan
- henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen oppilashuollon järjestämistä koskevaan suunnitelmaan
- toimintaohjeiden päivittäminen, toteutumisen seuranta ja arviointi

2. Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Opetussuunnitelman yhteydessä määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Tätä osuutta voidaan kutsua kriisisuunnitelmaksi. Kriisisuunnitelmaa laadittaessa tehdään yhteistyötä tarvittavien viranomaisten kanssa ja otetaan huomioon muut uhka- ja vaaratilanteita sekä kriisitilanteita

koskevat suunnitelmat ja ohjeistukset. Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen
- yhteistyö ja keskinäinen työn- ja vastuunjako kriisitilanteisiin varauduttaessa sekä kriisitilanteissa
- pelastussuunnitelman, koulun järjestyssääntöjen ja muiden turvallisuusohjeiden yhteensovittaminen
- toimintaohjeet erilaisissa äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen, sisäisen ja ulkoisen tiedottamisen sekä koulujen ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet äkillisissä kriiseissä
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- kriisisuunnitelmasta tiedottaminen, siihen perehdyttäminen ja toimintavalmiuksien harjoittelu
- kriisisuunnitelman päivitys ja arviointi.

3. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista⁹⁹. Tässä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet. Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- asian käsittely yksilö-, ryhmä- ja koko yhteisön tasolla, oppilaan yksilöllinen tuki, tarvittava hoito ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että teon kohteena olevan osalta
- yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö huoltajan kanssa
- yhteistyö viranomaisten kanssa
- suunnitelmasta tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppanien perehdyttäminen ohjeisiin
- suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi.

⁹⁹ Perusopetuslaki 29 § 2 mom.

5.4.4.1 OPPILASHUOLTO VIEREMÄN KOULUISSA

Oppilashuolto on sekä koulun arjessa tapahtuvaa kaikkien koulun aikuisten luonnollista toimintaa, että laaja-alaista ja moniammatillista yhteistyötä. Oppilashuollon tarkoituksena on tukea ja edistää lapsen tasapainoista ja tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista sekä ehkäistä syrjäytymistä. Oppilashuollon tavoitteena on välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuurin edistäminen kouluyhteisössä. Oppilashuolto on koko koulun ja sen toimintaympäristössä työskentelevien yhteinen asia.

Koulujemme oppilashuollon tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kasvuympäristö ja taata siten kaikille Hyvä koulupäivä. Hyvä koulupäivä on sitä, että kaikilla on hyvä olla koulussa. Oppilaan luokanopettaja tai luokanvalvoja on lähinnä oppilasta ja tietää parhaiten mitä oppilaalle koulussa kuuluu. Moni oppilasta koskettava tai askarruttava asia ratkeaa usein oman opettajan johdolla. Opettaja pitää säännöllistä yhteyttä vanhempiin ja yhteistyössä on tärkeää vanhempien osallisuus lapsen koulunkäynnissä.

Oppilashuolto on myös laaja-alaista ja moniammatillista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Jokaisella koululla toimii oma moniammatillinen oppilashuoltotyöryhmä (OHR). Oppilashuoltotyöryhmään kuuluvat koulun rehtori, erityisopettaja/erityisopettajat, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja tarvittaessa muita asiantuntijoita. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä Lasten ja nuorten palveluiden, sosiaalitoimen, lastensuojeluyksiköiden, terveydenhuoltohenkilöstön ja poliisin kanssa. Yhteistyökumppaneiden yhteystiedot löytyvät oppilashuollon suunnitelmasta, koulujen syystiedotteesta ja kriisisuunnitelmasta.

Oppilashuoltoryhmissä kehitetään ja seurataan oppilashuollon strategiaa ja tarvittaessa selvitetään yksittäisten oppilaiden kohtaamia kasvun ja kehityksen haasteita. OHR huomioi ennaltaehkäisevän lastensuojelun näkökulman ja toiminnan tavoitteena on varhainen puuttuminen.

Oppilashuoltotyöryhmän työn tavoitteena on mm.:

- kehittää ennaltaehkäiseviä toimintamalleja
- ylläpitää moniammatillista yhteistyötä
- tukea opettajia työssään
- huomioida yhteistyö vanhempainyhdistyksen kanssa
- suunnitella ja järjestää ammatillista lisäkoulutusta

OHR kokoontuu Kirkonkylän koululla kerran kuukaudessa tai tarvittaessa useammin. Haja-asutusalueen kouluilla OHR kokoontuu tarvittaessa, mutta ainakin kerran vuodessa.

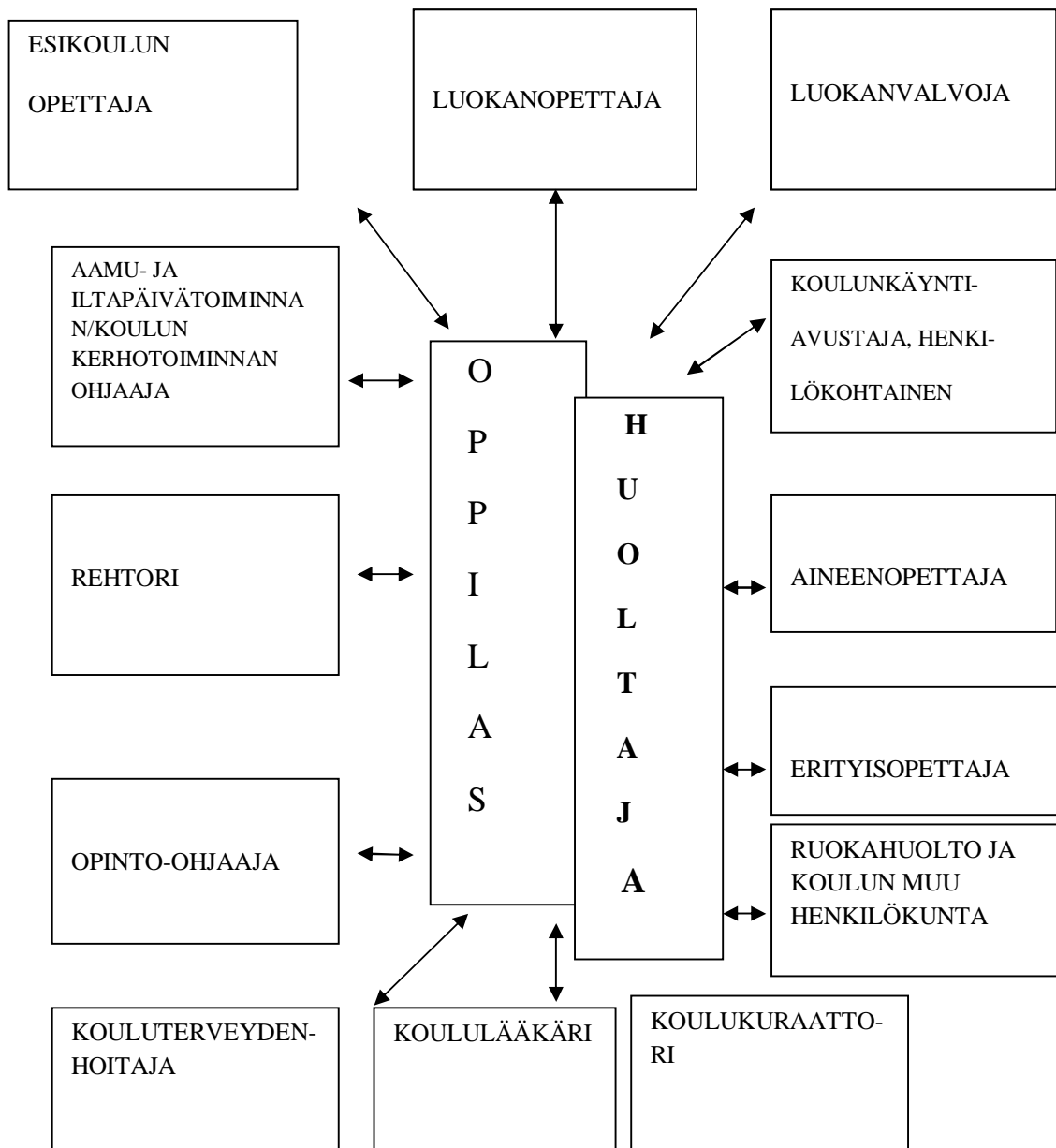
Oppilashuoltotyöryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii koulun rehtori. Kirkonkylän koululla puheenjohtajana toimii koulun rehtori, koollekutsujana ja muistion laatijana toimii rehtorin tähän tehtävään osoittama henkilö.

OHR: n kokoontumisista laaditaan muistio. Muistion laatii rehtori tai rehtorin tähän tehtävään osoittama henkilö. Muistioon kirjataan läsnäolijat, käsiteltävä asia, päätökset/toimenpiteet, aikataulu, vastuhenkilö ja seuranta (**Liite**). Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan asiaa käsiteltävä asia kirjataan omalle lomakkeelle (**Liite**). Lomakkeelle kirjataan asian vireille panija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta annetaan. Henkilötietojen käsittelystä ja säilyttämisestä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltotyöryhmään otetaan käsiteltäväksi yksittäisen oppilaan asia, jos asia ei ratkea luokanopettajan/-valvojan ja vanhempien välisissä keskusteluissa tai kun huoli oppilaasta vaatii asian käsittelyä. Yksittäisen oppilaan asiaa käsiteltäessä mukana ovat oppilas ja oppilaan huoltajat sekä vain ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja. Kaikki oppilashuoltotyöryhmän käsittelyyn tulevat yksittäisen oppilaan asiat ilmoitetaan kirjallisesti vanhemmille ja vanhemmat kutsutaan mukaan asian käsittelyyn. Kaikkia oppilashuoltotyöryhmän jäseniä sitoo vaitiolovelvollisuus. Yksittäisen oppilaan oppilashuollolliset asiat ovat salassa pidettäviä.

Vieremällä toimii lisäksi Iso laajennettu Oppilashuoltotyöryhmä, jonka tarkoituksena on suunnitella, kehittää ja arvioida koko kunnan oppilashuoltotyöhön liittyviä asioita. Vieremän oppilashuollon suunnitelmassa kuvataan tarkemmin ja laaja-alaisemmin oppilashuollon järjestämiseen liittyvä toimintakulttuuri.

Vieremällä oppilashuoltotyötä koulun arjessa tekevät:

Jokaisella koulussa opiskelevalla ja työskentelevällä on omia tehtäviä, joista hän huolehtii. Tämän avulla pyritään takaamaan jokaiselle Hyvä koulupäivä.

OPPILAS JA HUOLTAJA:

- koulun järjestyssääntöjen noudattaminen
- oppilaan säännöllinen koulunkäynti
- läksyistä huolehtiminen
- ilmoitus poissaoloista ja loma-anomukset
- säännöllinen yhteydenpito luokanopettajaan/luokanvalvojaan
- vanhempainiltoihin osallistuminen
- vähintään yksi luokanopettajan/-valvojan tapaaminen lukuvuodessa
- tarvittaessa HOJKS/HOPPI –palaveriin osallistuminen
- riittävästä hygieniasta, ravinnosta, harrastusmahdollisuuksista ja
- yöunesta huolehtiminen
- lapsuuden ja aikuisuuden kunnioittaminen

ESIKOULUNOPETTAJA:

- vahva perustyö
- järjestää tarvittaessa vanhempainvartit
- säännöllinen yhteydenpito huoltajaan
- huolehtii esiopetus-suunnitelmien tekemisestä ja seuraamisesta
- varhainen puuttuminen lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyen
- perheen ohjaaminen muiden palveluiden piiriin (esim. perheneuvola, sosiaalityöntekijä)
- siirtopalaverien järjestäminen keväällä – tiedonsiirto luokanopettajalle
- elinikäisen oppimisen ja kouluvalmiuksien tukeminen
- kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen

LUOKANOPETTAJA:

- vahva perustyö
- säännöllinen yhteydenpito huoltajiin
- läksyistä huolehtiminen
- koepäivämäärät
- luokan ja koulun yhteiset tapahtumat ja retket
- poissaolojen seuraaminen ja tarvittaessa ohjaus koulukuraattorille, loma-anomukset
- lapsen fyysinen- ja psyykinen hyvinvointi vanhempainvartit syksyja/tai kevät
- oppimisen esteiden tunnistaminen ja jatkotoimenpiteet
- tukiopetus
- perheen ohjaaminen muiden palveluiden piiriin (esim. perheneuvola, koulukuraattori, sosiaalityöntekijä)
- koulukiusaamisen
- ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen
- siirtymävaiheen yhteistyö

LUOKANVALVOJA:

- vahva perustyö
- poissaolojen seuraaminen ja tarvittaessa ohjaaminen koulukuraattorille, loma-anomukset
- luokanvalvojantunnit
- säännöllinen yhteydenpito huoltajaan
- yhteistyö aineenopettajien kanssa
- vanhempainvartit syksy ja/tai kevät
- oppilaan kouluviihtyvyyden ja opinnoissa menestymisen seuraaminen
- koulukiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen

AINEENOPETTAJA:

- vahva perustyö
- läksyistä huolehtiminen ja tukiopetus
- eriyttäminen
- koepäivämäärät
- oppimisen esteiden tunnistaminen ja jatkotoimenpiteiden selvittely
- jatko-opintojen suunnittelu
- siirtymävaiheen yhteistyö
- oppimisen esteiden tunnistaminen ja

ERITYISOPETTAJA:

- vahva perustyö
- oppimisvaikeudet
- keskittymisvaikeudet
- sopeutumisongelmat
- työrauhaongelmat
- alisuoriutuminen
- erityislahjakkuudet
- HOJKS/HOPPI
- yksilölliset materiaalit
- siirtymävaiheen yhteistyö
- pienryhmä- ja samanaikaisopetus

REHTORI (kirkonkylän):

- vahva perustyö
- koulun johtaminen
- koulun järjestyssäännöistä vastaaminen
- turvallisesta oppimis- ja kasvuympäristöstä huolehtiminen
- sivistystoimen johtaminen
- asioiden selvittely, kurinpidolliset toimenpiteet
- yhteydenpito koteihin ja viranomaisiin
- OHR:n koolle kutsuminen
- pedagoginen johtaminen

0-6 LUOKKIEN REHTORI (sivukylät):

- vahva perustyö
- OHR:n koolle kutsuminen vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa
- koulun johtaminen

OPINTO-OHJAAJA:

- vahva perustyö
- ainevalinnat/valinnaisaineet
- oppilaan itsetuntemus ja minäkuvan tukeminen (vrt.oppilaantuntemus)
- yhdyshenkilö yrityksiin ja muihin työntekijäryhmiin
- oppilaan opintomenestyksen seuraaminen ja jatkokoulutukseen ohjaaminen

KOULUTERVEYDENHOITAJA:

- terveydenhoidon asiantuntija
- oppilaiden vuosittaiset tarkastukset
- laajennetut terveystarkastukset yhdessä koululääkärin kanssa (1.lk, 5.lk, 8.lk)
- tarvittaessa yhteydenpito huoltajaan
- valvoo koulun terveydellisiä oloja yhdessä lääkärin ja terveystarkastajan kanssa
- antaa rokotuksia ja ensiapua koulutapaturmissa
- mieliala-asiat (arviointi, hoidon ohjaus, konsultointi)
- ennaltaehkäisevä työ
- toteuttaa terveystarkastusta yhdessä muun terveydenhuollon ja koulun henkilökunnan kanssa
- yhteistyön edistäminen kodin, koulun ja muiden tahojen välillä
- tarvittaessa koulukiusaamiseen puuttuminen

KOULULÄÄKÄRI:

- lääketieteen asiantuntija
- oppilaiden määräaikaistarkastukset
- lääkärinpalvelut, mm. tarvittaessa lähetteet lisätutkimuksiin tai -hoitoon tai erikoissairaanhoidon
- toimii yhteistyössä oppilashuollon kanssa
- valvoo koulun terveydellisiä oloja yhdessä terveydenhoitajan ja terveystarkastajan kanssa

KOULUNKÄYNTIAVUSAJA/KOULUAVUSTAJA:

- oppilaan avustaminen; fyysiset hoiva/huolenpitotehtävät
- oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen muiden kasvattajien kanssa
- oppilaan kuntoutus tarpeen mukaan
- ohjaa ja tukee oppilasta sekä huolehtii turvallisuudesta oppimisympäristössä
- ohjaaminen oppimistilanteissa sekä sijaisopettajana olo
- erityisopetuksen tiimin jäsen

KOULUKURAATTORI

- vastaa koulun sosiaalityöstä
- oppilaan psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen
- ongelmien ennaltaehkäiseminen
- koulunkäynnin toimintaedellytysten turvaaminen
- keskusteluapua kaikenlaisissa oppilaan koulunkäyntiin ja vapaa-aikaan liittyvissä kysymyksissä, tukee ja auttaa selviytymään sosiaaliset selvitykset ja arvioinnit
- ohjaa oppilasta ja hänen perhettä koulun ulkopuolisiin palveluihin
- sosiaalisten ongelmien ja oppimiseen liittyvissä asioissa yhteistyö eri toimijoiden kanssa
- osallistuu aktiivisesti oppilashuoltotyöhön

Toiminta koulu yhteisön terveyden, hyvinvoinnin, turvallisuuden, sosiaalisen vastuullisuuden ja vuorovaikutuksen edistämiseksi

Vieremän kunta koulutuksen järjestäjänä huolehtii siitä, että koulujen fyysiset tilat täyttävät hyvät terveyden ja turvallisuuden vaatimukset. Jokainen koulu yhteisön jäsen on velvollinen ilmoittamaan huomaamastaan puutteesta.

Kaikki ikäluokat kattavat terveystarkastukset muodostavat rungon oppilaan terveyden- ja sairauden hoitoon tarvittavan tuen ja seurannan järjestämisessä. Tarkastukset mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta. Lisäksi kouluterveydenhuollossa voidaan tavata oppilaita yksilöllisen tarpeen mukaan. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen ja pyritään löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Erityisen tuen ja jatkotutkimusten tarpeen arviointi pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja huolehtimaan tarvittaviin tutkimuksiin lähettämisestä.

Koulu yhteisön hyvinvointi on kaikkien sen jäsenten hyvinvointia. Oppilaiden hyvinvoinnin selvittämiseksi voidaan järjestää erilaisia kyselyjä, joiden tulosten perusteella ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin hyvinvoinnin lisäämiseksi. Huolehditaan henkilöstön riittävästä täydennyskoulutuksesta ja järjestetään tarvittaessa työnohjausta. Sosiaalista vastuullisuutta ja vuorovaikutusta voidaan kehittää mm. kummioppilas- ja tukioppilastoiminnalla. Myös järjestämällä erilaisia yhteisiä tilaisuuksia ja tapahtumia voidaan lisätä yhteisöllisyyttä kasvatustyössä. Perusopetuksen oppilasryhmien muodostamiseen ja kokoon kiinnitetään erityistä huomiota. Ryhmiä muodostettaessa otetaan ensisijaisesti huomioon oppilaan oppiminen, kasvu ja kehitys sekä huolehditaan siitä, että ryhmät muodostavat oppilaille turvallisen oppimisympäristön.

Vieremän kuntaan on hyväksytty turvallisuussuunnitelma. Sen tarkoituksena on tehostaa paikallisia toimenpiteitä rikoksantorjunnassa ja edistää perheiden, koulun, seurakuntien, elinkeinoelämän,

kansalaisjärjestöjen, poliisin ja muiden viranomaisten yhteistoimintaa. Tarkoitus on torjua pienet häiriöt ja rikokset jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Keskeisimpiä kehittämiskohteita ovat mm. turvallisesta opiskeluympäristöstä huolehtiminen, ilkeiden, koulukiusaamisen ja henkisen väkivallan ehkäiseminen sekä nuorten huumeiden ja päihteiden käytön vähentäminen ja ehkäisy. Keskeisenä toimintamuotona on vanhemmuuden jatkuva tukeminen, jossa koululla ja muilla kunnan toimijoilla on tärkeä tehtävä.

Oppilaalle tarjottava yleinen oppilashuollollinen tuki ja ohjaus koulunkäynnissä sekä lapsen ja nuoren fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen tukemisessa

Hyvin järjestetyllä tuella ja ohjauksella voidaan ennaltaehkäistä vakavien ongelmien syntymistä. Toimintatapoja ovat mm. seuraavat.

- Huolehditaan siitä, että kunkin oppilaan opetus on järjestetty ikäkauden ja edellytysten mukaisesti.
- Tukiopetusta ja erityisopetusta on riittävästi.
- Oppilaanohjaus on jokaisen opettajan asia, joskin siitä ensisijaisesti vastaavat luokanopettajat ja opinto-ohjauksen opettajat.
- Terveystuella järjestetään Sote- kuntayhtymän suunnitelmien mukaisesti.
- Psykososiaalisia palveluja antavat SOTE- kuntayhtymän Lasten- ja Nuortenpalvelut.
- Kunnan sosiaalityöntekijä hoitaa osan työajastaan koulukuraattorin tehtäviä.
- Koulutoimella ja kunnan nuorisotoimella on tiivis yhteistyö.
- Kodin ja koulun yhteistyö on aktiivista.

Koulukuraattori huolehtii ennen kaikkea oppilaan sosiaalisesta hyvinvoinnista. Sosiaaliseen hyvinvointiin kuuluvat mm. turvalliset olosuhteet kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Tavoitteena on tukea yksittäisen oppilaan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia. Koulukuraattori tekee yhteistyötä opettajien ja muun henkilökunnan sekä perheiden kanssa. tavoitteena on mahdollisimman varhainen puuttuminen.

Koulussa havaituissa tai esiin tulevista (opettaja huomaa, lapsi kertoo itse) lapsen elämään liittyvissä vakavissa ongelmatilanteissa(perheväkivalta, vanhempien päihteidenkäyttö, seksuaalinen hyväksikäyttö, lapsen oma itsetuhoisuus jne.) voi lasta ensin ohjata koulukuraattorin/terveydenhoitajan luokse. Lasta rohkaistaan kertomaan tilanteestaan ja yhdessä pohditaan, miten asiassa edetään. Lapselle ei voi kuitenkaan aina luvata, että asiasta ei kerrota kenellekään, sillä lapsen kasvua ja kehitystä vaarantavissa vakavissa tilanteissa on tehtävä lastensuojeluilmoitus. Koulukuraattori on salassapitovelvollinen, mutta laki velvoittaa tekemään lastensuojeluilmoituksen salassapitovelvoitteiden estämättä. Vakavissa koulussa esiintyvissä väkivaltatilanteissa otetaan yhteys suoraan poliisiin.

Huoltajan tulee huolehtia siitä, että lapsi käy säännöllisesti koulua. Siksi kodin on ilmoitettava kouluun poissaolosta ja sen syystä. Koulu pitää kirjaa oppilaan poissaoloista, ja jos ilmenee luvattomia poissaoloja, luokanopettaja tai luokanvalvoja ottaa välittömästi yhteyttä oppilaan huoltajaan. Tarvittaessa järjestetään neuvotteluja huoltajien kanssa. Mikäli on kyse vakavasta oppivelvollisuuden laiminlyönnistä, asia viedään oppilashuoltoryhmän käsiteltäväksi. **Vieremän kunnan poissaolokäytänteet kuvataan tarkemmin liitteessä 8.**

Oppilashuollollinen tuki oppilaan kehitykseen ja mielenterveyteen liittyvissä vaikeuksissa

Oppilaan mielenterveysongelmien ennaltaehkäisemiseksi koulu huolehtii turvallisesta oppimisympäristöstä ja siitä, että oppilaiden opetus on järjestetty oppilaan edellytysten mukaisesti. Myös oppilaalle opiskelun tasapuoliseksi turvaamiseksi tarpeellisista tukitoimista huolehditaan. Koti, oppilashuoltoryhmä ja terveydenhuolto toimivat yhdessä ongelmien ilmetessä. Tarvittaessa oppilas ja hänen perheensä voidaan ohjata lasten ja nuorten palveluiden piiriin.

Tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakointi ja päihteiden käyttö koulussa ei ole sallittua. Koulu toimii aktiivisesti niiden vähentämiseksi opetus- ja valistustyöllään yhdessä kouluterveydenhuollon kanssa. Terveystarkastuksissa keskustellaan päihteiden käytöstä iänmukaisesti. SOTE KY:llä terveysneuvonnassa käytössä hoitopolku, jonka mukaan edetään päihteiden käyttöön puuttumisessa. Jatkotoimenpiteet voivat olla terveydenhoitajan järjestämiä terveystapaamisia, lääkärin vastaanotto tai ohjaus nuorten päihdepalveluiden pariin (Stoppi). Vieremän kuntaan on laadittu päihdestrategia, jonka nuoria koskevat kannanotot otetaan huomioon koulun kasvatus- ja opetustyössä.

Oppilashuollon yhteistyö koulutuksen eri siirtymävaiheissa

Oppilaan siirtyessä esiopetuksesta alakouluun järjestetään huhtikuussa siirtopalaveri, johon osallistuvat varhaiskasvatuksen opettajia sekä tuleva 1lk:n opettaja sekä erityisopettajat. Palaverin tarkoituksena on saada opetuksen järjestämisen kannalta tarvittava tieto koulunsa aloittavista oppilaista.

Alakoulusta yläkouluun siirryttäessä pidetään huhti-toukokuussa siirtopalaverit, joihin osallistuvat 6 lk:n luokanopettaja, tuleva luokanvalvoja sekä tarvittaessa erityisopettajat. Palaverin tarkoituksena on suunnitella tulevia opetusryhmiä. Toukokuussa järjestetään 6 luokkalaisille ryhmäytymispäivä, johon

luokanvalvojat osallistuvat mahdollisuuksien mukaan. Syksyllä 7:llä luokalla pidetään Kiva koulu-
tunteja, jossa ryhmäytymistä jatketaan.

Yläkoulusta toiselle asteelle siirryttäessä järjestetään ammattikoulu-esittelyjä ja vierailuja. Erityisesti erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden jatko-opintojen suunnittelussa tehdään yksilöllisiä suunnitelmia. Suunnitteluun osallistuvat luokanvalvoja ja yläkoulun erityisopettaja.

Oppilaalle tarjottava oppilashuollollinen tuki erilaisissa vaikeuksissa ja kurinpitörangaistuksen yhteydessä sekä silloin, kun opetukseen osallistuminen on evätty

Kun oppilaalla ilmenee vaikeuksia koulunkäynnissä, hänelle annetaan tuki- ja erityisopetusta. Tärkeää on, että tukitoimet aloitetaan mahdollisimman varhain, heti vaikeuksien ilmetessä.

Oppilashuoltotyöryhmä koordinoi, kehittää ja toteuttaa oppilaan tukitoimia yhteistyössä oppilaan ja huoltajien, opettajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Jokaiselle koululle on laadittu järjestyssäännöt, jotka käydään joka syksy läpi yhdessä oppilaiden kanssa. Jos oppilas rikkoo järjestyssääntöjä vastaan opettaja tai tarvittaessa rehtori keskustelee oppilaan kanssa asiasta. Mahdollinen seuraamus voi olla Kirkonkylän koululla esim. Stoppi-luokka, jossa oppilas joutuu miettimään mitä koulun sääntöä vastaan rikkoi ja miksi. Stoppi-luokassa vietetystä tunnista lähtee oppilaan mukana viesti kotiin. Muita seuraamuksia voivat olla jälki-istunto tai tapauksesta riippuen asian käsittely Kiva-tiimissä.

Jos oppilas rikkoo koulun järjestyssääntöjä vastaan ja rehtori päättää, että oppilas on erotettava koulusta määrääjäksi, asiasta ilmoitetaan huoltajille sekä suullisesti, että kirjallisesti. Jos oppilas erotetaan koulusta määrääjäksi tai hänen opetukseen osallistumisensa evätään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, koulu huolehtii siitä, että oppilaalla on mahdollisuus suorittaa niitä tehtäviä ja opiskella niitä asioita, joita koulussa tuona aikana opiskellaan. Luokanopettaja tai -valvoja laatii erotetulle oppilaalle suunnitelman, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

Oppilaan ollessa hoidettavana sairaalassa koulu on tiiviissä yhteistyössä sairaalakoulun kanssa. Yhteydenpidosta vastaavat luokanopettaja/luokanvalvoja ja erityisopettaja.

Koulun rehtori vastaa siitä, että henkilöstö, oppilaat ja huoltajat sekä yhteistyökumppanit perehdytetään oppilashuollon järjestämistä koskevaan suunnitelmaan. Sivistososaston osastopäällikkö vastaa toimintaohjeiden päivittämisestä, seuraamisesta sekä toteutumisen seurannasta ja arvioinnista.

Koulumatkakuljetuksissa yleiselle turvallisuudelle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen

Koulumatkakuljetuksissa noudatetaan kunnan liikenneturvallisuussuunnitelmassa

hyväksytyjä periaatteita. Koulussa opastetaan turvalliseen toimintaan koulumatkoilla ja järjestetään ohjattua ja valvottua toimintaa kyyditystä odottaville oppilaille. Koulutoimisto huolehtiessaan kuljetusten järjestämisestä ottaa huomioon yleiselle turvallisuudelle asetettavat vaatimukset. Se voi myös järjestää koulutusta liikennöitsijöille, kuljettajille ja autoilijoille.

Kouluruokailun järjestämisessä huomioon otettavien terveys- ja ravitsemuskasvatus ja tapakasvatuksen tavoitteet

Vieremän kunnan keskitetty ruokahuolto suunnittelee ja toimittaa ruoat kaikille kouluille. Ateriat ovat ravitsemuksellisesti monipuolisia ja terveellisiä. Ruokailut ovat ohjattuja ja valvottuja. Opettajat yhdessä keittiöhenkilökunnan kanssa ohjaavat terveellisiin ja monipuolisiin valintoihin ja hyviin ruokailutapoihin. Kirkonkylän koululla toimii ruokahuoltoryhmä., Ryhmään kuuluu oppilaita, opettajia, rehtori ja keittiön henkilökuntaa. Ryhmä ideoi ja kehittää kouluruokailu. Kouluilla tarjotaan myös välipalaa. Erilaiset teemat ja juhlat kertovat oppilaille paikallisista, kansallisista ja kansainvälisistä ruoista ja tavoista.

5.4.4.2 Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Toimenpiteet ja työn- ja vastuunjako ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja hoitamiseksi kuvataan koulujen kriisi- ja turvallisuussuunnitelmissa.

5.4.4.3 Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaamisella tarkoitetaan yhteen ja samaan oppilaaseen toistuvasti kohdistuvaa tahallisen vihamielistä käyttäytymistä. (Salmivalli 2003). Mikäli koulussa havaitaan kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää, siihen puututaan välittömästi koko kouluyhteisön voimin. Kiusaamista ehkäistään ja siihen puututaan Kiva koulu-toiminnalla (Kiusaamisen vastainen koulu). Kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi asiaa käsitellään Kiva-koulu materiaalin. Jokaisessa luokassa keskustellaan kiusaamisesta ja siihen liittyvistä ryhmämekanismeista ja koko ryhmän vastuusta. Luokkaan voidaan laatia kiusaamisen vastaiset säännöt ja tilannetta kiusaamisen suhteen seurataan kerran vuodessa koko koulussa järjestettävällä kyselyllä Kiva-koulu seurantakyselyllä.

Toimenpiteet koulukiusaamisen ehkäisemiseksi ja toimenpiteet koulukiusaamisen selvittelyssä:

Oppilaita ohjataan hyvään käytökseen ja vastuuntuntoon arkipäivän tilanteissa. Vastuuntuntoon kuuluu mm. muiden huomioon ottaminen, ympäristöstä huolehtiminen, heikompien puolustaminen sekä toisten auttaminen. Hyvän luokkahengen kehittämiseksi pyritään koko koulun hyvän hengen luomiseen. Opetuksessa painotetaan erilaisuuden hyväksymistä.

Ennalta ehkäisevät toimenpiteet:

- Koulussa pyritään avoimeen vuorovaikutukseen ja suvaitsevan toimintakulttuurin syntymiseen. Kaikille tehdään selväksi, ettei kiusaamista hyväksytä
 - Koulu yhteisössä on sovitut yhteiset kirjatut järjestyssäännöt
 - Koulussa on tehokas välituntivalvonta ja turvallisuuskulttuuria kehittämällä vältetään kiusaamisen syntymiselle otollisia tilanteita
- Koulukiusaamiseen puututaan aina välittömästi
 - koko henkilökunta on velvollinen puuttumaan kiusaamistapauksiin
 - tehdään jatkuvasti selväksi, että kiusaamista ei hyväksytä meidän koulussa
 - käsitellään joka syksy luokassa/luokanvalvojantunnilla koulukiusaamista ja sen ennaltaehkäisyä: tällöin käydään läpi mm. seuraavat asiat:
 - ✓ mikä on kiusaamista
 - ✓ mitä on fyysinen ja henkinen väkivalta
 - ✓ tehdään oppilaille selväksi, että myös ne, jotka näkevät kiusaamista, mutta eivät sitä estä, ovat samalla itse hiljaisesti hyväksyneet kiusaamisen, kiusaajia ovat myös sivustaseuraajat ja hyväksyjät
 - ✓ jokainen oppilas on velvollinen puuttumaan koulukiusaamiseen ja/tai ilmoittamaan siitä opettajalle
 - ✓ mitä teen, jos joku kiusaa: poistun paikalta, en tahallaankaan suutu, puolustaudun (ei kuitenkaan nyrkein)= en alistu kiusaamiseen, ilmoitan kiusaamisesta opettajalle, en itse omalla käytöksellä ”härki” toisia ja näin provosoi toisia kiusaamaan
 - ✓ miltä kiusatusta tuntuu, mitä jälkiä kiusaaminen voi jättää aikuisikään asti
 - ✓ koulukiusaaminen on aina osoitus kiusaajan huonosta itsetunnosta
 - asioita käsitellään tarvittaessa myös lukuvuoden aikana kaikkien oppilaiden kanssa yhteisesti
 - koululla voidaan järjestää kirjallisia kyselyitä kiusaamisesta (joko nimellä tai nimettömänä) ja kutsua vierailevia luennoitsijoita kertomaan aiheesta niin oppilaille kuin vanhempainilloissa huoltajillekin

- oppilaiden vanhemmille korostetaan sitä, että he ottavat sekä kiusaamis- että muiden ongelmatilanteiden selvittämisessä aina ensiksi yhteyttä luokanopettajaan/-valvojaan, jotta jokaisella osapuolella on heti ongelman alkuvaiheessa oikeat taustatiedot asiasta
- jokaiseen kiusaamistapaukseen puututaan välittömästi keskustellen osapuolten kanssa yksin ja yhdessä
- luokanvalvoja/luokanopettaja välittää tiedon asiasta kotiin ja rehtorille sekä kutsuu tarvittaessa koolle sekä kiusatun että kiusaajan sekä heidän huoltajansa, tarvittaessa rehtori on tässä tapaamisessa mukana
- luokanvalvoja/luokanopettaja pyytää tarvittaessa oppilashuoltoryhmän avuksi tapauksen selvittämiseen
- tarvittaessa ulkopuolisen avun hakeminen ja oppilaan rankaiseminen
- kiinteä ja luottamuksellinen kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeää koulukiusaamisen ehkäisemisessä

Jokaisella koululla on oltava ylläpitäjän hyväksymät järjestyssäännöt. Niissäkin tuodaan selvästi oppilaiden tietoon, ettei kiusaaminen, väkivalta ja häirintä ole sallittua. Kummi- ja tukioppilastoiminta sekä kaikki luokka- ja kouluhenkeä vahvistavat toimintatavat ovat hyväksi.

Kunnan kriisisuunnitelmassa kuvataan toiminta äkillisissä uhka- ja vaaratilanteissa.

Kriisisuunnitelman tavoitteena on:

- luoda turvallinen oppimis- ja työskentely-ympäristö
- vahvistaa kouluyhteisön kykyä selviytyä vaikeissa tilanteissa
- säilyttää kaikissa tilanteissa kouluyhteisön toimintakyky
- tukea oppilaita ja heidän vanhempiansa sekä koulun työntekijöitä kriisitilanteissa, tukea heidän toipumista ja auttaa heitä selviytymään kohtaamiensa kriisien yli.

Erilaisten tapaturmien, onnettomuuksien ja kuolemantapausten sattuessa noudatetaan erillisessä kriisisuunnitelmassa olevia menettelytapoja.

6. luku Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

6.1 Saamelaiset

Saamelaisoppilaiden opetuksessa tulee ottaa huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisten luontosuhde, perinteiset elinkeinot ja saamelaisyhteisö muodostavat oman kielen ja kulttuurin ytimen, jota perusopetus tukee. Osalle oppilaista saamen kieli (pohjois-, inarin- ja koltansaame) on äidinkieli ja opetuskieli, osalle kieltä opetetaan vieraana kielenä. Erityistä huomiota kiinnitetään perusopetukseen tulevien oppilaiden erilaisiin kielellisiin valmiuksiin. Saamenkielisten oppilaiden opetus annetaan pääosin saamen kielellä.

Opetuksen tulee tukea oppilaiden alkuperäistä identiteettiä ja antaa mahdollisuudet oman kielen oppimiseen ja kielellisten valmiuksien kehittämiseen. Perusopetuksen tulee edistää oman kulttuurin, historian ja pohjoismaisen saamelaisyhteisön tuntemusta ja tietoisuutta saamelaisista kansana ja yhtenä maailman alkuperäiskansoista. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas on perusopetuksen suorittuaan tietoinen omista juuristaan, kulttuuriperinnöstään, eri saamen kielistä, kulttuurialueista ja saamelaisryhmistä. Koulun tulee antaa oppilaille edellytykset terveen itsetunnon kehittymiseen niin, että oppilaat voivat säilyttää saamelaisen identiteettinsä sulautumatta pääväestöön.

Saamenkielistä opetusta annetaan pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä. Saamenkielisten oppilaiden opetuksen keskeisenä tavoitteena on tukea kasvua aktiiviseen kaksikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen. Saamenkielisessä opetuksessa kaikki oppiaineet tukevat oppilaan äidinkielen taitojen kehittymistä.

Opetuksen tulee tukea oppilaiden samastumista kansalliseen kulttuuriperintöönsä ja yhteenkuuluvuutta eri maissa asuvien saamelaisten kesken. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisia tavoitteita ja oppisisältöjä – kuitenkin siten, että saamelaisen kulttuurin ja saamen kielitilanteen erityispiirteet otetaan huomioon. Opetuksessa painotetaan erityisesti omaa historiaa sekä saamelaisen nyky-yhteisön, perinteisten elinkeinojen sekä musiikki- (*luohti, leu'dd*), kertoma- (*máinnas*) ja käsityöperinteen (*duodji*) tuntemusta.

Opetuksen resurssina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille. Koulun tulee oppimisympäristönä tukea saamen kielellä annettavaa opetusta. Koulun tulee myös toimia yhdessä kodin ja huoltajien kanssa niin, että saamelaisten kasvatus- ja opetusperinteet tulevat otetuksi huomioon.

Oppilaan tulee saada myönteisiä kokemuksia omasta kulttuuristaan leikin, kerronnan, toiminnan ja osallistumisen avulla. Opetus sovitetaan mahdollisuuksien mukaan paikallisen saamelaisyhteisön vuoden kiertoön, eri vuodenaikoihin liittyviin perinteisiin töihin ja luonnossa tapahtuviin muutoksiin.

6.2 Romanit

Romanioppilaiden opetuksessa tulee huomioida Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Romanien yhteiskunnallisen integroitumisen ja uuden vähemmistöoikeuksia koskevan lainsäädännön myötä koulutukseen sekä ainutlaatuisen kieli- ja kulttuuriperinnön säilyttämiseen liittyvät kysymykset tulee ottaa huomioon myös perusopetuksessa. Romanikielen opetuksen tulee edistää kaksoidentiteetin muodostumista ja lisätä koulunkäynnin laatua.

Romanikielen opetuksen tulee antaa romanioppilaille luonteva mahdollisuus ilmaista omaa vähemmistöidentiteettiään myös koulussa. Opetuksen tulee edistää romanioppilaiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista yhtenä koko maailman ja Euroopan merkittävistä vähemmistöistä.

Koulussa tapahtuvan kielenopetuksen merkitys korostuu romanilapsilla erityisesti siksi, että perinteisesti Suomen romanikieli on ollut ainoastaan puhuttu kieli. Tämän vuoksi romanikielen ja -kulttuurin opetuksessa tulee huomioida oppilaiden erilaiset kielelliset valmiudet ja alueelliset erot. Opetuksessa hyödynnetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

6.3 Viittomakieliset

Viittomakielinen on kuuro, huonokuuloinen tai kuuleva oppilas, jonka äidinkieli on suomalainen viittomakieli. Hän on oppinut viittomakielen ensimmäisenä kielenään, ja se on hänen parhaiten hallitsemansa tai jokapäiväisessä elämässä eniten käyttämänsä kieli.

Viittomakielisten opetuksessa noudatetaan peruskoulun yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin. Opetuskielenä on suomalainen viittomakieli. Sen rinnalla opetuksessa käytetään suomea tai ruotsia luku- ja kirjoituskielenä.

Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Oppilaan pitää pystyä tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa, jotta tasa-arvoinen toiminta ja vuorovaikutus olisi mahdollista.

Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman ja kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista.

Koska suomalainen viittomakieli on vähemmistökieli ja oppilaiden mahdollisuudet sen omaksumiseen ennen kouluikää vaihtelevat suuresti, opetuksessa pitää kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen oppimisympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Sen lisäksi viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin hyödynnetään mahdollisimman monipuolisesti tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuuksia.

6.4 Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajaoppilailla tarkoitetaan näissä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria.

Maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika huomioon ottaen. Opetuksella on lisäksi erityistavoitteita. Opetuksen tulee tukea oppilaan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että oppilaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajalle opetetaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkiellisen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Suomen tai ruotsin kielen ja oppilaan äidinkielen opetuksen ohella tulee maahanmuuttajille antaa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Opetuksessa on otettava huomioon maahanmuuttajaoppilaan aikaisempi oppimishistoria sekä kasvatus- ja opetusperinteet. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä. Huoltajat tutustutetaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan.

Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

7. OPETUKSEN KESKEISET TAVOITTEET JA

OPPISISÄLLÖT OPPIAINEITTAIN

7.1. EHEYTTÄMINEN JA AIHEKOKONAISUUDET

Opetus voi olla ainejakoista tai eheytettyä. Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on ohjata tarkastelemaan ilmiöitä eri tiedonalojen näkökulmista rakentaen kokonaisuuksia ja korostaen yleisiä kasvatuksellisia ja koulutuksellisia päämääriä.

Aihekokonaisuudet ovat sellaisia kasvatus- ja opetustyön keskeisiä painoalueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältyvät kasvatuksen ja opetuksen yleisiin tavoitteisiin sekä useimpiin oppiaineisiin. Ne ovat kasvatusta ja opetusta eheyttäviä teemoja, joiden kautta vastataan myös ajan koulutushaasteisiin.

AIHEKOKONAISUUKSIA OVAT:

1. IHMISENÄ KASVAMINEN

Päämääränä on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja elämän hallinnan kehittymistä sekä tavoitteena on luoda kasvuympäristö, joka tukee toisaalta yksilöllisyyden ja terveen itsetunnon ja toisaalta tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen pohjautuvan yhteisöllisyyden kehitystä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään omaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvuaan sekä omaa ainutkertaisuuttaan
- arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän
- tunnistamaan esteettisten kokemusten tärkeyden elämänlaadulle
- tunnistamaan oman oppimistyylinsä ja kehittämään itseään oppijana
- toimimaan ryhmän ja yhteisön jäsenenä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistaminen ja käsittely, vireyteen ja luovuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oikeudenmukaisuus, tasa-arvo
- esteettinen havainnointi ja esteettisten ilmiöiden tulkinta

- opiskelutaidot ja pitkäjänteinen, tavoitteellinen itsensä kehittäminen
- toisten huomioon ottaminen, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja.

2. KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KANSAINVÄLISYYS

Päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin olemusta, löytämään oma kulttuuri-identiteettinsä sekä kehittämään valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään ja näkemään suomalaisen kulttuuri-identiteetin osana alkuperäistä, pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuria
- ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja monimuotoisuutta sekä näkemään oman sukupolvensa aikaisempien sukupolvien elämäntavan jatkajana ja kehittäjänä
- tutustumaan muihin kulttuureihin ja elämänskatsomuksiin ja saa valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä
- ymmärtämään kulttuuri-identiteetin osatekijöitä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteisölle.

KESKEISET SISÄLLÖT

- oma kulttuuri, kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus ja eurooppalaisuus
- muita kulttuureita ja monikulttuurisuus
- ihmisoikeudet ja ihmisryhmien välisen luottamuksen, keskinäisen arvostuksen ja onnistuneen yhteistyön edellytyksiä
- kansainvälisyys eri elämänaalueilla ja taidot toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa
- tapakulttuurien merkitys.

3. VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

Päämääränä on kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja

merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää median käyttötaitoja. Viestintätaidoista painotetaan osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. Mediataitoja harjoitellaan sekä viestien vastaanottajana että tuottajana.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää
- kehittämään tiedonhallintataitojaan sekä vertailemaan, valikoimaan ja hyödyntämään hankkimaansa tietoa
- suhtautumaan kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtimaan niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja viestinnässä
- tuottamaan ja välittämään viestejä ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti
- käyttämään viestinnän ja median välineitä tiedonhankinnassa, -välittämisessä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

KESKEISET SISÄLLÖT

- omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, erilaiset ilmaisukielet ja niiden käyttö eri tilanteissa
- viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, viestintäympäristön muuttuminen ja monimediaalisuus
- median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen
- yhteistyö median kanssa
- lähdekritiikki, tietoturva ja sananvapaus
- viestintätekniset välineet ja niiden monipuolinen käyttö sekä verkkoetiikka.

4. OSALLISTUVA KANSALAISUUS JA YRITTÄJYYS

Päämääränä on auttaa oppilasta hahmottamaan yhteiskuntaa eri toimijoiden näkökulmista ja kehittää osallistumisessa tarvittavia valmiuksia sekä luoda pohjaa yrittäjämäisille toimintatavoille. Koulun oppimiskulttuuri ja toimintatavat tukevat oppilaan kehittymistä omatoimiseksi, aloitteelliseksi, päämäärätietoiseksi, yhteistyökykyiseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi sekä tukevat oppilasta muodostamaan realistinen kuva omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään koulu yhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta
- muodostamaan oman kriittisen mielipiteen erilaista asiantuntijuutta hyödyntäen
- osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta omassa koulu yhteisössä ja paikallisyhteisössä
- kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia, epävarmuutta ja ristiriitoja sekä toimimaan yritteliäästi ja aloitteellisesti
- toimimaan innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti päämäärän saavuttamiseksi sekä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia
- tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä ymmärtämään näiden merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle.

KESKEISET SISÄLLÖT

- perustietoja koulu yhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen toiminnasta sekä työnjaosta
- demokratian merkitys yhteisössä ja yhteiskunnassa
- erilaisia osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja kansalaisyhteiskunnassa
- verkostoituminen oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi
- osallistuminen ja vaikuttaminen omassa koulussa ja elinympäristössä sekä oman toiminnan vaikuttavuuden arviointi
- yrittäjäisyys ja sen merkitys yhteiskunnalle, perustietoja yrittäjäydestä ammattina sekä työelämään tutustuminen.

5. VASTUU YMPÄRISTÖSTÄ, HYVINVOINNISTA JA KESTÄVÄSTÄ TULEVAISUUDESTA

Päämääränä on lisätä oppilaan valmiuksia ja motivaatiota toimia ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin puolesta. Perusopetuksen tavoitteena on kasvattaa ympäristötietoisia, kestäväan elämäntapaan sitoutuneita kansalaisia. Koulu opettaa tulevaisuusajattelua ja tulevaisuuden rakentamista ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään ympäristönsuojelun välttämättömyyden ja ihmisen hyvinvoinnin edellytykset ja niiden välisen yhteyden
- havaitsemaan ympäristössä ja ihmisten hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia, selvittämään syitä ja seurauksia sekä toimimaan elinympäristön hyväksi ja

hyvinvoinnin lisäämiseksi

- arvioimaan oman kulutuksensa ja arkikäytäntöjensä vaikutuksia ja omaksumaan kestäväen kehityksen edellyttämiä toimintatapoja
- edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhkia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla
- ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan sekä omaa tulevaisuuttaan että yhteistä tulevaisuuttamme, ja toimimaan rakentavasti kestäväen tulevaisuuden puolesta.

KESKEISET SISÄLLÖT

- ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys omassa koulussa ja elinympäristössä
- yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista
- ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa
- ekotehokkuus tuotannossa ja yhteiskunnassa sekä arjen toimintavoissa, tuotteen elinkaari
- oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen, kuluttajan vaikuttamiskeinot
- toivottava tulevaisuus ja sen edellyttämät valinnat ja toiminta.

6. TURVALLISUUS JA LIIKENNE

Päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään turvallisuuden fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia sekä opastaa vastuulliseen käyttäytymiseen. Perusopetus antaa oppilaalle ikäkauteen liittyvät valmiudet toimia erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa turvallisuutta edistäen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tunnistamaan turvallisuus- ja terveystorkejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävästi
- edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti
- toimimaan onnettomuus- ja kriisitilanteissa tarkoituksenmukaisesti
- toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä
- vaikuttamaan liikenneympäristön ja muun toimintaympäristön turvallisuuteen
- tuntemaan yhteiskunnan hyvinvointipalveluja.

KESKEISET SISÄLLÖT

- onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä
- työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus
- terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistäviä toimintamalleja
- väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa
- keskeiset liikennesäännöt ja erilaiset liikenneympäristöt
- muut huomioiva liikennekäyttäytyminen, liikenneympäristön turvallisuus ja turvalaitteet
- lähiympäristön vaaranpaikkojen kartoittaminen ja turvallisuuden parantaminen
- turvallisuutta edistävät palvelut
- kodin ja koulun yhteistyö turvallisuuden edistämiseksi.

7. IHMINEN JA TEKNOLOGIA

Päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään ihmisen suhdetta teknologiaan ja auttaa näkemään teknologian merkitys arkielämässämme. Perusopetus tarjoaa perustietoa teknologiasta, sen kehittamisestä ja vaikutuksista, opastaa järkeviin valintoihin ja johdattaa pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä, moraalisia ja tasa-arvokysymyksiä. Opetuksessa kehitetään välineiden, laitteiden ja koneiden toimintaperiaatteiden ymmärtämistä ja opetetaan niiden käyttöä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään teknologiaa, sen kehittämistä ja vaikutuksia eri elämänalueilla, yhteiskunnan eri sektoreilla ja ympäristössä
- käyttämään teknologiaa vastuullisesti
- käyttämään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia sekä tietoverkkoja erilaisiin tarkoituksiin
- ottamaan kantaa teknologisiin valintoihin ja arvioimaan tämän päivän teknologiaan liittyvien päätösten vaikutuksia tulevaisuuteen.

KESKEISET SISÄLLÖT

- teknologia arkielämässä, yhteiskunnassa ja paikallisessa tuotantoelämässä
- teknologian kehitys ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä eri kulttuureissa, eri elämänalueilla eri aikakausina
- teknologisten ideoiden kehittäminen, mallintaminen, arviointi ja tuotteiden elinkaari

- tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö
- teknologiaan liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasa-arvokysymykset
- tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia.

7.2. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen lähtökohtana on

yhteisöllinen näkemys kielestä: yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät, kun oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Opetus perustuu myös oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin ja kokemuksiin. Oppilaalle halutaan tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen, joiden avulla hän rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen ja eettisesti vastuullinen viestijä ja lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista sekä osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa opitaan käsitteitä, joilla kielentää maailmaa ja omaa ajattelua: oppilas saa keinoja todellisuuden jäsentämiseen mutta myös mahdollisuuksia irrota siitä, rakentaa uusia maailmoja ja kytkeä asioita uusiin yhteyksiin.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, joka saa sisältöaineikseen kieli- ja kirjallisuustieteistä sekä viestintätieteistä. Oppiaineen pohjalla on laaja

tekstikäsitys: tekstit ovat puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiategstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden tekstityyppien yhdistelmiä.

Oppimisen perusta on oppilaan äidinkieli: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksella halutaan suunnitelmallisesti kehittää kieleen pohjautuvia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja. Äidinkielen oppiminen kattaa laajasti kielen osa-alueet ja tehtävät. Näin halutaan kehittää tietoa kielestä ja kirjallisuudesta sekä vuorovaikutustaitoja uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- haluaa, rohkenee ja osaa ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti ja kehittää samalla kokonaisilmaisuaan
- pystyy toimimaan kuulemansa ohjeen perusteella
- kuuntelee keskittyen ja eläytyen tilanteen mukaan
- osallistuu keskusteluun kysymällä, vastaamalla, kertomalla sekä ilmaisemalla omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään
- hallitsee lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikat sekä niiden oppimiseen liittyvät käsitteet kuten äänne, kirjain, tavu, sana sekä alustavasti myös lause ja teksti
- kirjoittaa selkeällä käsialalla
- ymmärtää harjoittelun ja säännöllisen lukemisen merkityksen lukutaidon kehittämisessä

- opettelee tarkkailemaan lukemistaan ja luetunymmärtämistään
- oppii vähitellen omaa tekstiä kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä
- pystyy kirjoittamaan lauseita ja muodostamaan niistä omia tarinoita sekä selostuksia
- tutustuu kieleen ilmiönä tekstejä kuunnellessaan, lukiessaan ja kirjoittaessaan sekä tottuu tarkastelemaan kielen merkityksiä ja muotoja
- kuuntelee ja lukee kirjallisuutta niin, että
 - hänen sana- ja ilmaisuvarastonsa sekä mielikuvituksensa rikastuvat
 - hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa
 - hänelle tarjoutuu mahdollisuus aikuisen lukemista kuunnellessaan löytää kirjallisuuden kiehtova maailma
- opettelee valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee lukutaitoaan vastaavia kirjoja
- saa mahdollisuuksia kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan, myös medialukutaitoaan, sekä viestintävalmiuksiaan myös teknisessä oppimisympäristössä

Sisällöt

Puhuminen ja kuunteleminen

- suullista ilmaisua erilaisissa viestintätilanteissa
 - esiintymistottumusten kartuttaminen
 - osallistuminen pari-, pienryhmä- ja luokkakeskusteluihin
 - rohkea äänenkäyttö
 - kokonaisilmaisun vahvistaminen
- keskittyvän, tarkan ja päättelevän kuuntelemisen harjoittelu
- annettujen ohjeiden mukaan toimiminen
- yleis- ja puhekieleen tutustuminen opettajan luennan ja kerronnan avulla (erityisesti sadut ja tarinat)
- kuullun, nähdyn, koetun ja luetun työstäminen leikinomaisten harjoitusten avulla, esim. improvisointi, draama, roolileikit, nukketeatteri, lorut ja runot

Lukeminen ja kirjoittaminen

- lukemisen monipuolinen harjoittelu päivittäin
 - alku- ja loppuäänteiden tunnistaminen
 - äänteiden yhdistäminen ja erottaminen
 - kirjainten tunnistaminen
 - kirjaimen ja äänteen vastaavuuden runsasta harjoittelua
 - äänteiden ja kirjainten yhdistäminen tavuiksi, sanoiksi ja lauseiksi
 - siirtyminen ääneen lukemisesta äännettömään lukemiseen

- tekstin ymmärtämistä parantaviin strategioihin tutustuminen ja totuttautuminen niiden käyttämiseen
 - luettua tekstiä koskeviin kysymyksiin vastaaminen
 - kertominen luetusta omin sanoin sekä ennakoiminen otsikon ja kuvan perusteella
 - luetun pohtiminen ja arvioiminen
 - omien kysymysten laatiminen luetusta
 - luetun vertaaminen todellisuuteen

- Kirjoitetun ohjeen mukaan toimiminen

- Kirjoittamisen monipuolinen harjoittelu päivittäin
 - hyvä kirjoitusasento
 - oikea kynäote
 - puheen purkaminen sanoiksi, tavuiksi, äänneiksi
 - kirjainmuotojen piirtämisen harjoittelu niin, että kirjoittamisen rytmi löytyy
 - isojen ja pienten tekstauskirjainten harjoittelu 1. luokalla
 - kirjoituskirjainten yhdistämisen harjoittelu 2. luokalla
 - lauseiden täydentäminen, jatkaminen sekä tuottaminen mallin mukaan ja itsenäisesti esim. jonkun virkkeen pohjalta
 - pieniä jokapäiväisen elämän kirjoitustehtäviä: kortti, kutsu, onnittelu, tiedotus yms.

- silmän ja käden koordinaation vahvistaminen

- tietokoneen hiiren käytön ja tietokoneella piirtämisen sekä kirjoittamisen harjoittelemine
- oikeinkirjoituksen harjoittelemine nimenomaan sana- ja lausetasolla
 - sanavälit
 - sanan jakaminen tarvittaessa eri riveille
 - kaksoiskonsonantti, pitkä vokaali ja äng-äänne
 - erisnimiin ja yhdyssanoihin tutustuminen
 - lauseen lopetusmerkkeihin tutustuminen
 - ison alkukirjaimen harjoittelemine tutuissa nimissä ja lauseen alussa

Arkikokemuksiin, mielipiteisiin, havaintoihin ja mielikuvitukseen perustuvien tekstien tuottamisessa pyritään sisällön rikkauteen ja luomisen iloon eikä tuotoksilta edellytetä virheettömyyttä.

Kirjallisuus

- monipuolinen kirjallisuuteen ja erilaisiin teksteihin tutustuminen opettajan luentaa kuunnellen ja kuvia katsellen sekä vähitellen itse lukien
- kirjojen lukeminen ja käsittely niin, että keskeistä on elämyksellisyys ja lukukokemusten jakaminen luetuista kirjoista keskustellen ja niistä muille kertoen
- kirjallisuuden käyttäminen virikkeenä luovassa toiminnassa
- kirjallinen keskustelu, jossa
 - tutustutaan käsitteisiin: päähenkilö, tapahtuma-aika ja -paikka, juoni
 - liitetään luettu omaan elämään, aiemmin luettuun, kuultuun ja nähtyyn
- itseä kiinnostavan ja lukutaitoa vastaavan kirjallisuuden valitseminen
- lukuharrastuksen herättäminen
- kirjaston käytön harjoittelu

4.3.1 Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 2. luokan päättyessä

Puhuminen ja kuunteleminen

Oppilas

- osaa toimia tarkoituksenmukaisesti arkipäivän puhetilanteissa, seuraa opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua ja pyrkii puhujana vastavuoroisuuteen; keskustelussa hän reagoi kuulemaansa omilla ajatuksillaan ja mielipiteillään sekä kysymyksillä
- on tottunut ilmaisemaan itseään suullisesti: hän osaa kertoa pienelle ryhmälle havainnoistaan ja kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa; hän osallistuu luokkansa yhteisiin ilmaisuharjoituksiin.

Lukeminen ja kirjoittaminen

Oppilas

- pystyy tekemään ikäkaudelleen ominaisia havaintoja kielen merkityksestä ja muodosta: hän rohkaistuu erittelemään sanojen merkityksiä ja muotoja; hän osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä ja osaa käyttää aakkosjärjestystä
- on edennyt alkavan lukemisen vaiheesta perustekniikan vahvistumisen vaiheeseen, jolloin lukemisen sujuvuus ja nopeus kehittyvät; lukeminen on melko sujuvaa: hän tunnistaa tutut sanat ilman kirjain kirjaimelta, tavu tavulta etenemistä, hän osaa kuitenkin käyttää tätä tekniikkaa hyväkseen oudon sanan lukemisessa; häneltä sujuu tälle ikäkaudelle tarkoitettujen tekstien lukeminen

- on kehittynyt luetun ymmärtämisen taidoissa päätelmien tekemiseen; hän on alkanut jo tarkkailla lukiessaan, ymmärtääkö hän lukemaansa ja tietää, että ymmärtämisen apuna voi käyttää yleistietoa sekä erilaisia kokemuksia ja tietoa kielestä
- haluaa ilmaista itseään myös kirjallisesti, on kokeillut kirjoittaa eri tarkoituksiin ja osaa myös käyttää mielikuvitustaan kirjoittaessaan
- kehittää kirjoittamistaitojaan: käsin kirjoittaminen on motorisesti vakiintumassa, ja oppilas osaa jo sitoa kirjaimia toisiinsa; hän osaa tuottaa omaa tekstiä myös tietokoneella; helppojen ja tuttujen sanojen oikeinkirjoitus on jo lähes virheetöntä, ja oppilas alkaa käyttää lauseissa lopetusmerkkejä ja lauseen alussa isoa kirjainta.

Kirjallisuus

Oppilas

- etsii itselleen sopivaa ja mieluista luettavaa; hän käyttää lukutaitoaan viihtymiseen ja joskus myös löytääkseen tietoa
- on lukenut ainakin muutamia, lukutaitoaan vastaavia lastenkirjoja, ja hänen medialukutaitonsa riittää ikäkaudelle suunniteltujen ohjelmien ja aineistojen seuraamiseen ja käyttämiseen ja niiden edellyttämään vastavuoroisuuteen.

VUOSILUOKAT 3-5

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Tavoitteena on sujuvan luku – ja kirjoitustekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä.

Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella tuetaan oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan oman lukukokemuksen jakamiseen ja käsittelemiseen.

TAVOITTEET

Vuorovaikutustaidot

Oppilas

- opettelee kuuntelemaan aktiivisesti, rohkenee osallistua keskusteluihin ja ottaa huomioon muut viestinnässään
- ymmärtää sanan, kuvan ja äänen vuorovaikutuksen
- kehittyy omassa kerronnassaan ja kokonaisilmaisussaan.

Tekstitietous

Oppilas

- opettelee lukemaan sujuvasti erilaisia tekstejä sekä tarkkailee ja arvioi itseään lukijana

- opettelee erilaisia lukutapoja ja käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- opettelee valitsemaan sopivaa luettavaa eri tarkoituksiin ja tottuu pohtimaan ja ilmaisemaan tekstien herättämiä ajatuksia sekä tulkitsee niitä omaan elämäänsä ja ympäristöönsä
- pystyy valitsemaan tietoa ikäkaudelleen sopivista lähteistä.

Tekstien tuottaminen

Oppilas

- pystyy rakentamaan erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- harjaantuu ilmaisemaan itseään, hänen sanavarastonsa laajenee ja täsmentyy
- tuottaa tekstiä sujuvalla ja selkeällä käsialalla sekä tutustuu tekstinkäsittelyohjelmaan ja harjaantuu käyttämään viestinnän välineitä.

Kieli, kirjallisuus, kulttuuri

Oppilas

- tutustuu oman maansa ja muitten kansojen kulttuureihin kirjallisuuden, teatterin ja elokuvan keinoin
- lukee paljon ja monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa luettavaa
- oppii ymmärtämään kieliopillisen kuvauksen perusasioita ja havaitsee ympäristössään puhuttavat eri kielet ja antaa niille arvon
- tutustuu mediaan ja hyödyntää viestintävälineitä.

KESKEISET SISÄLLÖT

3. VUOSILUOKKA

Vuorovaikutustaidot

Puhe ja keskustelutaitojen kehittäminen

- kertominen
- puheenvuorojen harjoittelu
- mielipiteen ilmaisu
- kuunteleminen
- puhelinkäyttäytyminen
 - Ilmaisuihin ryhmässä
- liikkeet, eleet, ilmeet
- puhuminen
- kuunteleminen
- nukketeatteri

- pienten roolien esittäminen
- runot, lausunta

Lukeminen ja tekstinymmärtäminen

- sujuvan lukutaidon varmentaminen
- ajatuskartta
- tekstin ennustaminen
- viesti, kirje, runo, vitsi
- mediatekstin tulkitsemista

Kirjoittaminen

- iso ja pieni alkukirjain
- lopetusmerkit: piste, kysymysmerkki ja huutomerkki
- pilkku luettelossa
- vuorosanaviiva
- yhdyssanat
- vierasperäiset kirjaimet
- päiväkirja, ohje
- tekstaus ja sidosteinen peruskäsiala
- tekstinkäsittelyohjelman alkeita

Tiedonhallintataidot

- aakkostaminen
- harjoittelee käyttämään kirjastoa (kirjastoautoa) oman opiskelunsa tukena
- Internet

Kielen tehtävä ja rakenne

- äänteet ja kirjaimet
- vokaalit ja konsonantit
- diftongit
- geminaatta
- äng-äänne
- aakkostaminen
- yleis- ja erisnimi
- yksikkö ja monikko
- verbi
- substantiivi
- adjektiivi
- persoonapronominit
- toteamus-, kysymys- ja käskylause
- yksinäislause ja yhdyslause

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- lukuharrastuksen kasvattaminen
- luetun ymmärtämisen kehittäminen
- satuja, runoja, lasten- ja nuortenkirjallisuutta, lasten tietokirjallisuutta
- mielikuvituskertomus - tosikertomus
- murre - puhekieli
- termit: aihe, juoni, henkilöt, tapahtumapaikka ja -aika
- kirja-arvioiteja
- kirjastovierailuja

4. VUOSILUOKKA

Vuorovaikutustaidot

Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen

- esityksen jaksottaminen ja havainnollistaminen
- lausunta
- kerronta
- esitelmä
- perusteleminen

Ilmaisu

- äänenkäyttö
- pienoisenäytelmä
- vuorosanojen keksiminen ja esittäminen

Lukeminen ja tekstinyymmärtäminen

- eläytyvä lukeminen
- otsikointi
- aloitus, juoni, lopetus
- kielikuva
- kertomus, ilmoitus, uutinen
- mediatekstin tulkinnan syventäminen
- huumori
- lainasanat
- tietotekstin rakenne

Kirjoittaminen

- pilkku, pää- ja sivulauseen välissä
- yhdysmerkki
- vuorosanojen oikeinkirjoitus
- päiväyksen kirjoittaminen
- mielipideteksti
- käsialaharjoituksia

Tiedonhallintataidot

- kirjaston perusluokittelu
- sisällysluettelo
- hakemisto
- tiedonhaku

- hakusanat
- muistiinpanojen tekeminen tekstistä
- harjaantuu käyttämään kirjastoa itsenäisesti

Kielen tehtävä ja rakenne

- synonyymit
- vastakohtat
- nominit sekä muut sanaluokat
- adjektiivin vertailumuodot
- verbin myönteinen ja kielteinen muoto
- preesens, imperfekti
- lause: predikaatti, subjekti
- Kirjallisuus ja muu kulttuuri
- lehdet, sarjakuvat
- kansantarina
- sarjakirja
- kaunokirjallisuus
- viron kieleen tutustuminen

5. VUOSILUOKKA

Vuorovaikutustaidot

- ilmaisee itseään verbaalisti ja nonverbaalisti
- tulkitsee verbaalista ja nonverbaalista viestiä
- tutustuu teatteri-ilmaisuun
- harjoittelee medianlukutaitoja (ikätasonsa) elokuvien ja sarjafilmiä kautta
- Lukeminen ja tekstinymmärtäminen
- luetun ymmärtämisen kehittäminen
- opiskelutekniikka
- ajatuskartta ja sen hierarkkisuus
- kappalejako, väliotsikointi
- tiivistäminen
- yleistäminen
- mediatekstin tulkinnan syventäminen

Kirjoittaminen

- tukisanat
- kappalejako
- Tiedonhallintataidot
- syventää eri tiedonhankintalähteiden käyttöä
- Kielen tehtävä ja rakenne
- aktiivi ja passiivi
- aikamuodot
- sanaluokkien kertaus
- sijamuodot: nominatiivi, genetiivi, partitiivi
- objekti
- murre
- puhutun ja kirjoitetun kielen ero

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- tekstin ydin
- seikkailu, jännitys, fantasiakirjallisuus
- Kirjaesittelyjä
- Kalevalaa
 - keskeiset tapahtumapaikat
 - henkilöt

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Vuorovaikutustaidot

Oppilas

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa
ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten
- havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja –välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan
- osaa kuunnella toisten ajatuksia ja osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelemaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja lukemaansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin.

Tekstitietous

Oppilas

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet
- pystyy käyttämään kirjastoa ja etsimään tarvitsemaan tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen.

Tekstien tuottaminen

Oppilas

- tuottaa kirjallisesti ja suullisesti tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on kirjoittajan ääni ja laajeneva sanavarasto

- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti
- hallitsee tekstauksen ja luettavan sidosteisen käsialan
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja muita välimerkkejä.

Kieli, kirjallisuus ja muu kulttuuri

Oppilas

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- pystyy tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella sanaluokkiin
- tietää, että verbeillä voi ilmaista ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niitä omassa ilmaisussaan
- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- etsii itselleen mieluista luettavaa ja kuvailee itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvitustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion.

VUOSILUOKAT 6-9

Vuosiluokilla 6-9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on laajentaa oppilaan tekstitaitoja lähipiirissä tarvittavista taidoista kohti yleiskielen ja oppilaille uusien tekstilajien vaatimuksia.

Pyrkimys on, että oppilas tulee entistä tietoisemmaksi tavoitteistaan ja itsestään kielenkäyttäjänä. Hän kehittyy tekstien erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana ja pystyy tuottamaan erityyppisissä viestintätilanteissa tarvitsemiaan tekstejä. Oppilasta halutaan innostaa tutkimaan kieltä ja hankkimaan yleissivistävää tietoa kirjallisuudesta sekä kannustaa lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta, myös erilaisia median tekstejä.

TAVOITTEET

Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat

Oppilas

- kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun
- harjaantuu toimimaan puhujana, lukijana ja kirjoittajana tavoitteellisesti,
- eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen erilaisissa viestintäympäristöissä
- koulussa ja sen ulkopuolella
- pyrkii suojelemaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiiriä ja tottuu siihen, että
- on erilaisia näkemyksiä ja tapoja osallistua vuorovaikutukseen.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy

Oppilas

- harjaantuu aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuulijaksi; hänen tulkitsevat ja
- arvioivat luku- ja kuuntelutaitonsa kehittyvät
- kehittää tekstityyppien ja tekstilajien tuntemustaan ja tottuu ennakoimaan,
- millaista luku-, kuuntelu- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät
- tottuu tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppii käyttämään monenlaisia
- lähteitä.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy Oppilas

- kehitty monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää
- oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan
- rohkaistuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan
- rakentavasti muiden ajatuksia
- tottuu suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja
- kirjoitustehtävissään
- oppii ottamaan huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan
- teksteissään.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee

Oppilas

- oppii perustietoa omasta äidinkielestään, sen rakenteesta, vaihtelusta ja
- muuttumisesta
- monipuolistaa lukuharrastustaan; hänen kirjallisuudentuntemuksensa syvenee, ja
- hän oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaiheita ja eri maiden klassikkoja
- saa lisää kokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista
- saa käsityksen median ja tekstien mahdollisista tuottamista mielikuvia, muokata
- maailmankuvaa ja ohjata ihmisten valintoja
- saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa; hänen eettinen
- tietoisuutensa vahvistuu, ja hänen näkemyksensä kulttuureista laajenee
- kasvaa suvaitsevaiseksi erilaisia kielenpuhujia kohtaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

6. VUOSILUOKKA

Vuorovaikutustaidot

- puhe- ja kirjakielen vertailu
- puheen rakenne
- puheharjoituksia
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- improvisointia ja dramatisointia
- kokoustekniikkaa
- asiallinen sähköinen viestintä

Lukeminen ja tekstinymmärtäminen

- monipuolisten lukutapojen syventäminen
- uusi tieto pyritään kytkemään jo opittuun
- keskustelua luetusta, analysointi
- teema
- tieto- ja kaunokirjallisuus
- mediatekstin tulkinnan syventäminen

Kirjoittaminen

- kappalejako
- juoni, käännekohdat
- tekstin arviointi
- tiivistelmä
- näytelmä
- tietoteksti: eri tietolähteet, lähdeviittaukset
- yksityiskirje ja virallinen kirje

Tiedonhankintataidot

- tietoverkon suunnitelmallinen hyödyntäminen tiedonhallinnassa
- lähdekritiikin herättäminen
- lähdemerkinnän alkeita

Kielen tehtävä ja rakenne

- sijamuodot:
 - essiivi
 - translatiivi
 - paikallissijat (nimettynä)
- kieliopin käsitteiden syventäminen

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- kirjailijan työ, elämäntapa ja teoksiin tutustuminen esim. Aho, Kivi
- murteet, yleiskieli, arkikieli
- erilaista kirjallisuutta:
 - mm. fantasiakirjallisuus
- kirjailija- ja/tai kirjaesittely

7. VUOSILUOKKA

Vuorovaikutustaidot

- asiallista ja tavoitteenmukaista käyttäytymistä ryhmässä
- ryhmäviestintätilanteita

Tekstinymmärtäminen

- aktiivisen kuuntelemisen tehtäviä
- aktiivisen, monipuolisen ja kriittisen lukemisen tehtäviä
- lukukokemuksesta keskustelemista
- tiivistämistä ja määrittelyä
- kuvailevien ja kertovien tekstien piirteitä

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- suullisen ja kirjallisen esityksen tavoitteellista suunnittelua
- esityksen jäsentelytapoja
- suullisia ja kirjallisia kertomuksia ja kuvauksia
- uutisointia
- kirjaesittelyä
- yleiskielen ja puhekielen eroja
- lause- ja virketajun kehittämistä
- oikeinkirjoitussääntöjä

Tiedonhallintataidot

- muistiinpanojen tekemistä
- tutustumista lähikirjastoon ja tietoverkkoihin
- tutustumista tiedonhankinnan prosessiin

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- sanaluokkien kertaamista ja käytön monipuolistamista
- nominien ja verbien taivutuksen kertaamista
- tieto- ja kaunokirjallisuuden käsitteiden ja päälaajien tunnistamista
- yhteisiä ja valinnaisia nuortenkirjoja maailmankirjallisuuden klassikkoja
- teatteriin, elokuviin ja sarjakuviin tutustumista mahdollisuuksien mukaan
- luku-, mediankäyttö- ja viestintätottumusten tarkastelua

8. VUOSILUOKKA

Vuorovaikutustaidot

- kohteliaan ja tilanteenmukaisen kielenkäytön harjoittamista
- mielipiteen muodostamista ja perustelemista
- keskustelu-, väittely- ja ongelmanratkaisuharjoituksia
- palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen totuttelua

Tekstinymmärtäminen

- erilaisten kuuntelu- ja lukutapojen tehtäviä
- vaikuttamaan pyrkivien mainosten ja mediatekstien piirteitä
- ohjaavien ja kantaottavien tekstien piirteitä
- kaunokirjallisuuden tekstien piirteitä
- kirjallisuusanalyysin käsitteiden käyttöä
- elokuvakerronnan piirteitä

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- mielipidetekstejä
- kirja-arviointia
- aineistopohjaiseen kirjoittamiseen tutustumista
- oikeinkirjoitussääntöjä

Tiedonhallintataidot

- tiedonhankintaan ja -valintaan tutustumista tietoverkoista ja kirjastosta
- sanoma- ja aikakauslehdet tiedonlähteenä
- lähteeseen viittaamista

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- modukset ja niiden käyttö
- lauseenjäsenet
- median ja arjen tekstityyppejä ja -lajeja sekä niiden luokittelua
- median ja kirjallisuuden tarkastelua mielikuvien tuottajina
- luku-, mediankäyttö- ja viestintätottumusten sekä -taitojen arviointia

9. VUOSILUOKKA

Vuorovaikutustaidot

- palautteen antamista ja vastaanottamista
- virallisten asioimistilanteiden harjoittelemista

Tekstinymmärtäminen

- erilaisten kuuntelu- ja lukutapojen tehtäviä
- pohtivien tekstien piirteitä
- lehtitekstejä ja sähköisiä tekstejä
- kaunokirjallisuuden tekstien tyylipiirteitä

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- tyypillisimpiä tekstien jäsentelyn malleja
- pohtivaa, selostavaa ja kommentoivaa kirjoittamista

- asiakirjoittamista
- aineistopohjaisen kirjoitelman laatimista
- erilaisten tekstien kirjoittamista käsin ja tietotekniikkaa käyttäen
- oikeinkirjoitussääntöjä

Tiedonhallintataidot

- tiedonhankintaan ja -valintaan perehtymistä ja lähteen luotettavuuden arviointia
- äidinkielen ja kirjallisuuden aiheisiin liittyvän kirjallisen tai suullisen opinnäytetyön laatimista (tarkoituksenmukainen tiedonhaku, kriittinen lukeminen, tiedon hyödyntäminen ja oman esityksen työstäminen)

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- äidinkielen merkitys
- maailman kieliä ja kielikuntia
- suomen kielen vaihteita ja ominaispiirteitä
- kielidemokratia
- murteita, slangia ja kielimuodon vaihtelua tilanteen mukaan
- kirjoitetun kielen rakenteita
- kaunokirjallisuuden ja median kuvakielisyys ja kielikuvallisuus
- Suomen kirjallisuuden päävaihteita ja keskeisiä tyylisuuntia
- kansanrunoutta
- katkelmia Kalevalasta
- katkelmia kotimaisista, etenkin lähialueiden, klassikoista (myös Kauppi-Heikki ja Aho)

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista

ollaan eri mieltä

- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös
- rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin
- yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön,
- muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi
- sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyyllisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden pääläjit, tekstien tyyllisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin
- opiskeleмиinsa kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan,
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

7.2.1. KOULUN JA KIRJASTON YHTEISTYÖ

Koulun ja kirjaston läheisyys sekä kirjastotilat, kirjastorakennus ja -auto antavat hyvän pohjan nykyisen yhteistyön jatkamiseen ja kehittämiseen joustavasti ja resurssit huomioiden.

Tärkeää on lukuharrastuksen herättäminen ja ylläpito niin, että kullekin ikäluokalle luontaiset valmiudet tulisivat huomioituiksi.

Alaluokilta peruskoulun päättövaiheeseen asti tiedonhallintataidot kuuluvat oppimiseen olennaisesti ja ovat haaste koulun ja kirjaston yhteistyölle. Se on välttämätön edellytys luotaessa olosuhteita tutkivalle oppimiselle.

Kirjastotiloja on käytetty itsenäiseen työskentelyyn ja ryhmätyöskentelyyn. Siellä on toteutettu projektitöitä, teemoja ja tapahtumia, joissa oppilaat ovat käyneet tai joita he ovat olleet itsekin valmistamassa. Näitä toimintoja on mahdollisuus kehittää entisestäänkin.

Kirjasto on julkinen tila, ja sen vuoksi siellä tulee voida edellyttää oppilailta hyviä käytöstapoja ja asioimistaitoja.

7.3. RUOTSI (B1-KIELI)

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tavoitteena on suulliseen vuorovaikutukseen painottuvan ruotsin kielen perustaidon saavuttaminen. Opetus edistää myös oppilaan opiskelutaitojen ja kulttuurien välisen toimintakyvyn kehittymistä

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- kommunikoimaan kaikkein tavallisimmissa tilanteissa
- ymmärtämään arkipäivän tapahtumia käsittelevää tekstiä ja puhetta
- kirjoittamaan ko. aihepiireistä lyhyen viestin

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kielialueen keskeisiä kulttuurisisältöjä, kuten henkilöitä, tapahtumia ja paikkoja
- vertailemaan muiden Pohjoismaiden kulttuureja omaansa
- viestimään arkitilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla
- ymmärtämään ja arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- harrastukset ja vapaa-ajan käyttö
- matkustaminen
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ostoksilla käynti ja julkisten palvelujen käyttö
- perustietoja suomenruotsalaisesta, ruotsalaisesta ja muusta pohjoismaisesta elämänmuodosta

Rakenteet

- verbin taivutus ja aikamuodot
- substantiivien taivutus
- adjektiivien taivutus ja vertailu
- tavallisimmat pronominit
- yleisimmät prepositiot
- sidosrakenteet ja keskeinen lauseoppi

Viestintästrategiat

Kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis-, ja vuorovaikutusstrategiat.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalle kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan:

- kuullun ymmärtäminen A2.1
- puhuminen A1.3
- tekstin ymmärtäminen A2.1
- kirjoittaminen A1.3

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekuulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä. Ymmärtää

pohjoismaisen yhteistyön merkityksen ja historialliset juuret.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää säännöllisesti opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

ARVIOINTI

Oppilaan arviointi perustuu hänen taitoihinsa kuullun, lukemisen, puhumisen ja kirjoittamisen alueilla. Oppilaan tuntiaktiivisuus, kotitehtävien suorittaminen ja myönteinen asenne kielen opiskeluun otetaan arvioinnissa huomioon.

7.4.ENGLANTI

Yleistä

Vieraiden kielten opetuksen tehtävä on antaa oppilaille riittävä kielitaito, tulla toimeen vieraita kieliä puhuvien kanssa sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä. Vieraskieli on väline, jonka avulla hankitaan tietoja ja taitoja. Kielten opiskelu kehittää myös sosiaalisia taitoja.

VUOSILUOKAT 3-6

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle valmiuksia toimia vieraalla kielellä konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten. Hän tiedostaa ja tunnistaa eri kieliä ja kulttuureja.

Oppilaalle kehittyy hyviä kielenopiskelutottumuksia.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas

- kertoo perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestii kohdekielellä yksinkertaisissa arkipäivän puhetilanteissa tarvittaessa puhekeskustelun avulla tukien
- ymmärtämään arkielämää ja sen tapahtumia käsittelevän puheen ja tekstin keskeisimmän sisällön tilanneyhteyden tukemana
- pystyy kirjoittamaan lyhyen viestin tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkipäivään

liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee kohdekulttuuria ja tutustuu alustavasti kohdekulttuurin ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiin ja eroihin
- viestii kohdekulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- toimii vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteissa
- käyttää pari- ja pienryhmätilanteita hyväkseen kielen opiskelussa
- käyttää itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä
- käyttää uusia sanoja ja rakenteita omissa tuotoksissaan
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan kielen opiskelijana sekä arvioi työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot
- asioiminen erilaisissa tilanteissa
- perustietoja omasta ja kohdekulttuurista

Rakenteet

- substantiivit
 - yksikkö ja monikko
 - artikkelit: a, an ja the
 - s-genetiivi
 - of-genetiivi
- adjektiivit
 - lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailu

- pronominit
 - persoonapronominit: perusmuodot, omistusmuodot ja objektimuodot
 - demonstratiivipronominit: this/these, that/those
- kysymyssanat
- lukusanat
 - perus- ja järjestysluvut
 - päivämäärä
- kellonajat
- prepositiot
 - tavallisimmat prepositiot
- verbit
 - yleis- ja kestopreesens:
 - myönteiset väitelauseet
 - kysyvät lauseet
 - kielteiset lauseet
 - säännöllinen ja epäsäännöllinen imperfekti:
 - myönteiset väitelauseet
 - kysyvät lauseet
 - kielteiset lauseet
 - kieltäminen, käskeminen ja luvan pyytäminen
 - futuuri ja konditionaali:
 - tunnistamisen tasolla
 - rakenteet there is/there are ja there was/there were
- apuverbit
 - can, could, couldn't
 - must, had to, mustn't

Viestintästrategiat

- puheen ja kirjoitetun tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä ja puheesta
- omien viestien suunnittelu
- puhekumppanin apuun ja nonverbaaliseen viestintään tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa
- kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen tekstin tuottamisessa ja tulkitsemisessä.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Kielitaito

- kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja
- pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää luontevasti joitakin kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskusteluja sekä oppi- ja sanakirjaa
- ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- ymmärtämään pääajatuksat ja keskeisiä yksityiskohtia myös laajempaa yleistietoa sisältävästä kuullusta tai luetusta, selvästi jäsennetystä tekstistä
- selviytymään myös hiukan vaativammista epävirallisista keskustelutilanteista sekä kertomaan suullisesti tai kirjallisesti arkisista asioista, jotka sisältävät myös jonkin verran yksityiskohtia
- tiedostamaan joitakin keskeisiä eroja englannin kielen eri varianteista.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja ymmärtämään sitä omaa kulttuuritaustansa vasten viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tiedostamaan arvojen kulttuurisidonnaisuuden

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja ja opiskelustrategioita ja käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa tiedonhankinnassa ja viestinnässä
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta Luokilla 3-6 esiin tulleen lisäksi

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- matkustaminen
- julkiset palvelut
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- kestävä kehitys
- terveys ja hyvinvointi

- tiedotusvälineet

Rakenteet

- verbin perustaivutus ja tärkeimmät aikamuodot
- substantiivien ja adjektiivien sekä yleisimpien pronomien ja prepositioiden käyttö
- keskeinen lauseoppi ja sidosrakenteet

Viestintästrategiat

- kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- oman kielenkäytön tarkkailu
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

- kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan.

Kulttuuritaidot

- oppilas tuntee englannin kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

ARVIOINTI

Vieraan kielen opiskelun arviointi on oppimisprosessin laaja-alaista seurantaa.

Oppimisprosessin aikana tarkkaillaan ns. jatkuvaa näyttöä, joka tarkoittaa

kotitehtävien tekemistä, tuntityöskentelyyn osallistumista, motivoituneisuutta, kirjallisia ja/tai suullisia kokeita. Arvioinnin tehtävänä on edistää ja kannustaa oppilasta ja antaa palautetta hänen etenemisestään kohti tavoitteita. Arviointi on

hengeltään rakentavaa, ohjaavaa sekä kommunikatiivisuutta painottavaa.

7.5 SAKSAN KIELI (A2-KIELI)

Yleistä

Saksan kieltä voi Vieremän kunnassa opiskella A2-kielenä peruskoulun 4. luokalta lähtien ja B2-kielenä peruskoulun 8. luokalta lähtien. Saksan kielen opetuksen

tehtävänä on antaa oppilaille riittävä kielitaito tulla toimeen saksan kieltä puhuvien

kanssa sekä suullisessa että kirjallisessa viestinnässä. Opetuksen tehtävänä on

totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattamaan hänet ymmärtämään ja

kunnioittamaan eri kulttuureja. Oppilaan tulee oppia ymmärtämään, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista

viestinnällistä harjoittelua.

A2-SAKSA

VUOSILUOKAT 4-6

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään saksan kielellä hyvin

konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa erityisesti suullisesti. Oppilaalle tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- kommunikoidaan kaikkein tavallisimmissa tilanteissa
- ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön
- kirjoittamaan vastaavanlaisista asioista lyhyen viestin

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan ja arvostamaan omaa kulttuuriaan
- tutustuu alustavasti oman ja saksankielisen kulttuurin yhtäläisyyksiin ja eroihin

- tottuu toimimaan kohteliaasti saksankielisen kulttuurin edustajien kanssa kommunikoidessaan
- viestimään arkitilanteissa saksankielisessä kulttuurissa luontevalla tavalla

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteissa
- käyttämään pari- ja pienryhmätilanteita hyväkseen kielen opiskelussa
- käyttämään itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa annettuihin tavoitteisiin

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet
- koulu ja oppilastoverit sekä opettaja
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot
- asioiminen erilaisissa tilanteissa
- perustietoja omasta ja saksankielisestä kulttuurista

Rakenteet

Viestinnän kannalta saksan kielelle ominainen keskeinen kielioppi.

Viestintästrategiat

- puheen ja kirjoitetun tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä ja puheesta
- omien viestien suunnittelu
- puhelumppanin apuun ja nonverbaaliseen viestintään tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa
- kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen tekstin tuottamisessa ja tulkitsemisessä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan:

- kuullun ymmärtäminen A1.3
- puhuminen A1.2
- tekstin ymmärtäminen A1.3
- kirjoittaminen A1.2

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee oman ja saksankielisen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja
- pystyy vuorovaikutukseen saksankielisten kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää luontevasti joitakin saksan kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua
- ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään

VUOSILUOKAT 7-9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen sektorin alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa hiukan. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- ymmärtämään kouluikäisen nuoren elämään liittyvää sekä yleis- tai asiantietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- selviytymään yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisista palvelutilanteista
- kertomaan vastaavanlaisista asioista suullisesti ja kirjallisesti

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- vertailemaan omaa ja kohdekulttuuria
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tuntemaan oman kulttuurinsa juuria

- arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja ja opiskelustrategioita ja käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa
- korvaamaan kielitaitonsa puutteita, esimerkiksi selittämällä toisin sanoin
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa kieliopinnoissaan
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit

Luokilla 4-6 esiin tulleen lisäksi

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- julkiset palvelut
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- kestävä kehitys
- terveys ja hyvinvointi
- tiedotusvälineet

Rakenteet

- verbin perustaivutus ja tärkeimmät aikamuodot
- sijamuotojen yleisimmät muodostustavat ja käyttö
- yleisimmät prepositiot
- keskeinen lauseoppi ja sidosrakenteet

Viestintästrategiat

Kielitaidon kehitysvaiheeseen sopivat vastaanottamis-, tuottamis- ja vuorovaikutusstrategiat.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

Kielenosaamisen taso 9. luokalla taitotasokuvausasteikon mukaan:

- kuullun ymmärtäminen A2.2
- puhuminen A2.1

- tekstin ymmärtäminen A2.2
- kirjoittaminen A2.1

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee oman ja kohdekulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä historiallisia juuria.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää säännöllisesti kielten opiskelulle tyypillisiä työtapoja. Oppilas on sisäistänyt sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

ARVIOINTI

Oppilaan arviointi perustuu hänen taitoihinsa kuullun, lukemisen, puhumisen ja kirjoittamisen alueilla. Oppilaan tuntiaktiivisuus, kotitehtävien suorittaminen ja myönteinen asenne kielen opiskeluun otetaan arvioinnissa huomioon.

7.6. MATEMATIIKKA

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- oppii keskittymistä, kommunikointia, ajattelun taitoja ja pitkäjänteistä työskentelyä
- osoittaa huolellisuutta ja vastuuntuntoa
- iloitsee ongelmien ymmärtämisestä ja ratkaisemisesta
- oppii joustavaa matemaattista ajattelu- ja päättelykykyä, jota voi hyödyntää myös arkielämässä
- saa monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden esittämisestä, esim. puhuttu ja kirjoitettu kieli, välineet ja symbolit
- oppii kertomaan, mitä ajattelee ja miten ratkaisee ongelman
- saa kestävä pohjan myöhempiä matematiikan opintoja varten

Lisäksi

Tavoitteet 1. luokalla

Oppilas oppii

- lukujen 0-100 merkitsemisen, vertailun sekä yhteen- ja vähennyslaskun (kymmenylitys)
- kellonajoista tasa- ja puolitunnit
- mittaamisen käsitteen
- geometrian alkeita
- ratkaisemaan yksinkertaisia päättelytehtäviä

Tavoitteet 2. luokalla

Oppilas oppii

- lukujen 0-1000 merkitsemisen, vertailun sekä yhteen- ja vähennyslaskun (allekkainlasku)
- kertolaskun käsitteen ja hallitsee kertotaulut 0-5
- kellonajat
- jakolaskun alkeita
- mittayksiköitä

Sisällöt

Luvut ja laskutoimitukset

1. luokka

- lukukäsite
 - vertailu, sarjoittaminen, järjestykseen asettaminen, merkintä, lukeminen ja kirjoittaminen
- kymmenjärjestelmä
- yhteen- ja vähennyslasku lukualueella 0-100
- yhtälöiden ratkaiseminen kokeilemalla
- yhdistely- ja ryhmittelytehtäviä

2. luokka

- kymmenjärjestelmän soveltaminen laskutoimituksissa
- yhteen- ja vähennyslasku allekkain lukualueella 0-1000
- kertolasku ja -taulut 0-5
- yhdistettyjen lausekkeiden laskeminen
- konkreettisten välineiden avulla tutustuminen murtolukuihin puoli, neljännes, kolme neljännestä

Mittaaminen

1. ja 2. luokka

- mittaamisen käsite
- suuruusvertailu (pienempi, suurempi, yhtä suuri)
- pituus (mm, cm, m)
- massa (g, kg)
- tilavuus (dl, l)
- aika (vuosi, kuukaudet, tunnit, puolet tunnit, minuutti)
- rahayksiköt (euro, sentti)

Geometria

1. ja 2. luokka

- ympäristön kolmiulotteisuus
- geometrian perusmuodot
- kuvioiden jäljentäminen ja omien kuvioiden tekeminen
- geometriset peruskäsitteet

Ongelmanratkaisu

1. ja 2. luokka

- yksinkertaisten ongelmanratkaisutilanteiden kohtaaminen

- ratkaisujen esittäminen suullisesti, kirjallisesti, kuvan ja välineiden avulla

4.4.1 Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 2. luokan päättyessä

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelmien ratkaisussa sekä esittämällä ja selittämällä niitä toisille oppilaille ja opettajalle
- pystyy tekemään perusteltuja päätelmiä ja selittämään toimintaansa ja osaa esittää ratkaisujaan konkreettisilla mallein ja välinein, kuvin, suullisesti ja kirjallisesti
- osaa tehdä vertailua, mm. pituusvertailua, ja asettaa asioita järjestykseen, löytää asioille vastakohtia, luokitella asioita eri ominaisuuksien mukaan sekä ilmoittaa esineen sijainnin, esimerkiksi käyttämällä sanoja yläpuolella, alla, oikealla, vasemmalla, takana ja välissä; hän osaa vertailla joukkojen suuruuksia käyttäen sanoja enemmän, vähemmän, yhtä monta, paljon ja vähän, sekä kirjoittaa ja käyttää vertailun symboleja $>$, $=$ ja $<$.

Luvut ja laskutoimitukset sekä algebra

Oppilas

- tietää lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, lukujen kirjoittamisen ja lukusuoraesityksen
- hallitsee lukujen hajottamisen ja yhdistämisen, vertailun, summien ja lukuonojen muodostamisen; hän tuntee parilliset ja parittomat luvut
- tuntee ja ymmärtää kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä sekä osaa käyttää sitä
- ymmärtää yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskun sekä osaa soveltaa niitä arkitilanteissa
- osaa etsiä ratkaisuvaihtoehtojen lukumäärän yksinkertaisissa tapauksissa
- tuntee ja osaa esittää konkreettisilla välineillä yksinkertaisia murtolukuja, kuten yksi kahdesosa, yksi neljäsosa ja yksi kolmasosa.

Geometria

Oppilas

- tuntee perusmuodot tasokuvioista ja kappaleista, mm. nelikulmio, kolmio, ympyrä, pallo ja kuutio, sekä tietää geometrian peruskäsitteet: piste, jana, puolisuora, suora ja kulma, ja niiden yhteyden yksinkertaisimpiin tasokuvioihin
- osaa käyttää yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia.

Mittaaminen

Oppilas

- osaa mitata yksinkertaisilla mittavälineillä ja tuntee keskeisimmät suureet, kuten pituus, massa, tilavuus ja aika

osaa havainnoida tarpeellisen informaation yksinkertaisissa arkipäivän ongelmissa ja osaa käyttää matemaattisia tietojaan ja taitojaan niiden ratkaisemiseen.

VUOSILUOKAT 3-5

Vuosiluokkien 3-5 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, matemaattisten ajattelumallien oppimisen pohjustaminen, lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen sekä kokemusten hankkiminen matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumisen pohjaksi.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä ja käsitejärjestelmiä käyttämään matemaattisia käsitteitä
- peruslaskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- löytämään ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään sekä esittämään ratkaisujaan muille
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta
- käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- keskittyneeseen ja pitkäjännitteiseen työskentelyyn sekä toimimaan ryhmässä

KESKEISET SISÄLLÖT

3. VUOSILUOKKA

Luvut ja laskutoimitukset

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukualue 1-10000, tutustuminen 60-järjestelmään, kelloajat, aikavälin päättely
- lukujen luokittelua, järjestämistä (keskeisenä luonnolliset luvut, rationaalilukuihin tutustuminen)

- kertolaskua (keskeisenä kertotaulut)
- sisältö- ja ositusjako
- laskualgoritmeja (yhteen-, vähennys- ja kertolasku, kertolaskussa yksinumeroinen kertoja) ja
- päässä laskua
- murto- ja desimaaliluvun käsite $1/10 = 0,1$
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- sulkeiden käyttö
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen

Algebra ja funktiot

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia päättelämällä
- Geometria
- symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein
- yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat
- tutustuminen kappaleiden geometrisiin ominaisuuksiin
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen koordinaatisto (1.neljännes)
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien (koordinaatiston 1. neljännes) laatiminen ja lukeminen

4. VUOSILUOKKA

Luvut ja laskutoimitukset

- kymmenjärjestelmän varmentaminen, lukualue 1-10 milj. , kellonajat
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- negatiivisen kokonaisluvun käsite (lämpömittari), yhteenlaskua

- kertolaskua, kertotaulun varmentaminen
- sisältö- ja ositusjaon varmentaminen
- laskualgoritmeja ja päässälaskua (kaikki peruslaskutoimitukset, jakolaskualgoritmissa yksinumeroinen jakaja)
- murtoluvun ja desimaaliluvun käsite
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys
- samannimisten murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- sulkeiden käyttö
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen

Algebra ja funktiot

- lausekkeen käsite, yksinkertaisten lausekkeiden kirjoittaminen ja tulkitseminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia päättelämällä

Geometria ja mittaaminen

- suurennoksia ja pienennöksiä
- symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein
- kulman suuruus ja kulmien luokittelu
- erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu
- piirin käsite
- tutustuminen kappaleiden geometrisiin ominaisuuksiin
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkitseminen
- koordinaatistoon tutustuminen

5. VUOSILUOKKA

Luvut ja laskutoimitukset

- ajan yksikkömuunnoksia, yhteen- ja vähennyslaskua ajanyksiköillä, lyhyiden aikavälien laskemista
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- negatiivisen kokonaisluvun käsitteen varmentaminen, yhteen- ja vähennyslaskua kokonaisluvuilla (vähentäjä positiivinen)
- jaollisuus, 2:n, 3:n, 5:n, ja 10:n jaollisuussäännöt
- laskualgoritmeja ja päässä laskua (kaikki peruslaskutoimitukset)
- murto- ja desimaaliluvun käsitteen varmentaminen
- murtolukujen muunnokset
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua sekä kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- sulkeiden käytön varmistaminen
- erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkiminen

Algebra ja funktiot

- lausekkeen käsite, yksinkertaisten lausekkeiden kirjoittaminen ja tulkitseminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia päättelemällä
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelemällä

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä
- yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- peilauksia suoran ja pisteen suhteen
- ympyrä ja sen osia, ympyrän piirtäminen
- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala
- kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- koordinaatisto (kaikki neljännekset)
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen ja laatiminen
- keskiarvon käsite, keskiarvon laskeminen
- kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelman ratkaisuihin ja esittämällä niitä monipuolisesti välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja tehdessään; hän
- pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaali maailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti: vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruoimalla ja mallintamalla
- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitsemansa kriteerin perusteella
- osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; hän osaa kuvata asia- ja esineryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy tulkitsemaan
- yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä.

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla

- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukujonoja sekä esittää riippuvuuksia.

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittaamisen periaatteen; hän osaa arvioida mittauskohteen suuruuden ja mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittaustuloksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden pinta-aloja ja piirejä.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja
- osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdolloman ja varman tapauksen.

VUOSILUOKAT 6-9

Vuosiluokkien 6-9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on syventää matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä ja tarjota riittävät perusvalmiudet. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelumallien oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan matematiikassa

- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaalimaailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia menetelmiä tiedon hankintaan ja käsittelyyn
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä

AIHEKOKONAISUUDET

- Viestintä- ja mediataidot kehittyvät taulukoiden tulkintaa ja diagrammien piirtämistä harjoiteltaessa, sekä tietojen ja tilastojen haussa mahdollisesti Internetistä tai muista tietolähteistä.
- Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys tulee esille geometrian soveltamisessa käytännön elämään sekä prosentti- ja finanssilaskennassa.
- Ihminen ja teknologia aihekokonaisuus toteutuu laskimien ja tietokoneiden hyödyntämisessä numeeristen laskutoimitusten yhteydessä.
- Oppilas kasvaa ihmisenä harkitsevaksi, loogiseen ajatteluun, yhteistyöhön ja pitkäjänteiseen työskentelyyn kykeneväksi matematiikan parissa toimiessaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

6. VUOSILUOKKA

Luvut ja laskutoimitukset

- luonnolliset luvut:
 - kymmenjärjestelmän varmentamista
 - lukualueen laajentaminen miljardeihin
 - lukujen luokittelua ja järjestämistä
- kokonaisluvut
 - negatiivisen kokonaisluvun käyttöä koordinaatistossa
- rationaaliluvut
 - murtoluvun laventaminen
 - erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
 - murtoluvun kertominen murtoluvulla
 - desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- suhde
- jaollisuussääntöjä (luvun jakaminen alkutekijöihin)
- prosenttilaskua, prosenttiarvo, perusarvo, prosenttiluku
- potenssin käsite
- laskimen käyttöä

Algebra ja funktiot

- lausekkeen sieventäminen
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisun etsiminen päättelämällä
- lukujonon tutkimista ja muodostamista
- säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia

Geometria ja mittaaminen

- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- kartan mittakaava, mittakaavan laskeminen
- yksinkertaisia geometrisiä konstruointeja
- suorakulmaisen särmiön ja kuution tilavuus
- tilavuuden yksiköt mm^3 , cm^3 , dm^3 , m^3
- litran ja kuutiodesimetrin yhteys
- ajan yksiköiden käyttöä, aikavälin laskeminen
- mittaustuloksen arviointia, tuloksen pyöristäminen

Tietojen käsittely, todennäköisyys ja tilastot

- tietojen etsimistä ja keräämistä tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista,
- tietojen esittämistä käyttökelpoisessa muodossa
- sektoridiagrammin tulkinta
- klassisen todennäköisyyden käsite ja laskeminen

VUOSILUOKKA 7

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista, mallintamista, sääntöjen etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistamisen pohjustaminen: vääräksi osoittaminen, suora todistus
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- negatiivisilla luvuilla laskeminen
- luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut, reaaliluvut
- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku
- kerrataan murtolukujen supistaminen ja laventaminen sekä desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kerrataan kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla sekä kertominen murtoluvuilla
- jakaminen murtoluvuilla
- kerrataan lausekkeiden sieventäminen
- kerrataan prosenttikäsite
- lukujen pyöristäminen sekä laskimen käyttö
- potenssi, eksponenttina kokonaisluku
- neliöjuuri

Algebra

- lauseke ja sen sieventäminen
- potenssilauseke ja sen sieventäminen

Funktiot

- lukuparin esittäminen koordinaatistossa

Geometria

- kulmien välisiä yhteyksiä
- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- säännöllisiä monikulmioita
- ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä
- kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä
- yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- geometrista konstruointia
- yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa

VUOSILUOKKA 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista, mallintamista, sääntöjen etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistamisen pohjustaminen: vääräksi osoittaminen, suora todistus
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä
- suhde ja verrannollisuus
- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö
- laskutoimituksia neliöjuurella

Algebra

- muuttuja-käsite, lausekkeen arvon laskeminen
- polynomin käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- lukujonojen tutkimista ja muodostamista
- yhtälö, epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- verranto

Geometria

- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- Pythagoraan lause

VUOSILUOKKA 9

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistamisen pohjustaminen: vääräksi osoittaminen, suora todistus
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- prosenttilasku
- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö

Algebra

- yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti

Funktiot

- riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla
- funktion käsite
- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon
- funktion kuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen
- lineaarinen funktio
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus

Geometria

- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- kappaleen pinta-alan ja tilavuuden laskeminen
- trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen

Todennäköisyys ja tilastot

- todennäköisyyden käsite

- frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- keskiarvon, tyyppiarvon ja mediaanin määrittäminen
- hajonnan käsite
- diagrammien tulkinta
- tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai pääättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; hän osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiä.

7.7. YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- oppii tuntemaan luontoa ja muuta ympäristöä
- oppii hankkimaan tietoa ja käsittelemään sitä monin eri tavoin
- oppii arvostamaan luonnon ainutlaatuisuutta
- oppii säästämään ja suojelemaan luontoa
- oppii, miten (itse) pystyy vaikuttamaan terveyteensä ja turvallisuuteensa
- oppii itsetuntemusta ja toisten arvostamista
- saa kokemuksia ja elämyksiä luonnosta ja ympäristöstä

Sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt

- **eloton ja elollinen luonto**
 - oman lähiympäristön kasvi-, sieni- ja eläinlajeja
 - kasvien ja eläinten elämää eri vuodenaikoina
 - ruoan alkuperä ja tuottaminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oman lähiympäristön luonnonilmiöt

- luonnonympäristö ja ihmisen muovaama ympäristö
- aika ja avaruus
- maapallo ihmisen ainutkertaisena asuinpaikkana
- maaston muotoja
- karttamerkkejä
- ilmansuunnat
- kotiseutu
- Suomi ja rajanaapurit
- sääilmiöt ja sääkartta

Ympäristön ilmiöitä

- valo
näön suojeleminen
- ääni
kuulon suojeleminen
- lämpö

Ympäristön aineita

- arkielämään kuuluvia esineitä ja aineita sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys
- ilma
- paloturvallisuus
- vesi

Ihminen ja terveys

- ihmisen keho
- ihmisen elämäntapa
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- sairastaminen ja tavallisimpia lastensairauksia
- hätätilanteessa toimiminen
- yksinkertaisia ensiaputoimia
- henkinen hyvinvointi ja siihen vaikuttavia tekijöitä kuten perhe ja ystävyys

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäiseminen
- fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen
- liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen
- sopimukset ja säännöt

- hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen
- rahan käyttäminen ja toisen omaisuuden kunnioittaminen

Kalenterivuoden juhlia

- juhliin liittyviä sisältöjä, tapoja ja perinteitä

VUOSILUOKAT 3-4

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelma-keskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde.

Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös maastossa. Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät käsitteet voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä. Näiden kokonaisuuksien opiskelu auttaa häntä ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- lähiympäristön kasvi-, sieni- ja eläinlajituntemuksen laajentaminen
- luonto eri vuodenaikoina
- kasvien ja eläinten elämänvaiheita
- ruoan alkuperä ja tuottaminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oma lähiympäristö, ympäristön viihtyisyys ja hoito
- vuorokauden- ja vuodenaajat
- maaston keskeiset piirteet ja tutustuminen erilaisiin karttoihin
- kotiseutu ja oma maakunta, niiden luonnonolot ja maisemat sekä rakennettu ympäristö ja ihmisen toiminta (tutustuminen Vieremän maatalouteen ja teollisuuteen)
- Suomi, Pohjoismaat ja muut lähialueet sekä maapallo ihmisen elinpaikkana

Ympäristön ilmiöitä

- ääneen ja valoon liittyviä ilmiöitä sekä kuulon ja näön suojelu
- lämpöön liittyviä ilmiöitä ja lämmön lähteitä
- yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisten rakenteiden lujuuden tutkiminen
- magneettisia ja sähköisiä ilmiöitä

Ympäristön aineita

- arkielämään kuuluvia aineita ja materiaaleja sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys
- ilman ominaisuuksia sekä palaminen ja paloturvallisuus
- veden ominaisuuksia ja olomuodon muutokset, veden käyttö, säästäminen ja kiertokulku luonnossa

Ihminen ja terveys

- ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteissään
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- perheen ja ystävyiden, tunteiden tunnistamisen ja vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle

Turvallisuus

- kiusaaminen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen,

- oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen,
- koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisen huomioon ottaminen, rahan käyttö ja
- toisen omaisuuden kunnioittaminen

Opetussuunnitelman keskeisissä sisällöissä on eheyttävää ainesta liittyen seuraaviin aihekokonaisuuksiin:

Ihmisenä kasvaminen: yksilöllisyys, terve itsetunto, toisen huomioon ottaminen, oikeudet ja velvollisuudet, omasta itsestä ja toisesta huolehtiminen

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys: lähiympäristö, kotiseutu, Suomi Euroopassa, Suomi maapallolla; oma kulttuuri, monikulttuurisuus, kansainvälisyys, yhteistyö

Viestintä ja mediataito: omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu ja niiden käyttö eri tilanteissa; viestinnän

ja median välineiden käyttö tiedon hankinnassa ja tiedon välittämisessä

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys: toimiminen ja vastuunotto omista ja yhteisistä asioista

koulussa ja kotona; oma-aloitteisuus; muutosten, epävarmuuden ja ristiriitojen käsittely

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta: ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa: ympäristönsuojelu ja luonnonvarojen säästäväinen käyttäminen, vastuu elinympäristön ja ihmisen hyvinvoinnista, oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen

Turvallisuus ja liikenne: toimiminen terveyttä ja turvallisuutta edistäen: terveellinen elämä, omat

tunteet, niiden käsittely ja hallinta, kiusaamisen ehkäisy, väkivallattomuus, toimiminen turvallisesti lähiympäristössä ja liikenteessä, onnettomuuksien ehkäisy, toimiminen tarkoituksenmukaisesti onnettomuus- ja kriisitilanteissa, työturvallisuus

Ihminen ja teknologia: teknologian hyödyntäminen ihmisen toiminnassa ilmiönä

ja keksintöinä;

teknologian käyttö välineenä tiedon käsittelemisessä ja oppimisessa

ARVIOINTI

Arviointi perustuu luokkatyöskentelyyn (jatkuva näyttö aktiivisuudesta ja työskentelytaitojen kehittymisestä sekä tunnollisuudesta ja huolellisuudesta) , motivoituneisuuteen ja kiinnostuneisuuteen sekä harrastuneisuuteen, kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin, kirjallisiin tuotoksiin ja portfoliotyypiseen näyttöön. Oppilas arvioi myös itseään kyseisen aineen oppijana ja saa palautetta itsearviointistaan ja oppimisestaan.

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa tehdä havaintoja eri aisteilla sekä osaa kohdistaa huomionsa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin
- osaa kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita ja eliöitä sekä ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella
- osaa tehdä ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, luonnon ilmiöihin ja rakennettuun ympäristöön
- osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja vertailla eri tavoin hankkimaansa tietoa
- osaa ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen.

Eliöt ja ympäristöt

Oppilas

- ymmärtää kuinka elollinen ja eloton luonto eroavat toisistaan ja osaa kuvata eri elinympäristöjen kuten pihan, puiston, metsän, niityn ja pellon piirteitä sekä
- tunnistaa niiden tavallisimpia eliölajeja; oppilas osaa antaa esimerkkejä selkärangattomista ja selkärangkaisista eläimistä
- tuntee vuodenaikojen vaihtelun piirteet ja osaa kuvata kuinka eliöt ovatsopeutuneet eri vuodenaikoihin ja erityisesti Suomen talveen
- tietää mistä ruoka-aineet ovat peräisin ja missä ruoka tuotetaan
- osaa kuvata luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön eroja, osoittaa
- kiinnostusta ja vastuullisuutta niitä kohtaan sekä osaa arvioida ympäristön kauneutta, monimuotoisuutta ja viihtyisyyttä

- ymmärtää kartan ilmaisutavan sekä osaa käyttää kartanluvussa apuna ilmansuuntia, karttamerkkien selitystä ja janamittakaavaa ja osaa laatia yksinkertaisen kartan koulun pihasta ja omasta lähiympäristöstään
- osaa kuvata kotiseutunsa ja oman maakuntansa luonnonoloja ja ihmisen toimintaa
- oppilas osaa hahmottaa Suomea, Pohjoismaita ja muita lähialueita sekä ymmärtää näiden alueiden maisemallisen rikkauden
- ymmärtää kotiseutunsa osana Suomea ja Suomen osana Pohjoismaita sekä ymmärtää maapallon ihmisen elinpaikkana.

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

Oppilas

- osaa käyttää keskeisiä käsitteitä ja hahmottaa käsitteitä kokonaisuuksina
- osaa käyttää yksinkertaisia tutkimusvälineitä, kuten kelloa, pituusmittoja, lämpömittaria ja luuppia, sekä käyttää havaintojen teossa myös itse tehtyjä välineitä
- osaa selittää yksinkertaisten laitteiden, kuten vivun, pyörän, jousen, toimintaa sekä osaa tutkia erilaisten rakenteiden lujuutta
- osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiirin pariston, lampun ja johtimien avulla sekä tuntee kodissa käytettäviä sähkölaitteita; hän ymmärtää, että sähkön käyttöön liittyy vaaroja ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti
- tuntee erilaisia valon, äänen ja lämmön lähteitä sekä tunnistaa ja osaa tutkia valoon, ääneen ja lämpöön liittyviä ilmiöitä kuten äänen eteneminen, valon eteneminen ja heijastuminen sekä lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- tuntee näön ja kuulon suojeluun sekä palovammojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa tutkia ilman ja veden ominaisuuksia, veden olomuodon muutoksia ja osaa kuvailla veden kiertokulkua luonnossa
- ymmärtää aineen muuttumisen toisiksi aineiksi esimerkiksi kynttilän tai puun palaessa sekä tuntee herkästi syttyviä aineita ja osaa käyttää alkusammutusvälineitä
- tuntee erilaisten aineiden ja materiaalien ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia ja tietää, että kotona voi olla vahingollisia aineita, kuten lääkkeitä, pesu- ja puhdistusaineita sekä liuottimia, tupakka- ja alkoholituotteita
- osaa lajitella jätteitä, ei roskaa ympäristöä sekä osaa säästää vettä, sähköä ja lämpöä.

Ihminen ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata kasvun ja kehityksen sekä elämänkulun eri vaiheita, osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja keskeisiä elintoimintoja
- tuntee terveyttä edistäviä arkikäytäntöjä ja tottumuksia: vuorokausirytmii, riittävä uni ja lepo, ravinto, säännöllinen ruokaileminen, päivittäinen liikunta, oikeat työskentelyasennot koulussa ja kotona, ryhti, suun terveys, hygienia, pukeutuminen
- osaa perussäännöt ryhmässä toimimisesta ja kohteliaasta käytöksestä; hän osaa
- tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita ja tietää, että tunteiden ilmaisua voidaan säädellä
- osaa kuvata tavallisimpia lasten sairauksia, niiden oireita ja itsehoitoa; hän tietää lääkkeiden käytön perussääntöjä; hän osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja sekä osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa.

Turvallisuus

Oppilas

- osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksilön oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen sekä tunnistaa hyväksytyt ja ei-toivotut
- kosketuksen erot; hän tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen, ja tietää, ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä
- tietää ikäkautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vesillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovittuja ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.

7.8.BIOLOGIA JA MAANTIETO

VUOSILUOKAT 5-6

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä. Opetus järjestetään siten, että oppilas oppii tunnistamaan eliölajeja, ymmärtämään eliöiden ja niiden elinympäristöjen välistä vuorovaikutusta sekä arvostamaan ja vaalimaan luonnon monimuotoisuutta. Biologian opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta tuntemaan myös itseään ihmisenä ja osana luontoa. Ulkona tapahtuvassa opetuksessa oppilaan tulee saada myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnosta sekä oppia havainnoimaan ympäristöä. Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen. Opetusta toteutetaan sekä maastossa että luokkahuoneessa.

Maantiedon opetuksessa tarkastellaan maapalloa ja sen erilaisia alueita. Opetuksen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään luonnon ja ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja niiden välistä vuorovaikutusta eri alueilla. Maantiedon opetuksen tavoitteena on laajentaa oppilaan maailmankuvaa kotimaasta Eurooppaan ja muualle maailmaan. Opetus järjestetään siten, että oppilas saa käsityksen luonnonympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen rikkaudesta eri puolilla maapalloa ja oppii arvostamaan niitä. Maantiedon opetuksen tulee luoda pohjaa kansojen ja kulttuurien väliselle suvaitsevaisuudelle ja kansainvälisyydelle.

Vuosiluokilla 5-6 biologian ja maantiedon opetukseen integroidaan myös terveystiedon opetusta. Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina sekä ihmisen ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena.

Biologian ja maantiedon opetuksen tulee painottaa vastuullisuutta, luonnon suojelua ja elinympäristöjen vaalimista sekä tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

TAVOITTEET

BIOLOGIA

Oppilas oppii

- tuntemaan eliölajeja, niiden rakennetta ja elämää sekä eliöläjien sopeutumista elinympäristöihinsä
- liikkumaan luonnossa sekä havainnoimaan ja tutkimaan luontoa maastossa
- ymmärtämään, että ihminen on ravinnontuotannossaan riippuvainen muusta luonnosta
- toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään
- ja suojelemaan luontoa
- tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- ymmärtämään seksuaalisuuden osaksi ihmisen persoonallisuutta, tunnistamaan
- murrosiän tunnuspiirteitä sekä arvostamaan kasvua ja kehitystä jokaisen
- henkilökohtaisena prosessina
- pohtimaan kasvuun, kehitykseen, ihmisen erilaisuuteen ja sosiaaliseen
- vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä, ottamaan vastuuta omista teoistaan ja
- käyttäytymisestään sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset.

MAANTIETO

Oppilas oppii

- laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteinä
- hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan sen keskeisen nimistön
- ymmärtämään ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla
- perehtyy Euroopan maantietoon ja maapallon muihin alueisiin sekä oppii
- arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin

KESKEISET SISÄLLÖT

BIOLOGIA

Eliöt ja elinympäristöt

- lähialueiden keskeisen eliölajiston tunnistaminen ja ohjattu kasvien kerääminen
- eliöiden elinympäristöjen kuten metsän ja suon tutkiminen, ravintoketjut sekä metsien hyötykäyttö
- kasvien kasvu ja sen kokeellinen tutkiminen sekä eläinten ja kasvien lisääntyminen
- elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen sekä puutarhan taimet
- eliökunnan kokonaisuuden hahmottaminen ja luokittelu.

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

- ihmisen kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot, lisääntyminen sekä murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset
- seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu, oman kehon arvostaminen ja suojeleminen sekä tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät
- läheisyyden tarve, ihmissuhteisiin ja tunteiden säätelyyn liittyvät sosiaaliset tekijät sekä ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu.

Luonnon ja ympäristön suojeleminen

- ympäristölukutaidon ja ympäristöystävällisen toiminnan harjoittelu, luonnon monimuotoisuuden merkitys sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

MAANTIETO

Eurooppa osana maailmaa

- Euroopan tarkasteleminen maailman kartalla sekä Euroopan karttakuvan hahmottaminen
- Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä Euroopan eläimistö
- erilaisten karttojen, karttapallon ja muiden maantieteellisten tietolähteiden käytön sekä tiedon havainnollistamisen harjoittelu.

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- maailmankartan keskeinen nimistö ja karttataitojen harjoittelu
- sademetsät, savannit, arot, aavikot, talvisateiden alueet sekä lauhkean ja kylmän vyöhykkeen alueet ihmisen elinympäristöinä sekä ihmisten monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä

Suositus Vieremän koulussa luokilla 5-6 maantiedossa opettavan aineksen kohdentamiseksi alueellisesti:

Oppilas saa mahdollisuuden laajentaa maailmankuvaansa Eurooppaan ja muualle maailmaan lähinnä Afrikan ja/tai Aasian alue- ja kulttuurimaantieteeseen tutustumalla. Koko maapalloa, sen sijaintia avaruudessa ja luonnonmaantieteellistä vyöhykkeisyyttä tarkastellaan ihmisen toiminnan perustana mahdollisuuksien mukaan. Vastuullisuutta ja luonnonsuojelua sekä elinympäristöjen vaalimista painotetaan opiskelussa.

Biologian ja maantiedon opetussuunnitelmaan sisältyy eheyttävää ainesta liittyen aihekokonaisuuksiin

Ihmisenä kasvaminen: ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu ja kehitys
(Terveystietoon liittyvää ainesta)

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys: ihmisen elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

Viestintä ja mediataito: erilaisten karttojen, karttapallon ja muiden

maantieteellisten tietolähteiden

käytön sekä tiedon havainnollistamisen ja luokittelun harjoittelu, ympäristölukutaidon harjoittelu

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta: lähialueen eliöt ja elinympäristöt,

luonnon ja ympäristön suojeleminen, ihmisen elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

BIOLOGIA

Oppilas

- tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja osaa kerätä lähiympäristön kasveja ohjeiden mukaisesti
- tuntee eri selkärangkaisryhmät ja tunnistaa lähiympäristön yleisimmät nisäkkäät, linnut ja kalat sekä osaa kertoa esimerkkejä eläinten sopeutumisesta ympäristöönsä
- tietää, että vihreät kasvit valmistavat itse oman ravintonsa yhteyttämisen avulla
- osaa selittää ravintoketjun pääperiaatteet jonkin esimerkin avulla
- osaa kuvata tekemiään yksinkertaisia luontoon ja muuhun ympäristöön liittyviä tutkimuksia sekä selostaa niiden tuloksia
- ymmärtää ja osaa antaa esimerkkejä siitä, miksi ja miten ihminen on riippuvainen luonnosta, ja osaa selvittää peruselintarvikkeiden alkuperän
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten lähiluontoa ja asuinympäristöä voidaan vaalia ja suojella
- osaa kuvata perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- osaa selittää murrosiän ja seksuaalisen kehityksen muutoksia eri sukupuolilla ja antaa esimerkkejä niiden yksilöllisestä ilmenemisestä sekä osaa tarkastella omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä myönteisiä muutoksia
- osaa kuvata tunteidenilmaisutapoja ja antaa esimerkkejä siitä, miten tunteiden ilmaisua voidaan säädellä sekä osaa tarkastella asioita myös muiden ihmisten näkökulmasta ja tietää omat oikeutensa ja vastuunsa.

MAANTIETO

Oppilas

- osaa etsiä kartastosta tutkimiaan paikkoja ja tulkita kartaston erilaisia karttoja sekä käyttää kartanluvussa hyväkseen karttamerkkejä ja mittakaavoja

- osaa tulkita tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisten viestimien välittämää tietoa sekä osaa kriittisesti arvioida eri tietolähteitä
- osaa havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja diagrammien avulla
- tietää pääpiirteissään Euroopan valtiot ja niiden pääkaupungit sekä osaa kuvata luonnonolojen vaihtelua Euroopassa
- tietää maailmankartan keskeisen nimistön, kuten maanosat, valtameret, suurimmat vuoristot sekä sademetsä- ja aavikkoalueet
- tietää, että maapallolla on erilaisia ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä, ja osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten ilmasto-olot, kuten lämpötila ja sademäärä, vaikuttavat ihmisen toimintaan, erityisesti maatalouteen ja asumiseen eri vyöhykkeillä, sekä osaa kuvata ihmisen elämää erilaisissa ympäristöissä
- osaa kertoa esimerkkejä eri alueilta siitä, millaisia muutoksia ihmisen toiminta, kuten kaupunkien ja teollisuuden rakentaminen, liikalaiduntaminen ja polttopuun kerääminen on aiheuttanut ympäristössä
- osaa tunnistaa oman kulttuurin ja vieraiden kulttuurien piirteitä.

BIOLOGIA

VUOSILUOKAT 7–9

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luonnontuntemusta ja ohjata ymmärtämään luonnon perusilmiöitä. Tavoitteena on, että oppilaat tutustuvat myös evoluutioon, ekologian perusteisiin ja ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin. Biologian opetuksessa oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä korostetaan ihmisen vastuuta luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

Biologian opetuksen tulee perustua tutkivaan oppimiseen ja kehittää oppilaan luonnontieteellistä ajattelua. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa sekä hyödyntää biologisen tiedon haussa myös tietoteknisiä mahdollisuuksia. Opetus järjestetään siten, että oppilaat saavat myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnossa opiskelusta, oppilaiden ympäristötietoisuus kehittyy ja halu vaalia elinympäristöjä ja elämän eri muotoja kasvaa.

Biologisen ajattelun kehittämisen merkitys on Vieremällä erityisen suuri, koska elinkeinotoiminnasta suurin osa on kytköksissä maa- ja metsätalouteen. Myös luontoon liittyvien harrastustoimintojen mahdollisuudet ovat erinomaiset ja niiden merkitys viihtyvyyden lisääjänä on suuri. Vieremällä biologian maastotyöskentelylle on hyvät edellytykset niin koulussa kuin oppilaiden kotipiirissäkin. Näitä mahdollisuuksia pyritään opetuksessa hyödyntämään ja kannustamaan luonnossa liikkumiseen myös vapaa-ajalla.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta sekä suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen
- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa
- tuntemaan kasvien kasvattamisen ja viljelyn periaatteita sekä kiinnostuu kasvien kasvattamisesta
- tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tuntemaan perinnöllisyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen

kestävän käytön periaatteet.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luonto ja ekosysteemit

- kotiseudun keskeisten kasvi-, eläin- ja sienilajien tunnistaminen sekä ohjattu kasvien kerääminen
- ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet sekä yhden ekosysteemin omakohtainen tutkiminen
- metsänhoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen
- luonnon monimuotoisuus

Elämä ja evoluutio

- solun rakenne ja toiminta
- eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä
- ihmisen biologinen ja kulttuurinen evoluutio sekä ihmislajin ominaispiirteet
- biotekniikan mahdollisuudet ja niihin liittyvät eettiset kysymykset

Ihminen

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- ihmisen seksuaalisuus ja lisääntyminen
- perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksien kehittämisessä

Yhteinen ympäristö

ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet

oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen

Edellä kuvattuja sisältöjä käsitellään osin kaikilla luokilla (7-9). Kullakin luokka-asteella on kuitenkin oma laajempi osansa luonnosta tutkittavana. Vieremällä tutkimuskohteena eri vuosiluokilla ovat:

7 lk	Vedet (sisävedet)
8 lk	Metsät ja suot
9 lk	Ihminen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratoriossa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja osaa tunnistaa lähiluonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järvityyppejä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia
- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyuden kannalta sekä tuntee metsien kestäväen käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyn.

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdyntän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävästä kehityksestä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja osaa antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestävästä kehityksestä tavoitteiden mukaisesti.

MAANTIETO

VUOSILUOKAT 7–9

Maantiedon opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita sekä alueellisia ilmiöitä. Opetuksen tulee kehittää oppilaiden maantieteellistä maailmankuvaa ja sen alueellista perustaa. Maantiedon opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä tarkastella luonnonympäristöä, rakennettua ympäristöä ja sosiaalista ympäristöä sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta paikallistasolta globaalille tasolle saakka. Opetuksen tulee ohjata oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa ja arvioimaan niiden vaikutusta luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedon opetus järjestetään siten, että oppilaiden kulttuurien tuntemus lisääntyy ja kyky ymmärtää ihmisten elämän ja elinympäristöjen erilaisuutta eri puolilla maailmaa kehittyy. Maantiedon opetuksen tulee toimia siltana luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen ajattelun välillä. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita pohtimaan maapallolla esiintyvien luonnontieteellisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita. Maantiedon opetuksen tulee tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneiksi kansalaisiksi.

Vieremällä maantiedon opetuksessa pyritään rakentamaan oppilaiden aluetietoisuutta lähipiiristään, kotiseudustaan ja Ylä-Savosta. Nämä alueellisen identiteetin peruskivet ovat välttämättömiä, jotta maakunnallisesti, suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena voidaan toimia terveellä itsetunnolla. Eri kulttuureista tulevien mielipiteitä on helpompi ymmärtää, jos ensin itse tiedostaa oman ajattelun pohjautuvan myös alueelliseen

historiaan.

Vieremällä käytetään maantieteen opetuksessa nykyaikaisia välineitä. Näin saadaan lähiympäristön tutkimiseen mielekkyyttä, kun samalla opitaan tekniikan käyttöä ja ennakkoluulot teknologian käyttöä kohtaan hälvenevät.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla
- ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä oppii hahmottamaan oman alueellisen identiteettinsä
- tietämään, miten Suomessa jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestäväen kehityksen mukaisesti.

KESKEISET SISÄLLÖT

Maa – ihmisen kotiplaneetta

- maailman luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottamisen sekä maailman alueellinen jäsentäminen
- maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat
- Aasia, Afrikka, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja Eurooppa: kahden tai useamman maanosan luonnonolojen, ihmistoiminnan ja kulttuuristen piirteiden vertailu

Eurooppa

- Euroopan karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus Euroopan eri alueilla
- Euroopan maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa ja Euroopan tulevaisuus

Suomi maailmassa

- Suomen karttakuva ja maisema
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus Suomen eri alueilla sekä rakennettu ympäristö ja perinnemaisemat
- Suomen väestö ja sen vähemmistökulttuurit
- vaikuttamismahdollisuudet oman ympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä
- Suomi osana maailmaa
- oman lähiympäristön tai kotikunnan pienimuotoinen tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja sosiaalinen ympäristö

Yhteinen ympäristö

- ympäristö- ja kehityskysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä ongelmien ratkaisumahdollisuuksien pohtiminen
- Itämeren alueen ympäristökysymykset
- ihminen luonnonvarojen kuluttajana

Edellä kuvattuja sisältöjä käsitellään osin kaikilla luokilla (7-9). Oman maamme ja asuinpaikkamme oloja verrataan koko ajan muihin paikkoihin. Kullakin luokka-asteella on kuitenkin oma laajempi alue tutkittavana. Vieremällä tutkimuskohteena eri vuosiluokilla ovat:

7 lk	Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Tyynenmeren alue, napa-alueet
8 lk	Eurooppa
9 lk	Suomi

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi karttamerkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä karttoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla

- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa
- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinnemaisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistö-kulttuurit
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma
 - kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa
-
- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

7.9. FYSIIKKA JA KEMIA

VUOSILUOKAT 5 – 6

Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan ja kemian peruskäsitteitä ja periaatteita. Opiskelun tulee innostaa oppilasta luonnontieteiden opiskeluun, auttaa oppilasta pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa oppilasta huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti. Opetukseen integroidaan terveystiedon opetusta, jossa oppilaan toimintaa tarkastellaan turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja liikkumaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattamaan annettuja ohjeita
- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, eliöiden, aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan

ja kemian alaan kuuluvia käsitteitä

- ymmärtämään päihde- ja vaikuteaineiden vaarallisuuden.

KESKEISET SISÄLLÖT

5. LUOKKA

Luonnon rakenteet

- maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmioita
- liikenneturvallisuus ja tapaturmien ehkäisy
- maailmankaikkeudesta – aurinkokuntamme rakenteeseen (aurinko, maa, planeetat)
- avaruuden valloitus

Aineet ympärillämme

- ilman koostumus ja ilmakehä, ilman saastuminen, ilmassa toimivat laitteet
- veden ominaisuudet ja sen merkitys liuottimena, luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen

6. LUOKKA

Energia ja sähkö

- eri energialähteisiin ja energiavaroihin tutustuminen
- erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja
- mitä sähkö on
- sähköturvallisuus ja energian säästäminen
- maaperästä saatavien aineiden luokittelu sekä aineiden erotusmenetelmiä
- elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys
- sekä niiden turvallinen käyttö
- vaikuttavat aineet päihteissä ja huumaavissa aineissa ja niiden haitat

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä ja toimia turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita
- osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä osaa kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin
- osaa tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi mitä suurempi massa kappaleella on, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää
- osaa tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen
- osaa käyttää käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa
- osaa koota eri lähteistä löytämänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella.

Energia ja sähkö

Oppilas

- tuntee eri jännitelähteitä, kuten paristo ja akku sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen
- tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoima, kitka sekä ilman- ja vedenvastus sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia, miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa liikkumisessa ja liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuodenaajat, Kuunvaiheet, pimennykset sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta
- osaa kuvata vaaratilanteita liikenteessä ja muussa arkiympäristössä

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen ja osaa ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää, miten vesiä puhdistetaan
- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä,
- kuten suodatusta, kiteytystä ja seulomista tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja
- elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihteistä ja huumaavista aineista, tietää, miksi ne ovat haitallisia, ja antaa esimerkkejä siitä, miksi niiden käyttö on vaarallista

FYSIIKKA

VUOSILUOKAT 7–9

Vuosiluokilla 7–9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on laajentaa oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä
- sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita

- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

VUOSILUOKKA 7

KESKEISET SISÄLLÖT

Luonnon rakenteet

- luonnon rakenteet ja mittasuhteet
- luonnontieteellinen tutkimus, ilmiöt ja energia
- maailmankaikkeus
- Aurinko ja planeetat
- Linnunrata ja muut galaksit

Värihdys- ja aaltoliike

- erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- äänen ja valon merkitys ja sovellukset
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita

VUOSILUOKKA 8

KESKEISET SISÄLLÖT

Liike ja voima

- vuorovaikutus ja niistä syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho

Lämpö

- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona
- energia ja ympäristö, energialähteet

VUOSILUOKKA 9

KESKEISET SISÄLLÖT

Sähkö

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähkön käyttö kotona
- elektroniikkaa
- digitaali- ja tietoliikennetekniikkaa

Luonnon rakenteet

- radioaktiivisuus ja ionisoiva säteily
- säteilyn vaikutukset ja käyttö, säteilyltä suojautuminen
- ydinreaktiot ja ydinenergia

Edellä esitettyjen sisältöjen kertausta

- kokeellisia tutkimus- ja työmenetelmiä
- opiskeltujen lainalaisuuksien esittäminen suureyhtälöin

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen

mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen

- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden
- tiheyksiä
- ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.

Lämpö

Oppilas

- osaa tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina
- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä
- tuntee sähköön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa

KEMIA

VUOSILUOKAT 7–9

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on laajentaa oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittymisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja, kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintäteknikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

VUOSILUOKKA 7

KESKEISET SISÄLLÖT

Työmenetelmät ja -turvallisuus

- laboratoriotyöskentely, työturvallisuus
- puhtaat aineet ja seokset, erotusmenetelmiä
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä

Raaka-aineet ja tuotteet

- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu
- kemiallinen reaktio
- happamat ja emäksiset aineet
- veden kemiaa

VUOSILUOKKA 8

KESKEISET SISÄLLÖT

Raaka-aineet ja tuotteet

- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla
- kemiallinen sidos, ioni- ja molekyyliyhdisteet
- hapot ja emäkset, neutraloituminen
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen
- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- hapettuminen ja pelkistyminen
- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys

VUOSILUOKKA 9

KESKEISET SISÄLLÖT

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- hiilen kemiaa
- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- kemian teollisuuden tuotteita ja prosesseja
- tuotteiden elinkaari, lajittelu ja kierrätys
- ihmisen toiminnan ympäristövaikutukset

Edellä esitettyjen sisältöjen syventämistä

- kokeellisia tutkimus- ja työmenetelmiä
- kemiallinen analyysi
- pitoisuus ja konsentraatio
- orgaanisten yhdisteiden nimeäminen
- suhteellinen atomimassa, molekyyli- ja kaavamassa, ainemäärä

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä
- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemistä veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kuluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit

- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä.

7.10.TERVEYSTIETO

VUOSILUOKAT 7-9

OPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Terveystiedon opetus perustuu monitieteiseen tietoperustaan, jonka lähtökohtana on nuoren ihmisen ja hänen terveytensä ja siihen läheisesti liittyvien tekijöiden tutkiminen, havainnoiminen ja ymmärtäminen. Opetusta ohjaa terveyskäsitys, jossa

terveyden nähdään muodostuvan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta

ulottuvuudesta ja jossa terveys ymmärretään myös jokapäiväisen elämän voimavarana eikä pelkästään tavoitteena. Terveystiedon opiskelu pohjautuu 1.-6. luokkien ympäristö- ja luonnontiedon sekä liikunnan opetussisältöihin olettaen, että em. aineiden avulla oppilas on hankkinut perustiedot ihmisen kehosta ja ympäristöstä sekä ihmisenä toimimisesta.

Opetuksen tavoitteena on edistää oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta

tukevaa osaamista, vahvistamalla hänen tietämystään terveellisten elintapojen

merkityksestä ja niiden ylläpitämisen tärkeydestä sekä terveyttä kuluttavista tekijöistä. Opetuksen avulla kehitetään myös oppilaan sosiaalisia, tunteiden säätelyä

ohjaavia ja eettisiä valmiuksia sekä valmiuksia toimia oman ja toisten terveyden edistämiseksi. Tärkeinä pidetään myös tiedonhankintaan ja sen soveltamiseen sekä terveyttä koskevan tiedon kriittiseen tulkintaan liittyvien taitojen opettamista.

Opetuksen avulla kannustetaan oppilaita arvopohdintaan terveyden ja hyvinvoinnin olemuksesta. Oppilaita autetaan myös pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä ja valintoja. Tavoitteena on tarjota oppilaalle mahdollisuudet eheän asenne- ja arvomaailman muodostamiseen siten, että peruskoulusta päästyään oppilas on hyvän ja vahvan itsetunnon ja positiivisen minäkuvan omaava nuori, joka suhtautuu omaan tulevaisuuteensa luottavaisesti ja positiivisesti.

Nuoret elävät kehitysvaiheessa, jossa mm. terveydestä ja hygieniasta huolehtiminen siirtyy usein vanhempien vastuulta nuoren omalle vastuulle. Kavereiden merkitys sekä erilaiset kokeilut ja terveyden kannalta riskialtis toiminta saattavat lisääntyä. Lapsilla ja nuorilla on usein paljon tietoa ja omakohtaisiakin kokemuksia elämään liittyvistä ilmiöistä sekä terveyttä ylläpitävistä ja edistävästä että sitä uhkaavista toimintatavoista. Tämän vuoksi terveystiedon opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon myös lapsen ja nuoren asiantuntijuus omasta arjesta. Terveystiedon sisältämä suuri määrä tietoa pyritään tarjoamaan oppilaille soveltaen sitä oppilaan omaan arkeen ja toimintamalleihin. Tiedon tehokas siirtäminen mahdollistetaan korostamalla opetuksessa oppilaslähtöisyyttä, toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukevaa oppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yleiset ja koulu- ja paikkakunta-kohtaiset ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Myös erilaisilla teemapäivillä ja asiantuntijavierailuilla ja oppilaiden vierailukäynneillä saadaan terveystiedon aihekokonaisuuksia sujuvasti esille. Keskeisinä sisältöalueina 7.-9. luokan terveystiedon opetuksessa ovat kasvu ja kehitys, terveys arkielämän valintatilanteissa, voimavarat ja selviytymisen taidot sekä terveys, yhteiskunta ja kulttuuri.

TAVOITTEET

7.luokan terveystiedon opetuksen tavoitteena on oppilaan itsetunnon ja identiteetin kehittymisen tukeminen sekä tiedon lisääminen murrosikäisen seksuaaliseen kasvuun

ja kehitykseen liittyvistä muutoksista. Opetuksen avulla pyritään myös edistämään oppilaan itsenäistymistä, itsetuntemusta ja suvaitsevaisuutta, harjaannutetaan oppilaan vuorovaikutustaitoja sekä autetaan ja tuetaan uuden luokan ryhmäytymistä. Jokapäiväisten terveyden kannalta edullisten valintojen tekemisen opettelu ja omasta hygieniasta huolehtimisen sekä turvallisen liikennekäyttäytymisen opettelu ovat myös tärkeitä 7. luokan terveystiedon tavoitteita.

8.luokan terveystiedon opetuksen tavoitteena on kannustaa oppilasta ottamaan itse vastuuta omasta ja ympäristön terveydestä ja hyvinvoinnista. Opetuksen avulla oppilas

oppii ymmärtämään ja arvioimaan terveyttä edistäviä ja sitä kuluttavia tekijöitä sekä pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja, kuten seksuaaliterveyden ja vastuullisen seksuaalikäyttäytymisen perusteita, riittävän levon ja liikunnan sekä terveellisen ruokavalion merkitystä terveydelle. Myös sosiaalisten taitojen, kuten erilaisten sääntöjen ja sopimusten noudattamisen merkityksen opettelu kuuluvat 8.luokan terveystiedon opetuksen tavoitteisiin.

9.luokan terveystiedon opetuksen tavoitteena on kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta elämästään ja sitoutumaan oman tulevaisuuden suunnitteluun.

Tavoitteena on myös, että oppilas oppii ymmärtämään, edistämään ja ylläpitämään terveyttä ja hyvinvointia ja kehittämään edelleen niihin liittyviä taitoja sekä oppii hankkimaan ja käyttämään terveyteen liittyvää tietoa. Tavoitteena on myös, että oppilas oppii pohtimaan omia elintapoja ja terveysriskejä. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen ymmärtäminen sekä suvaitsevaisuuden kehittyminen kuuluvat myös 9. luokan terveystiedon opetuksen tavoitteisiin.

SISÄLTÖALUEET VUOSILUOKILLE 7 - 9

7.luokka	8.luokka	9.luokka
Mitä on terveys? merkitsee elämän voimavarana	Elintavat ja terveys - Terveys jokapäiväisen tulevaisuudessa	Terveyden näkymät ja- Mitä terveys Henkilökohtaisesta
hygieniasta huolehtiminen mieli - Puhtaus	- Unen ja levon merkitys - Elämäntapa vauvasta - Kuulosta ja näöstä huolehtiminen	- Nuorten terveys- Muuttuva keho ja vaariin
Ravitsemus - Ravitsemussuositukset, energiaravintoaineet - Energiantarve	Ravitsemus - Osteoporoosi - Kauneushuoneet ja syömishäiriöt - Ravintorasvat	Ravitsemus - Omat ruokailutottumukset - Vitamiinit ja kivennäisaineet - Erytisruokavaliot - Ihmedieetit ja niiden kriittinen arviointi
Liikunta ja terveys vaikuttaa terveyteen? - Fyysisen lihaskuntoharjoittelu	Liikunta ja terveys - Liikuntaohjelman- Kestävyysliikunta ja - Terveysliikunta minimitavoitteeksi	Liikunta ja terveys- Miten liikunta Kestävyysliikunta ja - Terveysliikunta minimitavoitteeksi

Psyykkinen kasvu
 - Itsetuntemus, tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen-
 Itsensä arvostaminen
 - Sosiaaliset taidot (suvaitsevaisuus, kiusaaminen, vuorovaikutustaidot
 Nuoren kehitys ja seksuaalisuus
 - Kehittyvä seksuaalisuus-
 Kehittyminen pojaksi ja tytöksi
 - Seksuaaliset tarpeet
 Sosiaaliset suhteet

Päihteet

- Riippuvuus ja mielihyvä alkoholi
 päihteistä

- Ihmissuhteet, perhe ja ystävät
 - Ristiriitatilanteiden ratkaiseminen
 - Yksilön vastuut ja velvoitteet

Seksuaaliterveys

- Seksuaaliset oikeudet-
 Seurustelu
 - Ehkäisy
 - Seksuaalirikoslaki
 Psyykkinen jaksaminen
 - Mielen tasapaino
 - Stressi ja sen hallinta

Päihteet

- Huumausaineet, lääkkeet,
 - Median antama kuva-
 Tupakka ja alkoholi

- Vastoinkäymiset ja niistä selviäminen

Seksuaalisuuden monet kasvot

- Seksuaalisuus ja vastuu
 - Ei-toivottu raskaus
 - Erilaiset suhteet
 - Sukupuolitaudit
 - Seksuaalisuudesta puhuminen

Päihteet

- Päihdekäyttäytyminen- Kyky sanoa ei
 - Tupakka ja alkoholi

Oireiden ja vaivojen
itsehoito

Tavallisimpia sairauksia
- Niska-hartia- ja selkävut,
allergia, astma, diabetes,
epilepsia

Suomi sairastaa
- Yleisimmät kansansairaudet
ja tartunta- ja puutostaudit
- Sairaalan roolissa; kuinka
käyttää lääkkeitä oikein?,
mistä saa apua kun sairastuu?
- Terveyttä edistävä
ympäristö ja yhteisö

Turvallisuus
- Turvallisesti kotona ja
liikenteessä

Turvallisuus
- Turvallisesti maalla, vesillä
ja jäällä

Turvallisuus
- Miten toimia
vaaratilanteissa?

- Turvallisuudentunne-
perusta elämälle

Ensiapu
- Auttamisvelvollisuus
- Hätäensiapu

Ensiapu
- Tapaturmat, palo- ja
paleltumavammat
- No Hätä-kilpailu

Ensiapu
- Pään alueen vammat
- Miten toimia eri
onnettomuustilanteissa?

Muu terveystiedon opetusta
tukeva ja terveystiedon opetusta
8.luokalla

Muu terveystiedon opetusta
tukeva ja terveystiedon opetusta
toiminta 9.luokalla

Muu terveystiedon opetusta ja terveystiedon opetusta
tukeva toiminta 7.luokalla toiminta

Tutustumispäivä
7.luokkalaisille,
tupakoimattomuuskilpailut,
vierailijaluennot,
vierailukäynnit esimerkiksi
Vieremän
terveyskeskuksessa, jne.

Tupakoimattomuuskilpailut,
luokkakohtaiset
terveydenhoitajan tai muun
vastaavan luennot ehkäisystä,
kuukautisista ja
sukupuolitaudeista,
teemapäivien järjestäminen,
vuosittaiset ideakilpailut
esimerkiksi
oppimisympäristön
turvallisuudesta tai
terveyden edistämisestä
Vieremän yläasteella,
vierailukäynnit, No Hätä-
kilpailu, jne.

Tupakoimattomuuskilpailut,
9.luokkalaisten terveyttä
käsittelevät opetustuokiot
alemmille luokka-asteille,
teemapäivien järjestäminen,
vierailukäynnit,
vierailijaluennot, vuosittaiset
ideakilpailut esimerkiksi
oppimisympäristön
turvallisuudesta tai
terveyden edistämisestä
Vieremän yläasteella

ARVIOINTI

Arvioinnin tulee tukea oppilaan kasvua ja positiivista suhtautumista itseensä, omaan terveyteen ja siihen liittyviin tekijöihin. Arvioinnin tehtävänä on myös edistää oppilaan tietämystä omasta terveystietäytymisestä. Oppilaan arvioinnissa otetaan huomioon

oppituntityöskentely ja toiminta tiedonhankintatehtävissä sekä vierailijakäynneillä.

Arvioinnissa korostetaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, asennoitumista terveystietoon, myös oppilaan itsearviointi otetaan huomioon. Terveystiedon arviointiin vaikuttavat tehtävien tekeminen ja kokeen/kokeiden arvosanat.

Arviointimenetelmänä voidaan käyttää päiväkirjatyöskentelyä (mm. oppimispäiväkirja, liikunta-, uni- ja ruokapäiväkirja). Oppilaan edistymistä ja työskentelyä arvioidaan suhteessa opetuksen tavoitteisiin ja opetussuunnitelman perusteissa olevaan päättöarvioinnin kuvaukseen oppilaan hyvästä osaamisesta (arvosana 8).

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämäntapaan liittyviä tapahtumia ja osaa tarkastella niitä terveyden näkökulmasta
- osaa selittää, miten uni ja lepo vaikuttavat vireyteen ja hyvinvointiin, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesta ja monipuolisesta ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutuksia
- osaa kuvata hyvän ystävyysuhteen ja toimivan yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutuksen taidoista
- tietää, miten voi hoitaa itseään ja terveyttään
- osaa pohtia ja eritellä nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja.

Terveys arkielämän valintatilanteissa

Oppilas

- tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä
- osaa kuvata ja pohtia päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa perustellen esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä
- tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta
- osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata esimerkein niiden ehkäisyä pääpiirteissään
- tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteita ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua.

Voimavarat ja selviytymisen taidot

Oppilas

- osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla
- osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan ja tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet
- osaa pohtia elämäntapavalintojen merkitystä terveydelle ja perustella tai näyttää esimerkein arkielämän terveyttä edistäviä valintoja
- osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä.

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

Oppilas

- tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä
- osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niitä edistävistä keinoista omassa lähiympäristössään
- tietää oman koulun ja kunnan keskeisiä terveys- ja hyvinvointipalveluja, osaa hakeutua niihin ja kuvata esimerkein, miten palveluja käytettäessä toimitaan tarkoituksenmukaisesti
- osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä.

TERVEYSTIEDON OPETUKSEN KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYT VIEREMÄN PERUSKOULUN LUOKILLA 7-9

1.8.2005 LÄHTIEN OPETUS TOTEUTETAAN SEURAAVASTI:

7. LK

SYYSLUKUKAUDELLA 2 H / VIIKOSSA

KEVÄTLUKUKAUDELLA 1 H / VIIKOSSA

8. LK

SYYSLUKUKAUDELLA 1H / VIIKOSSA

KEVÄTLUKUKAUDELL 2 H / VIIKOSSA

7.11. USKONTO

KAIKKI USKONTOSIDONNAISET RYHMÄT

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajempaan yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa

aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

7.11.1. EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen lähtökohtana on tutustuttaa oppilas monipuolisesti uskonnolliseen kulttuuriin ja tuoda esiin oppilaan kehityksen ja kasvun kannalta keskeisiä tekijöitä. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskontojen vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Opetuksen tavoite on laaja-alainen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

AIHEKOKONAISUUDET OSANA OPPIAINETTA

1. IHMISENÄ KASVAMINEN

Uskonnon opetus pyrkii vahvistamaan Vanhan Testamentin kertomusten avulla oppilaan luottamusta Jumalan johdatukseen. Raamatun alkukertomusten kautta pyritään myös auttamaan oppilasta sisäistämään elämän perussääntöjä.

Opetuksen tavoitteena on Uuden Testamentin neljän evankeliumin ja Jeesuksen elämän, opetusten ja toiminnan pohjalta vahvistaa oppilaan valmiutta toimia yhteisön

jäsenenä sekä ohjata oppilasta toisen ihmisen kunnioittamiseen, valintojen

tekemiseen, oikeudenmukaisuuteen ja vastuullisuuteen. Opetuksessa painotetaan

rukouksien merkitystä turvallisuuden ja rauhan tuojina elämän eri tilanteissa. Keskeistä uskonnon opetuksessa on eettisten periaatteiden ja arvojen tunnistaminen ja niiden pohtiminen. Oppilaalle tulisi muodostua kyky arvioida toimintansa

eettisyyttä, kyky empaattisuuteen sekä kyky ymmärtää oikean ja väärän, hyvän ja pahan ero.

Uskonnon opetuksessa oppilaan kokonaisvaltaista kasvua pyritään tukemaan kristillisen virsiperinteen ja hengellisten laulujen kautta.

2. KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KANSAINVÄLISYYS

Uskonto oppiaineena tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden perehtyä oman kulttuurin juurien ja sen monimuotoisuuden ymmärtämiseen. Kirkkovuoden eri juhlien ja niihin

liittyvien kristillisten sisältöjen ja tapojen kautta oppilas perehtyy aikaisempien

sukupolvien elämäntapoihin ja jatkaa niitä halutessaan omassa elämässään.

Opetuksessa tutustutaan kristillisiin vaikuttajiin, jotka ovat elämäntyöllään

kehittäneet kirkkoa. Uskonnon opetuksen avulla oppilas hahmottaa uskontojen

merkityksen omassa ympäristössään.

Keskeistä uskonnon opetuksessa on kehittää oppilaan valmiuksia kulttuurien väliseen

vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen. Eri kulttuurien tapojen ja käytäntöjen

tunteminen helpottaa vuorovaikutusta ja edistää kansainvälisyyttä, siten myös muihin uskontoihin ja kulttuureihin tutustuminen on varsin perusteltua.

Uskonnon opetus pyrkii edistämään suvaitsevuuutta ja helpottamaan kanssakäymistä

muiden kulttuurien ja elämänkatsomusten edustajien välillä.

3. VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

Joukkoviestimiä voidaan käyttää osana opetusta myös uskonnollisissa asioissa ja kysymyksissä. Uskonnossa voidaan pohtia median merkitystä, vaikutuksia ja verkkoetiikkaa moraalisesta ja eettisestä näkökulmasta.

Uskonnon opetuksessa korostetaan Jumalan ja ihmisen välisessä vuorovaikutuksessa rukouksen merkitystä, jossa viestitetään omia ajatuksia ja tunteita. Rukouksissa välittyy myös Jumalan huolenpito.

4. OSALLISTUVA KANSALAISSUUS JA YRITTÄJYYS

Uskonnon opetuksessa korostetaan seurakunnan merkitystä oppilaan elämässä. Oppilaalle tarjotaan perustietoa seurakunnan jäsenenä toimimisesta sekä kehitetään osallistumiseen tarvittavia valmiuksia. Oppilas saa myös tietoa kirkollisten toimielinten ja uskonnollisten järjestöjen toiminnasta. Uskonto oppiaineena pyrkiikin näin tukemaan oppilaan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja myös vapaa-ajan toiminnoissa.

5. VASTUU YMPÄRISTÖSTÄ, HYVINVOINNISTA JA KESTÄVÄSTÄ TULEVAISUUDESTA

Elämän suojeleminen sekä toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus ovat merkittävä osa uskonnon opetusta. Uskonto oppiaineena tarjoaa luontevasti luonnon ja ympäristön saastumisen ongelmatiikan pohtimista eettisestä näkökulmasta.

Uskonnon opetuksessa korostuu Jumalan huolenpito luomakunnasta, ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta, valintojen tekeminen kulutuskäyttäytymisessä ja vastuu lähimmäisistä ja elinympäristöstä.

Käsiteltäessä eri kirkkokuntien ja seurakuntien tekemää lähetystyötä on keskeistä pohtia maailman epä tasaista hyvinvointia ja tulonjakoa.

6. TURVALLISUUS JA LIIKENNE

Uskonnon yhtenä tarkoituksena on edistää suvaitsevaisuutta sekä poistaa ennakkoluuloja vieraita kansallisuuksia ja kulttuureja kohtaan. Uskonto oppiaineena korostaa väkivallattomuutta ja lähimmäisen rakkautta muun muassa Jeesuksen elämää ja opetuksia tutkien ja pohdiskellen.

Uskonnon opetuksessa pyritään ottamaan kantaa turvallisen, viihtyisän ja väkivallattoman lähiyhteisön ja yhteiskunnan puolesta.

7. IHMINEN JA TEKNOLOGIA

Teknologian nopea ja voimakas kehittyminen on tuonut mukanaan monenlaisia ongelmia: luonnonsaastumista, työttömyyttä, kehitysmaiden jälkeenjääneisyyttä ja köyhyyttä ja epätasaista tulonjakoa. Uskonnon opetuksessa nousevat esiin teknologiaan ja tietotekniikkaan liittyvät moraaliset ja tasa-arvo kysymykset. Uskonnon opetuksessa pyritään korostamaan ihmisen vastuullista ja kriittistä suhtautumista teknologiaan.

Nopeasti kehittyvässä teknologiapainotteisessa yhteiskunnassa eläessämme meidän tulisi huomioida myös luonto eläinkuntineen sekä puutteessa ja köyhyydessä elävät lähimmäisemme. Oppilaan tulisi ymmärtää, ettei teknologian nopea kehittyminen välttämättä merkitse aina vain edistystä.

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- perehtyy kristinuskon peruskäsitteisiin ja luterilaisen kirkon toimintaan lähiympäristössään
- pohtii oikeaan ja väärään liittyviä kysymyksiä sekä soveltaa oppimaansa arkipäivän tilanteisiin
- oppii ihmisarvon ja elämän kunnioittamista
- perehtyy Raamatun kertomuksiin Jeesuksen elämästä ja opetuksista
- tutustuu kirkkovuoteen

Sisällöt

Luottamus ja turvallisuus

- Jumala Luojana ja elämän ylläpitäjänä
- ihminen osana luontoa
- yhteys Jumalaan rukouksen avulla
- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- Minun juureni
 - perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
 - perhettä koskettavat ajankohtaiset kirkolliset tapahtumat ja juhlat (kaste, häät, hautajaiset)
 - arkielämän kristillisyyden toteuttaminen
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioittaminen

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesuksen elämä ja opetukset

Eettisyyteen kasvaminen

- yhdessä elämisen kysymyksiä
- anteeksipyyttäminen ja -antaminen
- suvaitsevaisuus ja oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

- hiljentyminen ja hartauden tunteminen
- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia sekä niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- kirkkorakennukseen tutustuminen
- virsiä ja hengellisiä lauluja

VUOSILUOKAT 3 - 5

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 1-5 on aineksien tarjoaminen oppilaan maailmankatsomuksen rakentumiseksi. Opetuksessa tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan tietojen ja omien kokemusten kautta, perehdytään Raamattuun sekä rohkaistaan oppilaita eettiseen arviointiin ja vastuullisuuteen.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden,

ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä

- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetuksiin
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

KESKEISET SISÄLLÖT

3. LUOKKA

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita.
- Jumala Isänä ja Luojana, Herran siunaus sekä Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- minun juureni; perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyen Raamatun kertomuksia

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- joihinkin Vanhan Testamentin henkilöihin ja heidän elämäänsä tutustuminen
- matka luvattuun maahan
- Kymmenen käskyä

Eettisyyteen kasvaminen

- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- virsiä ja hengellisiä lauluja

4. LUOKKA

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- minun juureni; perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Raamatun alkukertomukset
- Egyptistä luvattuun maahan
- Jeesuksen elämä ja opetukset
- Uskontunnustus
- Isä meidän - rukous

Eettisyyteen kasvaminen

- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta

Luterilaisen kirkon elämä

- seurakunta oppilaan elämässä
- Kirkkorakennus
- seurakunnan keskeisiä toimintoja kuten messu, jumalanpalvelus, kaste, rippikoulu ja konfirmaatio, häät, hautajaiset
- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- virsiä ja hengellisiä lauluja

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- oppilaiden kohtaamat uskonnot ja kirkot Suomessa ja maailmalla, kuten
- ortodoksit, katolilaiset, helluntailaiset, Jehovan todistajat, muslimit

5. LUOKKA

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita
- Jumala isänä ja Luojana, Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesuksen elämä ja opetukset, Isä meidän - rukous

Eettisyyteen kasvaminen

- Jeesuksen Vuorisaarna ja vertaukset
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- oppilaan elämään ja ikäkauteen liittyvistä kysymyksistä keskusteleminen

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja luterilaisen seurakunnan käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- virsiä ja hengellisiä lauluja

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee keskeiset asiat Raamatusta ja Suomen evankelisluterilaisesta kirkosta ja osaa käyttää oppimaansa lisätiedon hankkimiseen.

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman alueensa seurakunnan

Oppilas hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskonnon vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämänskysymyksiä
- pystyy ikäkauttansa vastaavasti hahmottamaan omaa maailmankatsomustaan.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

6. LUOKKA

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus
- uskon ja tiedon suhde

Maailmanuskonnot

- keskeisimpiin maailmanuskontoihin tutustuminen

Raamattu

- Paavalin matkoihin tutustuminen
- seurakuntiin lähetettyihin kirjeisiin tutustuminen
- Ilmestyskirja
- kristikunnan historian tärkeimpiin vaiheisiin tutustuminen

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä ja muita uskontoja
- uskonnon vapaus ja uskonottomuus
- suomalaiset muinaisuskonnot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen elämä

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee keskeiset asiat Raamatusta ja Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta ja osaa käyttää oppimaansa lisätiedon hankkimiseen.

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman alueensa seurakunnan
- tietää Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kuuluvan kirkkojen suureen perheeseen ja tuntee myös muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä

Oppilas hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskonnon vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämänkysymyksiä
- pystyy ikäkauttansa vastaavasti hahmottamaan omaa maailmankatsomustaan

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä
- huomioon omassa elämässään

VUOSILUOKAT 7 - 9

TAVOITTEET

Oppilas osaa tiedostaa maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä, ymmärtää uskonnon ja siihen liittyvän pyhyiden merkityksen ihmisen ja yhteisön elämässä. Hän tutustuu Raamattuun pyhänä kirjana, perehtyy kristinuskon syntyyn ja kehitykseen. Oppilas osaa kunnioittaa muiden tapaa ymmärtää uskomisen, tuntee etiikan perusajattelumallit ja osaa soveltaa kristillisen etiikan ajatukset omaan

toimintaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

Seitsemännellä luokalla opiskellaan vaikuttavimpien maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet. Painopistealueena

on, miten uskonnot juuri nyt vaikuttavat ihmisen elämään. Uskontotuntien aluksi kukin oppilas pitää parin minuutin tunninavauksen jostakin ajankohtaisesta uskon-nollisesta tapahtumasta.

Raamattu –osiossa paneudutaan Vanhan testamentin merkitykseen juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa. Uudesta testamentista painottuu Vuorisaarna ja Jeesuksen kärsimyshistoria. Tarkastellaan erilaisia tapoja tulkita Raamattua.

Kahdeksannen luokan teemana on kristinuskon synty ja kehitys sekä levinneisyys.

Painopistealueina ovat luterilaisuus ja ekumenia. Kirkkorakennuksiin ja niiden symboliikkaan voidaan perehtyä vierailemalla Vieremän seurakunnan tiloissa ja hautausmaalla. Ajankohtaisuus painottuu oppilaiden tunninavauksissa.

Yhdeksännellä luokalla kartoitetaan suomalaisen uskonnollisuuden vaihteita Suomen muinaisuskosta nykyhetken uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin. Luterilaisuus herätysliikkeineen, ortodoksinen kirkko ja uususkonnollisuus painottuvat.

Etiikan perusteiden selvittämisen jälkeen jokainen oppilas pitää valitsemastaan aiheesta esitelmän, johon kuuluu myös kirjallinen osio. Eettisten kannanottojen perustaksi oppilas pyrkii etsimään raamattuperusteet.

ARVIOINTI

Arviointiperusteena 7. ja 8. luokalla on kolme koetta ja jatkuva näyttö. Yhdeksännellä luokalla kriteerinä ovat suullinen ja kirjallinen esitys sekä yksi koe Suomen kirkkohistoriasta sekä jatkuva näyttö.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta.

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeiset sisällöt
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä.

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa.

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa omaan maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.

- Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla.

Oppilas

- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

7.11.2. ORTODOKSINEN USKONTO

Ortodoksisessa uskonnonopetuksessa keskeistä on vahvistaa ja ylläpitää oppilaan ortodoksista identiteettiä sekä ohjata oppilasta ymmärtämään itsensä osaksi maailmanlaajuista ortodoksista kirkkoperhettä. Oppilas saa tietoa oman ortodoksisen kirkon perustasta ja kehityksestä. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa.

Opetuksessa pyritään uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen saavuttamiseen. Opetus tukee oppilasta hankkimaan itselleen aineksia persoonallisuuttaan, kotiaan ja työyhteisöään kunnioittavaan arvoperustaan. Opetuksessa huomioidaan oppilaan ja hänen kotinsa arvotausta.

Opetusta pyritään havainnoimaan ajankohtaisilla eettisillä kysymyksillä ja tapahtumilla. Opetuksessa pyritään antamaan myös tilaa terveelle kriittiselle pohdinnalle. Oppilasta rohkaistetaan luovaan ajatteluun ja ilmaisuun yhdessä toisten kanssa.

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- vahvistaa omaa ortodoksista identiteettiään tutustumalla ortodoksisen kirkkovuoteen, sakramentteihin, ortodoksisen kristillisyyden peruskäsitteisiin ja omaan seurakuntaansa
- pohtii eettisiä kysymyksiä
- tutustuu Jeesuksen elämän pääkohtiin

Sisällöt

Kirkkovuosi ja pyhät ihmiset

- kirkkovuoden juhlat, perinne ja tavat
- paastoon liittyvät eettiset kysymykset
 - anteeksipyyttäminen ja –antaminen
 - ystävyys
 - lähimmäisenrakkaus ja diakoniatyö
 - ehtoollinen ja katumuksen sakramentti

Kirkon jäsenenä

- ortodoksinen perinne perheessä: ikoni, ristinmerkki, ruoka- ja iltarukoukset, kaste ja nimenanto sekä kodin siunaaminen
- oman seurakunnan toimintamuodot, erityisesti jumalanpalvelus, kirkkomusiikki ja lapsityö
- kirkkoon tutustuminen
- mahdollisuus tutustua oman perheen ja lähiympäristön muihin kristillisiin kirkkoihin sekä uskontoihin

Raamattu pyhänä kirjana

- Jeesuksen elämän pääkohtia
- elämä Jeesuksen ajan Palestiinassa

VUOSILUOKAT 3 – 5

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 1–5 on tietojen, taitojen ja kokemuksen kautta tarjota oppilaalle aineksia oman maailmankatsomuksensa rakentumiseksi ja eettisesti vastuuntuntoiseksi ihmiseksi kasvamiseksi.

TAVOITTEET

Oppilas

- vahvistaa ortodoksista identiteettiään ja ymmärtää pyhyiden ulottuvuutta elämässä
- perehtyy liturgiseen elämään ja kirkkotaiteeseen, ortodoksiseen kirkkovuoteen, pyhien ihmisten elämään, ortodoksisen kristillisyyden peruskäsitteisiin ja oman seurakunnan toimintaan
- tutustuu uskonopin peruskysymyksiin

- perehtyy Raamatun kertomuksiin, niiden sanomaan ja oppii pohtimaan Raamatusta ja oppilaan omasta elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei- uskonnollisiin katsomuksiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirkkovuosi ja pyhät ihmiset

- pyhät ajat ja kirkkovuoden suuret ja keskisuuret juhlat
- oman kirkon ja oppilaan oma suojeleuspyhä
- paastot sekä niihin liittyvät eettiset kysymykset
- kirkon suuria opettajia ja marttyyreja

Kirkon jäsenenä

- ortodoksinen perinne perheessä, koulussa, kotipaikkakunnalla, Suomessa, maailmassa
- oman seurakunnan toimintamuodot, erityisesti jumalanpalvelukset ja seurakunnan lapsityö
- luostarien toiminta
- kirkollisia järjestöjä
- lähiympäristön muita kirkkoja ja uskontoja
- oppilaiden kohtaama uskonnollisuus Suomessa ja maailmalla
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja eriyttäviä piirteitä

Raamattu pyhänä kirjana

- alkukertomukset ja patriarkkakertomukset
- Egyptistä Luvattuun maahan
- Jeesuksen elämä ja opetukset, Herran rukous
- evankeliumien kirjoittajat
- ylösnousemus ja uusi elämä
- Uuden testamentin ajanhistoriaa

Liturginen elämä

- jumalanpalvelusten toimittajat ja liturgiajumalanpalvelus
- sakramenteja, erityisesti kaste, mirhalla voitelu, katumus ja ehtoollinen
- kirkkomusiikki: tropareja, jumalanpalvelusveisuja ja muiden pyhien toimitusten veisuja

- kirkko rakennuksena ja pyhänä paikkana
- ikoni kuvana ja pyhänä esineenä

Uskonoppi ja eettisyyteen kasvaminen

- ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena
- Pyhän Kolminaisuuden persoonat ja niiden erityispiirteet
- pelastus ja iankaikkinen elämä
- kirkko ja seurakunta
- kymmenen käskyn etiikka

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas tuntee keskeiset asiat ortodoksisuudesta

Oppilas

- tuntee liturgiajumalanpalveluksen merkityksen osana ortodoksikristityn elämää
- tuntee pääpiirteissään ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan kirkkovuotta omassa elämässään
- tuntee ortodoksista ihmisenäkemyistä sekä ortodoksisen kristillisyyden muita peruskäsitteitä ja pystyy soveltamaan niitä omassa elämässään.

Oppilas tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia

Oppilas

- tuntee pääpiirtein Vanhan ja Uuden testamentin erilaisen luonteen
- tuntee Kristuksen opetuksia, elämänvaiheet ja kirkon synnyn
- osaa pohtia Raamatun kertomusten kautta sekä omasta elämästään nousevia eettisiä kysymyksiä ja osaa ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee ortodoksisen uskonopin keskeisiä peruskäsitteitä
- tuntee ortodoksista traditiota osana ortodoksikristityn elämää
- pystyy käyttämään oppimaansa ortodoksisen identiteetin vahvistamiseksi
- kykenee vahvistamaan ortodoksista identiteettiään.

Oppilas tuntee oman uskonnon sekä lähiympäristön uskontoja

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkon erityispiirteitä
- tunnistaa oman perheensä uskonnollisen taustan
- tuntee oman kotiseurakuntansa toimintaa
- tuntee lähiympäristössään olevia muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

VUOSILUOKAT 6–9

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 6–9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä omasta uskonnollisesta perinteestään sekä muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. Näin tuetaan oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

TAVOITTEET

Oppilas

- vahvistaa ja syventää ortodoksista identiteettiään ja ymmärtää pyhyiden ulottuvuutta elämässä
- perehtyy liturgiseen elämään ja kirkkotaiteeseen, ortodoksiseen kirkkoon, sen historiaan ja uskonkäsitykseen
- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä ymmärtää uskonnon ja katsomuksen merkityksen ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjakokoelmana tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja ortodoksisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettisessä pohdinnassaan ja toiminnassaan
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Raamattu

- Raamatun synty ja sisältö
- Raamattu pyhänä kirjana
- Profeetat, kuninkaiden aika, psalmit
- Apostolien teot

Kirkkohistoria

- Kristinuskon synnyn ja kehityksen keskeiset tapahtumat
- kirkkokunnat sekä ekumenia
- Suomen ortodoksisen kirkon historiaa
- Suomen ortodoksisen kirkon hallinto ja nykytilanne

- Suomen uskonnollisen tilanteen kehitys

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet, perususkomukset ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Liturgiikka ja uskonoppi

- Sakramentit
- jumalanpalvelukset: liturgia, vigilia, paastoliturgia ja muita kirkollisia toimituksia
- kirkkorakennus, kirkkotaide ja kirkkomusiikki
- uskonopin keskeiset kohdat

Etiikka

- ortodoksinen ihmiskäsitys
- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohdinta ja soveltaminen
- Vuorisaarnan etiikka

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan tietoa ortodoksisesta uskosta

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhla-perinteen sekä kykenee seuraamaan ortodoksista kirkkovuotta
- tuntee ortodoksisen jumalanpalvelusperinteen
- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista
- tuntee sakramentit sekä muita pyhiä toimituksia ja tuntee niiden merkityksen
- tuntee kirkon eettistä opetusta ja osaa soveltaa sitä omaan elämäänsä.

Oppilas tuntee Raamatun synnyn ja keskeisen sisällön

Oppilas

- tuntee Raamatun sisäisen rakenteen
- ymmärtää Raamatun pelastusilmoituksen
- ymmärtää Raamatun osana kirkon Traditiota
- tuntee Raamatun käytön kristityn jokapäiväisessä elämässä ja tunnistaa eri kirjojen liturgisen

käyttöyhteyden.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tietää kristillisen kirkon synnyn, leviämisen ja sen jakaantumisen syyt
- osaa sijoittaa Suomen ortodoksisen kirkon osaksi maailmanlaajuista kirkkoa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon vaiheet ja niiden vaikutuksen nykyhetkeen
- tuntee oman seurakunnan toimintaa
- tuntee kirkollisia järjestöjä ja niiden toimintaa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon hallintoa.

Oppilas tuntee maailmanuskontoja

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- osaa arvostaa eri tavalla uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

7.11.3 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto tukee oppilaan kasvua ja antaa hänelle välineitä tutkia sekä rakentaa elämäkatsomustaan ja maailmankuvaansa.

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- ymmärtää erilaisia elämäkatsomuksellisia näkökulmia ja saa tukea oman elämäkatsomuksen rakentamisessa
- pohtii oikeaa ja väärää sekä harjaantuu vastuullisiin valintoihin
- oppii keskustelemaan elämäkatsomuksellisista kysymyksistä
- saa tietoa erilaisista katsomuksista ja niihin liittyvistä tavoista

Sisällöt

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- ihmissuhde- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttaminen
- hyvä ja paha, oikea ja väärä, ystävyys, oikeudenmukaisuus

Identiteetti ja kulttuuri-identiteetti

- kuka olen ja mitä osaan
- oman perheen elämäntapojen arvostaminen
- oppilaan lähiympäristössä esiintyviin katsomuksiin ja uskontoihin tutustuminen
- oman koulun tapa- ja juhlaperinne
- kulttuurien erilaisuuden hyväksyminen ja arvostaminen

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- yhteiselämän perusteita; sääntö, sopimus, lupaus, luottamus, rehellisyys ja reiluus
- teon tarkoitus ja seuraukset, yksilön ja yhteisön toiminnan vaikutukset yleiseen hyvinvointiin ja tulevaisuuteen

Ihminen ja maailma

- elävän ja elottoman luonnon erot

luonnon merkitys ihmiselle ja oma vastuu ympäristöstä

7.12. HISTORIA

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

Ehdyttävistä aihekokonaisuuksista historianopetuksen keskeisissä sisällöissä huomioidaan ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito, osallistuva kansalaisuus, vastuu ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta sekä ihmisen ja teknologia.

VUOSILUOKAT 5–6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviksi muodostuneisiin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan
- muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyä
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä (syy-/seuraussuhde)

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsiteltävät aihealueet liittyvät esihistorialliseen aikaan, antiikkiin, keskiaikaan ja uuteen aikaan.

5 lk, 2 vuosiviikkotuntia

6 lk, 1 vuosiviikkotunti

5. LUOKKA

Omat juuret ja historiallinen tieto

- oman perheen historia, oman kotiseudun historia
- muistelujen, kirjoitusten, esineiden, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen

Esihistoriallinen ja historiallinen aika sekä ensimmäiset korkeakulttuurit

- kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena
- kivikausi lähialueilla (Vieremä, Iisalmi, Kiuruvesi)
- maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään
- Savon asuttaminen

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- antiikin Ateenan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri
- antiikin heijastuminen tähän päivään

Keskiaika

- elämää keskiajan Suomessa
- uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema
- Suomen liittäminen osaksi Ruotsia

6. LUOKKA

Uuden ajan murros

- eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden
- ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan
- avartuminen tieteessä

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- elämää kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina
- suomalaisen kulttuurin muotoutuminen

Vapauden aate voittaa alaa

- Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri

- b) kaupankäynnin kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) väestössä tapahtuneet muutokset
- f) ympäristöhistoria

OPPIAINEEN ARVIOINTI

KUVAUS OPPILAAN OSAAMISESTA 6. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä
- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.
- tiedostaa tulkintojen moninaisuuden

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä.
- tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
- osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu.

VUOSILUOKAT 7-9

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden ja faktatiedon pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa

PAIKALLISET TAVOITTEET

- Tavoitteena on herättää mielenkiinto historiaa kohtaan ja rohkaista oppilaita eliniän kestäväälle menneisyyden ja ihmisyiden tutkimusmatkalle. Mielenkiinnon vahvistamiseen voidaan pyrkiä esimerkiksi monipuolisilla opetusmenetelmillä.
- Keskeisten sisältöjen opetuksessa tavoitteena on käsitellä ilmiöitä tapahtumien ja niissä mukana olleiden henkilöiden toiminnan ymmärtämisen näkökulmasta.
- Suomen ja Vieremän historialle voidaan luoda taustaa ja kiinnekohtia käsittelemällä vastaavia yleiseurooppalaisia ilmiöitä.
- Keskeisten sisältöjen hallinnan ohella opetuksessa huomioidaan taitojen opiskelu ja harjaantuminen itsenäiseen pohdiskeluun. Historiassa opetetaan muun muassa seuraavia taitoja: yhteistyötaidot, syy- ja seuraussuhteen ymmärtäminen, kuvien tulkinta, karttojen tulkinta ja ymmärtäminen, tilastojen ymmärtäminen ja kriittinen ajattelu sekä lähdekritiikki.

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailmanhistoriaan 1800– ja 1900–luvuilla.

7 lk, 2 vuosiviikkotuntia

8 lk, 3 vuosiviikkotuntia

- 7 lk. Suomi suuriruhtinaskuntana
Elämää 1800-luvun Suomessa
Teollistuminen Euroopassa ja Suomessa
Säädyistä luokkayhteiskuntaan
1800-luvun aatteet vaikutuksineen
Yhdysvallat - siirtokunnista teollisuuden jättiläiseksi
Siirtomaakilpailu, Kiina ja Japani
Kansallinen herääminen Suomessa
Venäläistämiskaudet ja eduskuntaudistus
Ensimmäinen maailmansota
- 8 lk. Suomen itsenäistyminen ja sisällissota
Talousvaikeuksien ja diktaattoreiden aika maailmalla ja Suomessa
Toinen maailmansota
Talvi- ja jatkosota
Vaaran vuodet ja Paasikiven aika
Kekkosen aika
Suomi jälleenrakennuksesta 2000-luvulle
Toisesta maailmansodasta kylmään sotaan

Suurvallat toisen maailmansodan jälkeen
Euroopan unioni
Entisten siirtomaiden kehityskulkuja
Eriarvoisuuden maailma (käsittelyssä esimerkiksi Yhdysvallat ja Etelä-
Afrikka, kehitysmaat-teollisuusmaat –vastakohtaisuudet)
Kansallisuusaatteen uusi nousu Euroopassa

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta
nykyaikaan saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- b) tasa-arvoisuuden kehitys
- c) ympäristöhistoria ja kestävä kehityksen näkökulma
- d) kulttuurin kehitys
- e) teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- f) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

OPPIAINEEN ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kykenee sijoittamaan opiskelemaansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen
- osaa selittää, miksi jollain elämäntilanteella toimittiin ennen toisin kuin nykyään
- osaa selittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEKNOLOGIAN avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä

7.13. YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot ja –taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitsevaiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta.

Eheyttävistä aihekokonaisuuksista yhteiskuntaopinopetuksen keskeisissä sisällöissä huomioidaan ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys, vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, turvallisuus ja liikenne sekä ihminen ja teknologia.

VUOSILUOKAT 7–9

TAVOITTEET

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjäyden perusteet ja ymmärtää yrittäjäyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäjänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset

PAIKALLISET TAVOITTEET

- oppija kykenee hahmottamaan ympäristöä, jossa hän elää ja toimii. Heitä ohjataan ottamaan perusteltua kantaa asioihin ja vaikuttamaan ympäristöönsä eri keinoja käyttäen.
- opetuksessa voidaan korostaa toiminnallisuutta, jolloin oppilaat ottavat

yhteiskunnan erilaisten toimijoiden rooleja yhteiskuntaopin aihepiireittäin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

9 lk., 2 vuosiviikkotuntia

Yksilö suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla
- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- Liikenneturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka, ulkopolitiikka, maanpuolustus

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon perusteet
- työnteko ja yrittäjäyys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
- ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, työttömyys, inflaatio ja niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- julkinen talous ja verotus

OPPIAINEEN ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelemaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä

7.14. MUSIIKKI

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisen ilmaisuvälineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on aika- ja

tilannesidonnaista. Se on erilaista eri aikoina, eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa, ja sillä on erilainen merkitys eri ihmisille. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen ja käsitteellistämisen perustana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. Musiikin opetus antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jonka tavoitteena on rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia.

VUOSILUOKAT 1–4

Vuosiluokilla 1–4 musiikin opetuksessa on keskeistä oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja kokonaisvaltaisessa toiminnassa. Opetuksen tulee antaa oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- käyttämään musiikin eri elementtejä musiikillisen keksinnän aineksina
- ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta
- toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana.

3-4-LUOKAT

TAVOITTEET

Laulaminen

Oppilas

- innostuu laulamista
- harjoittelee kuuntelemaan omaa äänenkäyttöään ja tuottamaan ääntä luontevasti.
- rohkaistuu laulamaan ja esiintymään yksin tai ryhmässä.
- oppii voimakkuuden ja tempon vaihtelua laulamissa.
- oppii ilmaisemaan erilaisia tunnetiloja ja tunnelmia laulaessaan.
- saa elämyksiä ja yhteisöllisyyden tunnetta yhdessä laulamista.

Soittaminen

Oppilas

- osaa ilmaista itseään musiikillisesti käyttämällä apunaan omaa kehoaan ja soittimia.
- harjoittelee soittamaan vähintään yhtä koulusoitinta ja osaa sillä jonkin melodian.
- saa monipuolisia kokemuksia yhdessä musisoimisesta ja osaa toimia ryhmän jäsenenä.
- harjoittelee improvisointia soittamalla.

Kuuntelu

Oppilas

- kuuntelee monipuolisesti erilaista musiikkia ja hänen kuuntelutaitonsa kehittyvät.
- kuuntelee muutakin kuin mielimusiikkiaan.

Musiikkiliikunta

Oppilas

- yhdistää liikkeeseen musiikin perussykkeen ja nauttii musiikin mukaan liikkumisesta yhdessä toisten kanssa.

Musiikkitieto

Oppilas

- harjoittelee käyttämään oppimiansa musiikkitiedon asioita käytännön musisoinnissa.

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruilten ja laulaen, ikäkauteen sopivia laululeikkejä
- lauluohjelmistoa sekä moniäänisyyteen valmentavia lauluharjoituksia
- yhteissoittoon valmentavia harjoituksia ja soitto-ohjelmistoa keho-, rytmi-, ja melodia- ja sointusoittimilla lähtökohtana perussyketajua kehittävät harjoitukset
- monenlaisen musiikin kuuntelua erilaisia aktivointikeinoja käyttäen sekä omien elämysten, mielikuvien ja kokemusten kuvailua
- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin
- musiikin elementteihin – rytmiin, melodiaan, harmoniaan, dynamiikkaan, sointiväriin
- ja muotoon – liittyvää peruskäsitteistöä musisoinnin, kuuntelun, liikunnan ja musiikillisen keksinnän yhteydessä
- laulu-, soitto- ja kuunteluohjelmistoa, joka tutustuttaa oppilaan sekä suomalaisen että muiden maiden ja kulttuurien musiikkiin ja sisältää esimerkkejä eri aikakausilta ja eri musiikin lajeista

SISÄLLÖT

Laulaminen

- lastenlaulut, kansanlaulut, maakuntalaulut, kaanonit, eri kansojen laulut,

vuodenaikoihin ja juhliin liittyvät laulut yhdessä ja yksin

- laulujen säestäminen kehoa tai rytmisoittimia apuna käyttäen
- ulkoa opetettava lauluohjelmisto: Maamme, Enkeli taivaan, lisäksi muita lauluja opettajan harkinnan mukaan

Soittaminen

- helpot säestystehtävät esim. laattasoittimilla
- nokkahuilun soitto
- rytmisoittimet
- rumpujen soiton alkeet rummuilla tai korvaavilla soittimilla
- äänimaisemat (oman musiikin luominen)

Kuuntelu

- monipuolisesti eri musiikinlajien kuuntelua
- integrointi esimerkiksi äidinkieleen ja kuvataiteeseen

Musiikkiliikunta

- laulu- ja rytmileikkejä
- suomalaisia ja muiden maiden kansantansseja ja -leikkejä
- kehorytmejä
- eläytyvä liikkuminen tasa- ja kolmijakoisen musiikin mukaan

Musiikkitieto

- C-duuriasteikon sävelet viivastolla
- duuri ja molli (tunnelmat)
- tasa- ja kolmijakoinen rytmi
- musiikin eri elementit (rytmi, tempo, äänen korkeus, dynamiikka, sointiväri, harmonia, muoto)

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksiaäniseen yhteislauluun
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun

ja yhteissoittoon

- hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa
- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tuttiharjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet.

VUOSILUOKAT 5–9

5.–9. luokkien musiikin opetuksessa jäsennetään musiikillista maailmaa ja musiikillisia kokemuksia sekä opitaan käyttämään musiikin käsitteitä ja merkintöjä musiikin kuuntelun ja musisoinnin yhteydessä. Luokilla 5–6 voidaan myös järjestää valinnaisen musiikin opetusta opetussuunnitelman sisältöjä noudattaen 1 oppitunti viikossa.

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointivärien ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin.

5-9-LUOKAT

TAVOITTEET

Laulaminen

Oppilas

- oppii käyttämään lauluääntään yhä monipuolisemmin ja rohkeammin.
- harjoittelee seuraamaan rytmiä ja melodialinjaa laulaessaan.
- rohkaistuu luovaan keksintään ja improvisointiin laulun keinoin.

Soittaminen

Oppilas

- kehittää jo oppimiaan soittotaitoja.
- oppii bändisoiton alkeita.
- tuntee tavallisimmat koulu- ja bändisoittimet ja osaa soittaa niistä ainakin yhtä soitinta.
- osallistuu yksi- ja moniäänisten melodioiden soittoon ryhmässä.
- rohkaistuu luovaan keksintään ja improvisointiin.

Kuuntelu

Oppilas

- kehittää kuuntelutaitojaan.
- perustelee oman mielipiteensä kuullusta musiikista.
- ymmärtää liian voimakkaan äänen haitalliset vaikutukset.
- kuuntelee myös muuta kuin mielimusiikkiaan.

Musiikkitieto

Oppilas

- soveltaa opittua musiikkitietoutta käytännön musisointiin.

Musiikkiliikunta

Oppilas

- yhdistää liikkeeseen musiikin perussykkeen ja nauttii musiikin mukaan liikkumisesta.
- tutustuu eri maiden tanssikulttuureihin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia sekä eri tyytlejä ja lajeja edustavaa yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa
- monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sen jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuurisesti
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua improvisoiden, säveltäen ja sovittaen esimerkiksi ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen

SISÄLLÖT 5-7-LUOKAT

Laulaminen

- eri maiden ja maanosien laulut, kaanonit ja helpot kaksiääniset laulut
- eri aikakausien ja tyyllilajien laulut

- mikrofonin käyttö laulamisen tukena
- ulkoa opetettava ohjelmisto: Savolaisen laulu, Vieremä-marssi, Suvivirsi, lisäksi muita lauluja opettajan harkinnan mukaan
- äänenhuolto, laulutaidon kehittäminen

Soittaminen

- yhteissoittotaitojen varmentaminen
- nokkahuilun soittotaitojen kehittäminen
- luokassa olevien soittimien perustekniikoiden tuntemus
- eri maiden soittimistoon tutustuminen

Kuuntelu

- musiikin historian eri aikakausiin liittyviä teoksia
- monipuolinen kuuntelu

Musiikkitieto

- perusnuotit ja -tautot
- rytmisanelut
- ihmisäänen lajit
- sinfoniaorkesterin kokoonpano
- musiikin historian tyylikausista
- ulkomaalaisista ja suomalaisista säveltäjistä
- musiikin eri elementit (rytmi, tempo, äänen korkeus, dynamiikka, sointiväri, harmonia, muoto)

Musiikkiliikunta

- kansantansseja ja tanssirytmejä eri maista

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittämisessä ja toteutuksessa.

7.15. KUVATAIDE

Peruskoulun kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Keskeistä kuvataideopetuksessa on ymmärtää visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja yhteiskunnassa: taidetta, mediaa ja ympäristöä. Opetuksen tavoitteena on, että oppilaille syntyy henkilökohtainen suhde taiteeseen. Kuvataiteen opetus luo perustaa suomalaisen ja oppilaan oman kulttuurin sekä hänelle vieraiden kulttuureiden visuaalisen maailman arvostamiselle ja ymmärtämiselle. Kuvataiteen opetuksessa kehitetään taitoja, joita tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Taiteellisen ilmaisun ja toiminnan lähtökohtina ovat ympäristön kuvamaailma, aistihavainnot, mielikuvat ja elämykset. Opetuksen tavoitteena on kehittää mielikuvitusta ja edistää oppilaiden luovan ongelmanratkaisun ja tutkivan oppimisen taitoja. Aihepiirit kytketään oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin. Kuvataiteen opetuksessa tulee ottaa huomioon oppiaineen sisäinen integraatio, jolloin ilmaisulliset, taidolliset ja tiedolliset tavoitteet toteutuvat samanaikaisesti kuvallisissa harjoituksissa. Kuvataiteen keskeisiä sisältöalueita voidaan käsitellä samassa tehtävässä. Oppiaineelle on ominaista teemallisuus, joka mahdollistaa kiireettömän ilmapiirin ja pitkäjänteisen työskentelyn.

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- yhdistää havainnot, mielikuvat ja ilmaisun tavoitteelliseksi toiminnaksi
- tutustuu erilaisten työvälineiden, materiaalien, tekniikoiden ja kuvanrakentamisen keinoihin
- oppii tarkastelemaan, kunnioittamaan ja arvostamaan omia ja toisten töitä
- oppii tarkastelemaan ja arvostamaan ympäristönsä viihtyisyyttä ja esteettisyyttä
- tutustuu kansalliseen perinteeseen ja eri taidelajeihin
- oppii tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässään sekä ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eron

Sisällöt

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- kuvailmaisun keinoja
 - sommittelutaidon kehittäminen
 - väriopin alkeita
- kuvailmaisun perustekniikoita

- piirtäminen ja maalaaminen
- painanta
- kuvien tarkastelu ja arvioiminen sekä niistä keskustelu

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- museoihin, taidenäyttelyihin sekä taiteilijan työhön tutustuminen mahdollisuuksien mukaan
- taidekuvien tarkasteleminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- rakennettuun ja rakentamattomaan ympäristöön tutustuminen
- kolmiulotteinen rakentaminen
- muovailu ja muotoilu

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita (esim. kuvakokoja)
- kuvitus, sarjakuva, mainoskuva, valokuvaus
- television, tietokonepelien, elokuvien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien tarkastelua ja tutkimista

VUOSILUOKAT 3–4

Kuvataiteen opetuksessa vuosiluokilla 3-4 vahvistetaan alkuopetuksessa saatuja tietoja ja taitoja ja harjoitellaan monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Kuvailmaisun perustaidot, sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, kuvittelun, keksimisen ja luovan ongelmanratkaisun taitoja, esteettisten valintojen tekoa ja niiden perustelua sekä omien tavoitteiden asettelua
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä harjoitellen kuvataiteen peruskäsitteiden käyttöä sekä arvostamaan erilaisia näkemyksiä taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- tuntemaan oman kulttuurinsa ja omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden

kulttuurien kuvallista perinnettä, nykytaidetta, suomalaista rakennusperinnettä sekä oman kotipaikkakuntansa tärkeitä rakennuksia ja luonnonympäristöjä, arkkitehtuuria ja muotoilua

- arvioimaan ympäristönsä esteettisiä arvoja, viihtyisyyttä ja toimivuutta
- tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässään
- kuvallisen viestinnän välineiden käyttöä ja ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- kuvallisia ilmaisutapoja, tekniikoita ja materiaaleja: maalaamista, piirtämistä, grafiikkaa, muovailua ja rakentelua
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, väri, muoto, tila, liike, aika ja viiva
- kuvien tarkastelua ja arviointia sekä kuvataiteen käsitteiden käytön harjoittelua kuvista keskusteltaessa

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- oman paikkakunnan museo- tai taidenäyttelyvierailuja ja taiteilijan työhön tutustumista
- taidekuvien tarkastelua tekemällä omia kuvia ja keskustelemalla kuvista
- Suomen kultakauden mestareita, esimerkkejä eri aikakausien taiteesta ja nykytaiteesta

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luontoon, rakennuksiin ja rakennusperintöön tutustumista ja niiden kuvaamista, sekä ympäristön muutosten tunnistamista
- esineiden tarkastelua, suunnittelua ja valmistamista sekä kolmiulotteista rakentelua, ympäristösuunnitelmien tai pienoismallien valmistamista

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita: tarinasta kuvaksi, lähikuva ja yleiskuva, kuvan ja tekstin yhdistäminen
- kuvitus, sarjakuva, mainoskuva, valokuvaus, video ja digitaalinen kuva
- television, tietokonepelien, elokuvien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittistä tarkastelua ja tutkimista

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa antaa kuvallisen muodon ajatuksilleen, tunteilleen ja mielikuvilleen sekä muuntaa havaintojaan kuviksi
- osaa sommittelun perusteita kuvan tekemisessä ja tilan rakentamisessa sekä ymmärtää materiaalin ominaisuuksia
- osaa käyttää keskeisiä välineitä ja tekniikoita omassa kuvan tekemisessään sekä käyttää luonnostelua työskentelynsä apuna
- osaa huolehtia työvälineistä ja materiaaleista
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä itsearvioinnissaan
- osaa keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä perustella omia taidemieltymyksiään ja käyttää kuvataiteen peruskäsitteitä
- tietää, mitä taiteilijat tekevät, tuntee joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksia ja omassa kokemuspöyrissään olevien vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua
- osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä sekä taiteen parissa eri yhteyksissä
- osaa ohjatusti käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa
- tunnistaa ja arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja omassa lähiympäristössä ja koulussa

- tietää, mitä arkkitehdit ja muotoilijat tekevät, ja tuntee joitakin arkkitehtien ja muotoilijoiden töitä
- osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantojaan
 - . osaa havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
 - . osaa käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä
 - . osaa työskennellä yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

VUOSILUOKAT 5-9

Kuvataiteen opetuksessa 5-9 luokalla painotetaan kuvan merkitystä ilmaisun ja viestinnän välineenä. Kehitetään kuvallisen ilmaisun perusteiden ja tekotapojen sekä mediateknologian hallintaa. Opetuksessa kehitetään oppilaan taiteen ja taidehistorian tuntemusta esimerkiksi historian opetuksen rinnalla sekä kuvantulkintataitoja kuvallisten tehtävien avulla. Tavoitteena on, että oppilaiden ymmärrys eri kulttuureista ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta kehittyy.

Oppimistilanteiden tulee tukea oppilaiden mahdollisuuksia yhdessä työskentelyyn ja vuorovaikutukseen sekä yhteisiin taide-elämyksiin. Tavoitteena on, että opetuksessa oma työskentely, työprosessin tallentaminen ja arviointi yhdessä toisten kanssa kehittävät oppilaan ymmärrystä kuvataiteen prosesseista ja tukevat kuvallisen ajattelun kehittymistä ja taiteellista oppimista. Luokilla 5-6 voidaan myös järjestää valinnaisen kuvataiteen opetusta opetussuunnitelman sisältöjä noudattaen 1 oppitunti viikossa

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedon hankinnan ja elämysten lähteinä
- tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvaviestinnän välineitä omien ajatustensa ilmaisemiseen mediassa
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä

ja eettisestä näkökulmasta

- työskentelemään itsenäisesti ja yhteisön jäsenenä kuvataiteen projekteissa.

KESKEISET SISÄLLÖT 5. -6.-LUOKILLA

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus, grafiikka, maalaus, kokeileva kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisoin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä taiteen historiassa ja nykytaiteessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa esimerkiksi integroituna historian opetukseen
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista ja tietoverkon kulttuuripalvelujen hyödyntämistä mahdollisuuksien mukaan
- kuvien analysointia: taidekuvan rakenteen tutkimista, sisällöllistä tulkintaa ja taidekriittikää

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua, rakennusperinnön tutkimista sekä erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin, tyylipiirteisiin ja perinteisiin tutustumista,
- suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoiluun tutustumista esimerkiksi integroituna historian opetukseen
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, muotoiluprosessiin tutustumista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- kuvan käyttötarkoituksen, rakenteen ja sisällön tarkastelemista mediassa
- valokuvausta tai video- ja digitaalista kuvausta
- kuvakerronnan muotoja: kuvituksen, sarjakuvan ja liikkuvan kuvan erityispiirteitä
- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton

- perusteita
- mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja
- elokuvien ja televisio-ohjelmien analysointia

KESKEISET SISÄLLÖT 7.- LUOKALLA

Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu

- piirustus, grafiikka, maalaus, keramiikka, kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- syvennetään kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva
- kuvataiteen tyylien ja kuvasymboliikan soveltaminen omassa ilmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisilla keinoilla

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä taiteen historiassa ja nykytaiteessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa esimerkiksi integroituna historian opetukseen
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista ja tietoverkon kulttuuripalvelujen hyödyntämistä
- kuvien analysointia: taidekuvan rakenteen tutkimista, sisällöllistä tulkintaa ja taidekriittikää
-

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua, erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin, tyylipiirteisiin ja perinteisiin tutustumista
- suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiin edustajiin tutustumista
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, muotoiluprosessiin tutustumista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- kuvan käyttötarkoituksen tarkastelemista mediassa, mediaesitysten rakenteellista ja sisällöllistä analyysia
- valokuvausta tai video- ja digitaalista kuvausta
- syvennetään kuvakerronnan taitoja
- graafista suunnittelua
- mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja sekä elokuvien ja televisio-ohjelmien analysointia

Oppilas osaa

- ilmaista itseään kuvallisin keinoin
- käyttää kuvan rakentamisen keinoja ja kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita
- valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimpia materiaaleja ja tekniikoita
- selostaa kuvan tekemisen prosessia luonnoksista valmiisiin töihin
- tunnistaa joitakin keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen
- tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia
- hyödyntää taiteilijavierailuja, näyttely- tai museokäyntejä ja Internetin kulttuuripalveluja
- erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään
- tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä
- kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta tai videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua
- analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta osaa havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja hyödyntää muilta saatua palautetta omassa työskentelyssään
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearvioinnissa
- pystyy tehtävän mukaisesti sekä itsenäiseen työskentelyyn että vuorovaikutteiseen yhteistyöhön muiden kanssa
- osaa ohjatusti käyttää taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon- ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa tietojen ja elämysten lähteinä.

7.16. KÄSITYÖ

Käsityön opetuksessa kehitetään oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein ja projektien kokeillen, tutkien ja keksien. Käsityön opetuksessa ohjataan oppilasta suunnitelmalliseen,

pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkis-motorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä. Oppilasta johdatetaan tutustumaan suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen. Luokilla 5-6 voidaan myös järjestää valinnaista opetusta, puuhapajatoimintaa opetussuunnitelman sisältöjä noudattaen 1 oppitunti viikossa.

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- oppii käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- saa positiivisia kokemuksia onnistumisen elämyksiä käsityön parissa
- oppii suunnitelmallisuutta, pitkäjänteisyyttä ja itsenäistä työntekoa omaa luovuutta hyväksi käyttäen
- osaa työskennellä turvallisesti
- arvostaa käsityötaitoa sekä arkielämässä että kulttuuriperintönä
- arvostaa omaa työprosessia ja tuotosta

Sisällöt

- eri materiaalit ja työtavat askartelussa
- käsinompelu, kirjonta ja pujotus
- lankatyöt ja virkkauksen alkeet
- solmeilu
- kankaanpainanta
- sahaus, liimaus, naulaus, hionta ja pinnan käsittely

VUOSILUOKAT 3-4

Käsityön opetuksen ydintehtävä vuosiluokilla 3-4 on perehdyttää oppilas käsityötietoihin ja -taitoihin sekä herättää hänen kriittisyytensä, vastuuntuntonsa ja laatutietoisuutensa työskentelyssä ja materiaalivalinnoissa. Oppilasta autetaan omaksumaan suunnittelutaitoja ja hän oppii perusvalmiuksia suunnitelmiansa toteuttamiseen. Häntä ohjataan käyttämään käsityössä tarvittavia perustyövälineitä sekä erilaisia koneita turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hänen pitkäjänteisyyttään ja ongelmanratkaisutaitojaan kehitetään sekä ryhmässä että itsenäisessä työssä. Monipuolinen työskentely, taidon kehittyminen ja osaamisen kokemus antavat työniloa, ja oppilaassa syntyy myönteinen asenne työn tekemistä ja opiskelua kohtaan. Opetus toteutetaan samansisältöisenä kaikille oppilaille käsittäen sisältöjä teknisestä työstä ja tekstiilityöstä.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun, oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä
- oppii käsityön perustekniikoita ja tuotesuunnittelua sekä harjaantuu niiden edellyttämässä taidoissa, jolloin hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehittyvät
- oppii avaruudellista hahmottamista suunnittelussaan ja työskentelyssään
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii valmistamaan, huoltamaan ja korjaamaan arkipäivän käytännöllisiä tuotteita
- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- tutustuu tietoteknisten välineiden käyttöön käsityöprosessin eri vaiheissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- tutustuu arkielämään liittyvään teknologiaan
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- keskeisiä tekstiili- ja teknisen työn materiaaleja, työvälineitä ja työtapoja
- työskentelyyn ja työtilaan liittyvät turvallisuustekijät
- omien töiden suunnittelua ja sen yhteydessä suunnitelmien toteuttamiseen tarvittavien tekniikoiden kokeilua ja harjoittelua, suunnitelmien erilaisia kuvaustekniikoita sekä tuotteiden valmistamista
- kotipaikkakunnalle omaleimaisia, sekä vanhoja että moderneja käsityötuotteita, -välineitä, -materiaaleja ja työtapoja niihin liittyvine harrastuksineen ja ammatteineen tulevaisuuden mahdollisuuksina sekä piirteitä lähiympäristössä mahdollisesti vaikuttavien muiden kulttuurien käsityöperinteestä
- oppilasta lähellä olevia, luonnossa ja rakennetussa ympäristössä esiintyviä ilmiöitä ja niiden teknologisia sovelluksia
- materiaalin ja tuotteiden huolto, kunnostus ja korjaus sekä kierrätys ja uudelleen käyttö

3. LK

Puu: Työkappaleen mittaaminen, sahaaminen, poraaminen, naulaaminen, liimaaminen, pintakäsittely

Metalli: Materiaalina rautalanka ja ohut pelti, leikkaaminen ja taivuttaminen Muut materiaalit: Nahka, huopa, metalliohkolevy

Koneompelu: Ompelukoneen osat, langoitus, suora ja siksak-ommel, aloitus ja lopetus sekä silytys

Kankaan kuviointi: Konekirjonta suoralla ja siksak-ompeleella ja kaaviopainanta Lankatyöt: Virkkaustyö

Erikoistekniikat: Toteutetaan pieni työ jollakin opettajan valitseamalla erikoistekniikalla, esim. huovutus

4. LK

Kolmannen luokan sisältöjen lisäksi:

Puu: Suorakulman käyttö merkitsemisessä, muotoonsahaus, poraaminen porakoneella, ruuvaaminen, pintakäsittely: maalit ja lakat, talttaaminen, kapean pinnan höylääminen Metalli: Sahaaminen, viilaaminen, poraaminen, kylmätaonta

Sähkötekniikka: Virtapiiri, yksinkertainen elektroniikkatyö

Muut materiaalit: Nahka, huopa, metalliohkolevy

Koneompelu: Yksinkertainen kaava, sauma

Kankaan kuviointi: Yksinkertainen värjäys, esim. solmubatiikki

Lankatyöt: Virkkaustyö

Erikoistekniikat: Toteutetaan pieni työ opettajan valitseamalla erikoistekniikalla

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- osaa ohjatusti tuottaa luovia ideoita ja kokeilla teknisiä ratkaisuja sekä suunnitella toteuttamiskelpoisen tuotteen
- työskentelee ohjattuna tarkoituksenmukaisesti suunnitelmaansa toteuttaen ja työturvallisuuden huomioon ottaen
- hallitsee käsityön perustekniikoita, tuntee keskeisiä käsitteitä ja tunnistaa perusmateriaaleja
- työskentelee pitkäjänteisesti sekä ryhmän jäsenenä että itsenäisesti, haluaa kehittyä käsityöntekijänä ja tuntee vastuunsa yhteisistä työvälineistä, työtilojen järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- ymmärtää elinympäristön teknologisia toimintaperiaatteita
- arvioi ja arvostaa omaa ja toisten työskentelyä, oppimista sekä työn tuloksia
- suhtautuu myönteisesti omaan ja muiden kansojen kulttuuriperintöön.

Vieremän kunnassa valinta painotuksesta vuosiluokilla 5 – 6 tekstiilityön ja teknisen työn välillä tehdään 4. luokan jälkeen.

Yhteistyötä ja projekteja teknisen ja tekstiilityön valinneiden välillä pyritään toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan.

VUOSILUOKAT 5-9

Käsityön opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 5-9 on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötietoja ja -taitoja siten, että hän kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työtapa- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä rohkaistaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään toteuttamalla yhteishankkeita oppilasryhmissä eri oppiaineitten ja paikkakunnan työ-, tuotanto- ja kulttuurielämän edustajien kanssa. Opetus käsittää kaikille oppilaille yhteisesti sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä, minkä lisäksi oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus painottua käsityöopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumustensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön.

TAVOITTEET

Vuosiluokkien 3-4 tavoitteita käsitellään syvällisemmin, ja lisäksi oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy suomalaiseen ja soveltuvin osin myös muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten ainesta oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatko-opinnoissa, tulevaisuustyötehtävissä ja harrastuksissa
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- tuote- ja prosessi-ideointi
- muodot, sommittelu ja värit
- materiaali- ja kuluttajatietous
- tarkoituksenmukainen materiaalien käyttö
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- erilaisia suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita
- tietoa ja elämyksiä suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta sekä vaikutteita muista kulttuureista
- oman paikkakunnan tuotantoelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

TEKNISEN TYÖN SISÄLLÖT

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekninen piirtäminen, mallintaminen ja tietotekniikan sovelluksia suunnittelussa
- erilaisten materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin
- rakennettu ympäristö ja erilaiset tuotteet sekä niiden sisältämä symbolinen merkitys eli viesti
- erilaisten laitteiden toimintaperiaatteita, rakenteita, teknologisia käsitteitä ja järjestelmiä sekä niiden sovelluksia

Valmistaminen

- teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö
- teknisen työn eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen
- monipuolista laiterakentelua
- kodin ja vapaa-ajan välineiden huolto, kunnostus ja kierrätys

3-4-luokan sisältöjen lisäksi:

Puu: Leveän pinnan höyläminen, työn suunnittelu ja mitoitus, lehtisahaus, tasohiomakoneen käyttäminen

Metalli: Muotoon leikkaaminen, kuumataonta, hionta ja pintakäsittely

Elektroniikka: Elektroniikkatyön tekeminen

Muut materiaalit: Nahka, lasi, muovi

6 LK

3-5-luokkien sisältöjen lisäksi:

Puu: Puuliitos, työn suunnittelu ja toteuttaminen oman suunnitelman pohjalta Metallit: Metallien liittäminen eri tavoin, tinavalu

Elektroniikka: Elektroniikkatyön tekeminen

Muut materiaalit: Nahka, lasi, muovi

7 LK

7. luokalle tullessaan oppilas on valinnut joko teknisen tai tekstiilityön kiinnostuksensa mukaan, tällöin toisen käsityön alueen perustaitoja ja töitä voidaan opiskella mahdollisen vaihtojakson aikana. Yhteistä oppimateriaalia ja oppisisältöä käytetään kuitenkin soveltaen harjoitustöissä. Opetuksessa siirrytään käyttämään erilaisia työstökoneita ja töiden suunnittelussa painotetaan enemmän teknistä piirustusta ja tietotekniikan hyväksikäyttöä suunnittelussa ja dokumentoinnissa sekä materiaalin tarkkaa mitoitusta. Lisäksi tutustutaan nykyaikaiseen teknologiaan ja mekaniikkaan tietotekniikan avulla.

Puutyön sisältöalueet

- työturvallisuus ja ryhmässä toimiminen
- tekninen piirustus ja työn suunnittelu sekä tietotekniikan hyödyntäminen suunnitteluprosessissa
- puumateriaaleihin ja niiden ominaisuuksiin tutustuminen
- puuntyöstökoneiden käyttö ja erilaiset sähkötyökalut
- eri materiaalien integrointi
- materiaalien liitostekniikoita
- muoveihin ja vastaaviin materiaaleihin tutustuminen ja soveltuva integrointi harjoitustöihin
- pinnakäsittelymenetelmiä

Metallityön sisällöt

- metallityön työturvallisuus ja ryhmätyöskentely
- tekninen piirustus ja työn suunnittelu sekä tietotekniikan hyödyntäminen suunnitteluprosessissa

- metallimateriaaleihin ja niiden ominaisuuksiin tutustuminen
- metallintyöstökoneiden käyttö ja erilaiset sähkötyökalut
- kaasu- mig- ja pistehitsaus
- metallien liitostekniikoita
- metallien kuuma- ja kylmäkäsittely

Kone- ja sähköopin sisällöt

Kone- ja sähköoppi painottuu enemmän elektroniikkaan. Koneopissa käsitellään polttomoottorien ja arkielämää lähellä olevien laitteiden perustoimintoja.

Elektroniikan osuudessa valmistetaan harjoitustyö.

- sähköturvallisuus ja sähkötekniikan peruseräotteita
- elektroniikan komponentit ja niiden toiminta
- kytkentäkaavioiden ja elektroniikan symbolien merkitys ja toimintaperiaatteet
- tietotekniikan käyttö erilaisten kytkentöjen, komponenttien ja piirikaavioiden toiminnan oppimisessa elektroniikkaohjelmien avulla
- piirilevyn valmistus
- elektroniikan juotosten tekniikka ja komponenttien liittäminen
- muoveihin ja vastaaviin materiaaleihin tutustuminen ja soveltuva integrointi harjoitustöihin esim. laitekoteloinnissa
- polttomoottorien (neli-, kaksitahti ja dieselmoottori) toimintaperiaatteita
- erilaisiin koneisiin ja laitteisiin tutustuminen

TEKSTIILITYÖN SISÄLLÖT

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekstiili- ja muotihistoriaa soveltuvin osin kodin tekstiilejä ja vaateista koskevien aihepiirien yhteydessä
- sisustustekstiilien, vaatteiden ja tekstiilitaiteen symbolinen merkitys eli viesti
- tietotekniisiä sovelluksia ja uusi teknologia suunnittelun apuvälineinä
- tekstiilituotteiden kolmiulotteisen muodon konstruointi, esimerkiksi kaavoituksen perusteita
- tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin

Valmistaminen

- tekstiilityön perinteisiä ja moderneja työvälineitä ja koneita, niiden oikea valinta käyttökohteeseen, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huolto
- tekstiilityön eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen luovasti
- tekstiilituotteiden hoito ja huolto sekä kierrätys

5 LK

3-4-luokkien lisäksi:

Koneompelu: Leikkuusuunnitelma, tavallisimmat kaavamerkkit, päärme, käänne, reunan huolittelu vinonauhalla

Kankaan kuviointi: Konekirjonnan päällike-/alikeompelu

Lankatyöt: Neulonnan alkeet: aloitus, oikea silmukka, edestakaisin neule ja päättely

Virkkaustyö

Erikoistekniikat: Toteutetaan pieni työ jollakin opettajan valitsemalla perinteisellä tekniikalla, esim. solmeilu

Materiaali- ja kuluttajatietous: Puuvillan historia, ominaisuudet, käyttö ja hoito

6 LK

3-5-luokkien lisäksi:

Koneompelu: napin läpi, ompelukoneen huolto

Kankaan kuviointi: Käsinkirjonta, esim. ristipisto, virvittäin ompelu

Lankatyöt: Suljettu neule, nurja silmukka, kavennus

Erikoistekniikat: Toteutetaan pieni työ jollakin opettajan valitsemalla perinteisellä tekniikalla, esim. pirtanauha

Materiaali- ja kuluttajatietous: Villan ominaisuudet, käyttö ja hoito

7 LK

Koneompelun sisältöalueet

- Ompelukoneen monipuolinen käyttö
- Mittojen ottaminen
- Kaavakoon valinta
- Kaavamerkkit
- Kaavan piirtäminen
- Kaavamuutokset
- Leikkuusuunnitelma

- Sujuva työjärjestys perusvaatteen valmistamisessa
- Vetoketju

Lankatöiden sisältöalueet

- Neulonnan ja virkkauksen taitojen syventäminen
- Erilaiset neulotut ja virkatut pinnat
- Neule- ja virkkausmerkit
- Sanallinen ja kuvallinen ohje
- Sukat, lapaset tai muu neulontatyö

- Pitsin virkkaaminen

Kankaan kuvioinnin sisältöalueet

- Oppilas rikastaa valmistamaansa työtä erilaisilla itselleen uusilla kankaankuviointitekniikoilla tai työtavoilla, esim. käsinkirjonta, konekirjonta, kankaanpainanta, värjäys, päällikeompelu, tilkkutyöt

Materiaali- ja kuluttajatietouden sisältöalueet

- Tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukaisuus, taloudellisuus ja luovuus
- Tekstiilien hoito
- Kriittinen kuluttaja
- Oma pukeutuminen, muoti

Lisäksi opettaja voi halutessaan sisällyttää tekstiilityön opetukseen muita tekstiilityön sisältöalueita esim. kudontaa ja erikoistekniikoita.

ARVIOINTI

Arviointia tapahtuu työprosessin jatkuvana arviointina ja arviointikeskusteluina, päättöarvioinnissa noudatetaan päättöarvioinnin kriteereitä.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- havaitsee myös itsenäisesti ongelmia, kehittelee luovasti ideoita ja suunnittelee ohjatusti tuotteita, joissa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle
- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että siitä käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussaan aineksia suomalaisesta ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuurista.

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, viimeistelty, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä
- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittynyttä teknologiaa ja ymmärtää teknologian käsitteitä, järjestelmiä ja niiden sovelluksia
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa.

Itsearviointi ja prosessin pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan
- havaitsee vahvuuksia ja heikkouksia prosessissa ja tuloksissa
- osoittaa arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja haluaa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- arvioi ideoitaan ja tuotteitaan esteettisin, taloudellisin, ekologisista ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein
- ymmärtää teknologian, kulttuurin, yhteiskunnan ja luonnon välisiä riippuvuuksia
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

7.17. LIIKUNTA

Liikunnanopetuksen päämääränä on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti hyvinvoiva ja toimintakykyinen nuori, joka ymmärtää liikunnan terveydellisen merkityksen yksilön ja koko yhteiskunnan kannalta.

Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta ja liikunnallista elämäntapaa (kasvatetaan liikuntaan).

Liikunnanopetuksessa korostetaan yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä sekä turvallisuutta (kasvatetaan liikunnan avulla).

Liikunnanopetus perustuu kansalliseen liikuntaperinteeseen.

Opetuksessa huomioidaan oppilaiden yksilölliset kehittymismahdollisuudet, vahvistetaan itsetuntemusta ja ohjataan suvaitsevaisuuteen.

Liikunnanopetuksen yhteydessä korostetaan turvallista liikennekäyttäytymistä.

Opetuksessa ja arvioinnissa otetaan huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet.

Liikunnanopetuksen kannalta suurena vahvuutena voidaan pitää Vieremän kunnan sijaintia luonnonkauniissa, vesistörikkaassa ja korkeuseroiltaan vaihtelevassa maastossa. Loistavat ulkoilumahdollisuudet avautuvat heti koulun ovelta. Hällämön harju ja Talaskangas tarjoavat miljöön vaativillekin eräretkille.

Kirkonkylän koulukeskuksen yhteyteen rakennettu liikuntahalli lisää omalta osaltaan sisäliikunnan harrastusmahdollisuuksia ja toimii oivallisena linkkinä koulun sekä urheiluseurojen ja muiden järjestöjen välillä.

Tavoitteet 1. ja 2. luokalla

Oppilas

- kokee liikunnan iloa
- oppii monipuolisesti liikunnan motorisia perustaitoja ikänsä ja edellytystensä mukaisesti
- noudattaa sovittuja sääntöjä ja reilun pelin henkeä
- hyväksyy erilaisuuden ja osaa ottaa toiset huomioon
- oppii turvalliset liikuntatavat ja uimataidon
- pukeutuu tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten, huolehtii liikuntavarusteista ja puhtaudestaan

Sisällöt

Perusliikunta ja voimistelu

- käynti, juoksu ja hyppääminen
- perus-, kunto-, väline- ja telinevoimistelun alkeet
- tasapaino

Palloilu

- yksinkertaiset heitto-, kiinniotto-, lyönti- ja potkupelit ulkona ja sisällä
- yhteistoimintataidon kehittäminen
- voittaminen ja häviäminen

Uinti

- veteen totuttelu ja veden pelon voittaminen
- alkeisuimataidon kehittäminen
- uimahallikäyttötymisen opetus

Hiihto

- omatoimisuus välineiden kuljettamisessa ja käsittelyssä
- tasapainon ja kehonhallinnan kehittäminen

- perinteinen hiihtotapa, luisteluhiihdon alkeet
- Luistelu
- luistinten kiinnittäminen ja huolto
 - tasapaino ja kehonhallinta luistimilla
 - turvallisuusseikkojen opettaminen
 - peruluistelutaidon opettaminen
- Luontoliikunta
- retkeily
 - suunnistuksen alkeet (luokka- ja pihasuunnistus, tärkeimmät karttamerkit)
 - ympäristön havainnointi ja luonnosta nauttiminen
- Musiikkiliikunta
- kokonaisvaltaisen liikkumisen harjoittaminen
 - rytmikyvyn ja ilmaisutaidon harjoittaminen
 - luovaan ilmaisuun rohkaiseminen

VUOSILUOKAT 3 – 4

Vuosiluokkien 3 – 4 liikunnanopetuksessa otetaan huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehitysmahdollisuudet.

Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä ja se etenee motorisista perustaidoista kohti lajitaitoja.

Opetuksen lähtökohtana on oppilaiden aktiivisuus ja opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

TAVOITTEET

Liikunnanopetuksen tavoitteena on motorisesti monipuolinen, perustaidot hallitseva ja liikuntaa harrastava oppilas, joka ymmärtää liikunnan merkityksen terveydelle ja osaa liikkua turvallisesti. Oppilas hallitsee myös perusuimataidon.

Hän osaa työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä ilman keskinäisen kilpailun korostumista.

Oppilas noudattaa sovittuja ohjeita ja toimii reilun pelin hengessä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Opetuksessa edetään vuodenaikojen mukaan.

Ulkoliikunta:

Perusliikunta: juoksu- ja kuntoharjoittelu, yleisurheilu (juoksut, hypyt, heitot)

Pelit ja leikit

Palloilu: jalkapallo, pesäpallo

Suunnistus: karttaan ja karttamerkkeihin tutustuminen, kartan suuntaaminen

Hiihto: perustekniikat

Retkeily ja luontoliikunta

Luistelu: perustekniikat

Jääpelit

Sisäliikunta:

Voimistelu: perusvoimistelu, telinevoimistelu, välinevoimistelu

Musiikki- ja ilmaisuliikunta

Tanssi

Pelit ja leikit Palloilu: koripallo, lentopallo, salibandy, viite- ja pienpelit

Uinti: veteen totuttelu, uintiharjoitukset

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 4. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- hallitsee motorisia perustaitoja ja osaa soveltaa niitä eri liikuntamuodoissa
- osaa juosta, hypätä ja heittää
- osaa voimisteluliikkeitä ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- osaa ilmaista itseään liikunnan avulla ja liikkua rytmin tai musiikin mukaan
 - osaa käsitellä pelivälineitä leikeissä ja harjoituksissa sekä toimia peleissä
 - osaa liikkua luonnossa opetuskarttaa hyväksi käyttäen
 - osaa luistelussa liukumisen, eteenpäin luistelun ja jarrutuksen
 - pystyy liikkumaan suksilla monipuolisesti
 - pystyy uimaan monipuolisesti uintisyvyisessä vedessä

- . toimii pitkäjänteisesti ja suhtautuu realistisesti omiin suorituksiinsa
- . osaa pukeutua tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten ja huolehtia puhtaudestaan
- . toimii itsenäisesti ja ryhmässä sovittujen ohjeiden mukaan sekä osallistuu vastuullisesti ja yritteliäästi liikunnan opetukseen.

VUOSILUOKAT 5 – 9

Vuosiluokkien 5 – 9 liikunnanopetuksessa otetaan erityisesti huomioon sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot.

Oppilaan hyvinvointia sekä kasvua itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen tuetaan. Oppilaalle luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.

Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin

elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua. Luokilla 5-6 voidaan myös järjestää valinnaisen liikunnan opetusta opetussuunnitelman sisältöjä noudattaen 1 oppitunti viikossa

TAVOITTEET

Opetuksen tavoitteena on fyysisesti hyväkuntoinen ja itsetunnon vahva nuori, jolla on realistisen minä – kuva ja joka on vastuuntuntoinen ja toiset huomioonottava.

Oppilas omaksuu liikunnan terveelliseksi, rentouttavaksi ja virkistäväksi elämäntavaksi.

Motoriset perustaidot sekä liikunnan lajitaidot kehittyvät edelleen.

Oppilas oppii tarkkailemaan ja ylläpitämään toimintakykyään, hyväksymään itsensä ja suvaitsemaan erilaisuutta.

Oppilas tutustuu liikunnan harrastusympäristöihin ja osaa etsiä tietoa harrastusmahdollisuuksista.

Oppilas tuntee kansallista ja kansainvälistä liikuntakulttuuria.

KESKEISET SISÄLLÖT

Motorisia perustaitoja sekä liikunnan lajitaitoja harjoitellaan rytmitettyinä eri vuodenaikojen mukaan.

Syksyn ulkoliikunta:

Perusliikunta: yleisurheilu, kuntoharjoittelu, peruskuntotestejä

Ulkopalloilu: jalkapallo, pesäpallo/ tennis

Suunnistus: kartanluku, suunnanotto kompassin avulla, matkan mittaus

Retkeily

Syksyn sisäliikunta:

Voimistelu: perusvoimistelu, telinevoimistelu, välinevoimistelu, Kuntosalityöskentely, lihasvoimatestit

Musiikki- ja ilmaisuliikunta

Palloilu: koripallo, lentopallo, salibandy

Talviliikunta:

Luistelu ja jääpelit

Hiihto

Retkeily

Kevään sisäliikunta

Voimistelu: perusvoimistelu, telinevoimistelu, välinevoimistelu

Kuntosalityöskentely, lihasvoimatestit

Musiikki- ja ilmaisuliikunta, tanssi

Palloilu: koripallo, lentopallo, salibandy

Kevään ulkoliikunta

Palloilu: jalkapallo, pesäpallo

Perusliikunta: kuntoharjoittelu, peruskuntotestejä

Yläluokilla (luokat 7-9) opintojen tarkempi sisältö suunnitellaan uuden lukuvuoden alkaessa yhdessä oppilaiden kanssa.

Opetuksessa painotetaan fyysisen kunnon ja motoristen perustaitojen lisäksi sääntöjen noudattamista, reilua peliä sekä hyviä käytöstapoja.

Lisäksi tutustutaan mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntalajeihin.

ERITYISESTI HUOMATTAVAA:

Uimahallin puuttuessa Vieremän kunnasta uinnin opetus keskitetään luokkien 5 – 9 osalta peruskoulun luokille 5 – 6. Opetus tapahtuu lähikuntien uimahalleissa.

Uintia voidaan olosuhteiden sallimissa rajoissa toteuttaa myös ulkona (Sotkun lammen uimaranta) lukuvuoden alkupäivinä elokuussa.

Lisäksi uimahalliretki voidaan mahdollisuuksien mukaan pyrkiä järjestämään esim. liikuntailtapäivänä (vuosisuunnitelmaan liitettynä).

ARVIOINTI

Liikunta arvioidaan numerolla.

Arvioinnin perustan muodostavat oppilaan fyysinen toimintakykyisyys, liikuntataidot ja -tiedot, harrastuneisuus ja sosiaalisuus.

Toimintakykyisyys käsittää oppilaan fyysisen kunnon: kestävyys, voima, nopeus,

notkeus, tasapaino, ketteryys, koordinaatiokyky.

Liikuntataitoihin sisältyy eri liikuntamuotojen perustaidot ja –tiedot. Harrastuneisuus ja sosiaalisuus ilmenevät myönteisenä asennoitumisena ja oppilaan kykynä toimia ryhmän jäsenenä liikuntatunnilla.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa ydintaidot juoksuissa, hyppyissä ja heitoissa
- osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä
- osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa
- osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan
- osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista
- osaa luistella sujuvasti
- hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat
- hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja
- tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä
- osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintakykyään
- osoittaa oppimis- ja yrittämishalua koululiikunnassa, varustautuu liikuntatunnille asiallisesti ja huolehtii puhtaudestaan
- toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia, sääntöjä ja reilun pelin periaatetta.

7.18. KOTITALOUS

VUOSILUOKKA 7

Kotitalouden opetuksen tarkoituksena on kehittää arjen hallinnan edellyttämiä käytännön taitoja, yhteistyövalmiuksia ja tiedonhankintaa sekä niiden soveltamista arkielämän tilanteissa. Tehtävänä on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta terveydestään, ihmissuhteistaan ja taloudestaan sekä lähiympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta.

Kotitalouden opetuksen tulee perustua käytännön toimintaan ja ryhmässä toimimiseen sekä oppilaan omien lähtökohtien huomioon ottamiseen ja kokonaisvaltaisen kasvun tukemiseen. Oppiaineessa perehdytään moniin ihmisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät nuorta itseään, kotia ja perhettä sekä niiden yhteyksiä muuttuvaan yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kotitalouden opetus tarjoaa mahdollisuuksia opetuksen eheyttämiseen ja yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa ja soveltaa käytäntöön useiden eri alojen tietoa.

Aihekokonaisuuksien toteutuminen kotitalouden oppisisällöissä

IHMISENÄ KASVAMINEN

toiminta yhteisön jäsenenä
oikeudenmukaisuus, tasa-arvo
sosiaalinen kasvu

KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KANSAINVÄLISYYS

tapakulttuuri, erilaiset kulttuurit, suomalaisuus

VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

viestinnän perustaidot

OSALLISTUVA KANSALAISSUUS JA YRITTÄJYYS

kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta
kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet
rahankäytön perusteet
oman toiminnan merkitys ja vaikuttamisen keinot
itsenäisen elämän harjoittelu

VASTUU YMPÄRISTÖSTÄ, HYVINVOINNISTA JA KESTÄVÄSTÄ TULEVAISUUDESTA

hyvät tavat ja tapakulttuuri
sosiaalinen vastuu ja vastuu lähiympäristöstä
ympäristövastuulliset arkikäytännöt mm. tarkoituksenmukaisten pesu- ja

puhdistusaineiden valinta

ruoan laatu ja lähiruoka

kotitaloustöiden rationalisointi

harkitseva kuluttaja ja rahan käyttö

kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet sekä vaikutusmahdollisuudet

tuotteiden hankinta ja käyttö

Pakkausmerkinnät

kulutuksen ympäristövaikutukset

jätehuolto: lajittelu ja kierrätys

energiansäästö

TURVALLISUUS, IHMINEN JA TEKNOLOGIA

turvallisen työskentelytavan omaksuminen (työvälineet ja niiden käyttö)

energiatalous

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja perheen hyvinvoinnin kannalta
- pohtimaan kotitalouden arjen hallintaa ja sen yhteyksiä omiin valintoihinsa ja toimintaansa
- ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyvät perustehtävät
- ohjatusti käyttämään tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävän kehityksen mukaisia aineita, välineitä ja työtapoja
- ohjatusti toimimaan harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana sekä tiedostamaan kulutukseen liittyviä ongelmia
- tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia

PAIKALLISET TAVOITTEET

- itsearvioinnin kehittäminen

KESKEISET SISÄLLÖT (7 luokka 3 vuosiviikkotuntia)

Perhe ja yhdessä eläminen

- hyvät tavat, tapakulttuuri ja kodin juhlat
- sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri
- tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- ravitsemussuosituksien ja terveellinen ruoka
- ruoan laatu ja turvallisuus
- perusruoanvalmistusmenetelmät
- aterioiden suunnittelu ja erilaisia ruokailutilanteita suomalaisessa ruokakulttuurissa
- ruokakulttuurien muuttuminen
- alueellisen ruokakulttuurin huomioiminen mahdollisuuksien ja resurssien mukaan

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- oman rahankäytön suunnittelua
- kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet
- tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö
- kulutuksen ympäristövaikutukset

Koti ja ympäristö

- asunnon ja tekstiilien hoito
- kotitalouden jätehuolto
- kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttöä

OPPIAINEEN ARVIOINTI VUOSILUOKALLE 7

Kotitaloudessa arviointi perustuu oppilaan asenteisiin, taitoihin ja tietoihin.

VALTAKUNNALLISET PÄÄTTÖARVIOINTIKRITEERIT NUMEROLLE 8

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja ja ottaa muut huomioon käyttäytymisellään sekä toimia itsenäisesti ja ryhmässä
- tuntee kotitaloustyön suunnittelun, tasapuolisen työnjaon ja ajankäytön perusteita ja osaa soveltaa niitä oppimistilanteessa.

Käytännön työtaidot

Oppilas

- tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia, tavallisimpia ruoanvalmistuksen menetelmiä ja osaa käyttää näitä hyväkseen ruoanvalmistuksessa
- osaa valmistaa ohjatusti suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia ja koostaa ateriansa ravitsemussuosituksen huomioon ottaen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja tavallisimpia kodinkoneita ja -välineitä turvallisesti
- osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja hoitaa tavallisimpia tekstiilejä
- osaa tehdä kodin siivouksen perustehtäviä
- osaa toimia ympäristöä säästäen, valita tarkoituksenmukaisia pesu- ja puhdistusaineita sekä huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta.

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Oppilas

- osaa etsiä ja hyödyntää kotitalouden tietoja eri lähteistä, tulkita yleisimpiä tuote- ja pakkausmerkintöjä ja symboleja sekä pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta • osaa pääpiirteittäin kertoa mistä kotitalouksien menot koostuvat ja tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa
- tuntee tärkeimmät kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet.

7.19. VALINNAISET AINEET

Perusopetuksen valinnaisten aineiden tehtävä on syventää ja laajentaa perusopetuksen yhteisten oppiaineiden, erityisesti taide- ja taitoaineiden, mukaan luettuna kotitalous, sekä haluttaessa aihekokonaisuuksien tietoja ja taitoja oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden tehtävä on myös antaa oppilaalle mahdollisuus syventää harrastuksiaan ja löytää uusia kiinnostuksen kohteita. Valinnaisten aineiden tulee tukea perusopetuksen tavoitteita.

Valtioneuvoston asetuksen 1435/2001 6. §:ssä on määritelty valinnaisten aineiden yhteenlaskettu vähimmäisviikkotuntimäärä sekä niiden jakaminen

- oppiaineiden syventäviin tai soveltaviin oppimääriin
- useasta oppiaineesta muodostettuihin kokonaisuuksiin
- vieraisiin kieliin
- tietotekniikkaan liittyviin aineisiin.

Vieremän kunnan perusopetuksessa valinnaisia oppiaineita opiskellaan 8. ja 9. vuosiluokilla. Oppilas valitsee seitsemännen luokan kevätlukukaudella kolme kahden viikkotunnin mittaista valinnaisainetta, joita hän opiskelee sekä kahdeksannella että yhdeksännellä luokalla (=pitkät valinnat). Lisäksi oppilas valitsee yhden valinnaisaineen kahdeksannelle luokalle, jota opetetaan 1 vkt (=lyhyt valinta). Pitkät valinnat oppilas voi tehdä ekonomiassa, erätaidoissa, konekirjoitus/tekstinkäsittelyssä, kotitaloudessa, kuvataiteessa, liikunnassa, maaseututaloudessa, musiikissa, saksassa, teknisissä ja tekstiilikäsittelyssä ja tietotekniikassa.

Lyhyen valinnan oppilas suorittaa kotitalouden, kuvataiteen, liikunnan, musiikin ja tietotekniikan välillä.

7.19.1. EKONOMIA

kaksivuotinen, 8. – 9. luokka, 2 vkt

Kaupallisissa perehdytään talouselämän perustietoihin esim. pörssiin, kauppaan, raha-asioiden hoitoon ja mainontaan. Hyödynnetään tietokoneita ajankohtaisen tiedon hankinnassa ja kirjanpidossa.

TAVOITTEET

Kaupallisissa aineissa opetuksen tavoitteena on herättää oppilaan kiinnostus taloudelliseen toimintaan, antaa tiedollisia ja taidollisia valmiuksia selviytyä arkipäivän talouteen liittyvistä kysymyksistä sekä kehittää oppilasta kuluttajana.

SISÄLLÖT

8.LUOKKA

- Raha, rahankäyttö ja sijoittaminen
- Kaupankäynti
- Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet
- Pankki- posti- ja teletointi
- Matkailu
- Kirjanpidon perustiedot

9.LUOKKA

- Alkuperäinen amerikkalainen kirjanpito, tilintarkastus sekä atk ja kirjanpito
- Asuminen
- Vakuutukset
- Yrittäjyys
- Markkinointi

ARVIOINTI

Numeroarvostelu. Arvioinnissa painotetaan oppilaan tuntiaktiivisuutta ja yrittämistä

7.19.2. ERÄTAIDOT

Kaksivuotinen, 8. – 9.lk, kaksi vkt

Luontoon liittyvät harrastukset ovat Vieremällä erittäin suosittuja. Maa- ja metsätaloudella sekä muilla luonnonvara-aloilla on Vieremällä suuri merkitys. Kunta ja koulun lähiympäristö tarjoavat loistavat puitteet ulkoilmaharrastuksille. Erätaitojen eli ulkona maastossa liikkumisen, selviytymisen ja harrastamisen taitojen kehittyminen ei ole kuitenkaan itsestään selvyys nykyaikana. Reipashenkiset ulkoilmaharrastukset eivät enää välity samalla tavalla vanhemmilta jälkikasvulle kuin takavuosina. Suhde ympäristöön jää näin osin vajavaiseksi, mikä ei ole yksilön kannalta hyvä asia. Vahvan identiteetin ja itsetunnon on näet katsottu pohjaavan lähiympäristöön kuulumisen tunteeseen (ihmisryhmiin ja luontoon). Tämän jälkeen muidenkin samaistumistasojen on mahdollista kehittyä vahvaksi (ylä-savolaisuus, pohjois-savolaisuus, itä-suomalaisuus, suomalaisuus, eurooppalaisuus ja maailmankansalaisuus).

TAVOITTEET

On tärkeää että oppilaille muodostuisi myönteinen kuva luonnosta ja tekemisen mahdollisuuksista lähiympäristössään. Elämykselliset kokemukset jäävät mieleen ja niillä on arvaamattoman suuri merkitys oppilaiden arvomaailman kehittymisessä. Kestävän kehityksen ja luonnon kunnioittamisen lisäksi vahvistetaan oppilaiden suhdetta vieremäläiseen ympäristöön.

Biologinen ja maantieteellinen luonnon tuntemus ei kehity hyvälle tasolle ilman ”metsään menemistä”. Mielenkiintoisen harrastuksen parissa tarkkailu ja havainnointi kehittyy kaikilla aisteilla ilman pakkoa. Koulun teoriapainotteisen opiskelun vastapainona käytännön tekemiseen painottuva aine palvelee myös oppilaiden motivaation ylläpitoa ja kehittymistä myös muiden aineiden opiskeluun. Mielenkiintoisessa oppimistilanteessa on mahdollista herättää koulutyössään vaikeuksia kokeneiden oppilaiden oppimisen ilo.

KESKEISET SISÄLLÖT

Erätaidot valinnaisaineessa harjoitellaan yhdessä käytännön luontoharrastuksia eri toimintoiineen. Luontoharrastukset vaihtelevat vuodenajan mukaan, näin myös valinnaisaineen kulloinenkin aktiviteetti. Käytännössä harjoitetaan erätaitoja seuraavilta aloilta:

Erävaellus	Suunnistus
Metsästys	Luontokuvaus
Riistanhoito	Lajintuntemus
Kenneltoiminta	Elinympäristöjen tunnistus
Kalastus	Luonnon tutkiminen
Veneily	Eräruokien ja –muistoesineiden
Marjastus/sienestys	valmistus
Ammunta	

Jokamiehen oikeudet (lait lyhyesti em. aiheisiin)

Käytännön maastotyöskentelyyn joudutaan varaamaan noin 10 koulupäivää (6h) kahden vuoden aikana. Näistä valinnaisaineryhmä voi käyttää kolme kokonaista päivää pelkästään omaan toimintaansa. Maastotyöskentelyn ajankohdat vahvistetaan vuosiluokkien 7-9 työjärjestyksessä ennen lukuvuoden alkua. Lukujärjestyksestä poikkeavaa järjestelyä ja kyytiä vaativat ainakin:

Luontokuvaus	½ päivää	
Uistelu/Veneily	1 päivä	
Marjastus/Sienestys	1 päivä	(ryhmä organisoi koko 9.lk.)
Ravustus	½ päivää	
Kanalintujen ja jäniksen pyynti	1 päivä	
Pilkkiminen	½ päivää	(ryhmä organisoi koko yläk.)
Hirven pyynti	1 päivä	
Ammunta	½ päivää/lukuvuosi	
Lintujen tarkkailu	1 päivä	(ryhmä organisoi koko 8.lk.)
Loppuvaellus/Riistapolkuammunta	3 päivää	(9. keväällä)

Valinnaisaineryhmä toimii järjestelijänä koko vuosiluokkaa tai yläkoulua koskevilla kolmella retkellä yhdessä luokanvalvojien kanssa. Luokanvalvojien vastuulla on luokan tiedottaminen, ohjaaminen ja valvonta teemapäivänä; valinnaisaineryhmä laatii ohjelman ja tehtävät.

Valinnaisaineryhmä pääsee kahden vuoden jaksolla kolmena kokonaisena päivänä tutustumaan kalastus- ja metsästysharrastukseen. Puolen päivän mittaisia maastoretkiä ryhmä toteuttaa kahden vuoden aikana vähintään neljä. Näihin tarvitaan vain yhden tunnin poissaololupa ao. tunnin pitäjältä. Erätaidot sijoitetaan lukujärjestykseen niin, että tarvittaessa toimintaa voidaan jatkaa kouluajan yli ja olla vastaavasti pitämättä tunteja seuraavalla kerralla. Loppuvaellus järjestetään 9. luokan lopussa kolme päivää kestäväenä. Ajankohta häiritsee vain vähän muuta opetusta.

Valinnaisaine toteutetaan yhteistyössä harrastajayhdistysten ja -järjestöjen kanssa. Ilman tätä erätaidot valinnaisainetta ei ole mahdollisuutta järjestää, koska käytännön toiminta maastossa vaatii mm. metsästysluvan ja muutaman lisävalvojan opettajan lisäksi.

ARVIOINTI

Erätaidot valinnaisaineessa on käytössä normaali numeroarviointi, johon vaikuttaa jatkuva näyttö.

7.19.3. KONEKIRJOITUS/TEKSTINKÄSITTELY

kaksivuotinen, 8. – 9. lk, 2 vkt

Konekirjoitus valinnaisaineena antaa oppilaalle koneella kirjoittamisen ja tekstinkäsittelyn perusvalmiudet, joiden avulla hän selviytyy itsenäisesti kirjallisista töistään koulussa, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

TAVOITTEET

Konekirjoituksen tavoitteena on näppäimistön hallinta näppäimiin katsomatta kymmensormijärjestelmää käyttäen.

Näppäimistön hallinnan lisäksi tavoitteena on antaa oppilaalle perusvalmiudet luoda helposti luettavia, esteettisiä ja ulkoasultaan julkaisukelpoisia tekstejä.

Asiakirjatuotannon tavoitteena on antaa oppilaalle valmiuksia tuottaa kotona ja kodin ulkopuolella yleisesti tarvittavia asiakirjoja oikean asettelumallin mukaan.

Tavoitteena on saada oppilas arvostamaan työn huolellista loppuun suorittamista sekä käyttämään ergonomisesti oikeita työtapoja.

SISÄLLÖT

8. LUOKKA

Tietokoneen käyttö ja näppäimistö

- kymmensormijärjestelmä näppäimiin katsomatta, oikeat työtavat
- tekstinkäsittelyn perusteita
- tarkkuus- ja nopeusharjoituksia

9. LUOKKA

Tekstinkäsittelyä

- numeroiden ja merkkien kirjoitussäännöt
- standardeihin perustuva kirjoittaminen sekä standardien soveltaminen asiakirjatuotantoon (hakemukset, kokousasiakirjat ja yleiset kodin asiakirjat)
- luova kirjoittaminen
- tarkkuus- ja nopeusharjoituksia

ARVIOINTI

Numeroarviointi tuntityöskentelyn, itsenäisten harjoitusten ja kokeiden pohjalta.
Arviointikeskusteluja.

7.19.4. KOTITALOUS

7.19.4.1. JUHLAT- LYHYT VALINTA

Yksivuotinen, 8 lk, 1 vkh

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään erilaisten juhlien perinteitä ja tapoja
- suunnittelemaan ja toteuttamaan valitsemansa juhlan

KESKEISET SISÄLLÖT

Perhe ja yhdessä eläminen

- hyvät tavat, tapakulttuuri erilaisissa juhlissa

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- juhla-aterioiden suunnittelu
- erityisruokavalioiden huomioiminen juhla-aterioilla
- monipuoliset ruoanvalmistusmenetelmät juhla-aterioita valmistettaessa

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- kulutuksen ympäristövaikutukset
- tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö

Koti ja ympäristö

- juhliin tarvittavien tekstiilien hoito
- juhlapaikan hoito
- jätehuolto

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan hyväksytysti tai hylätysti suoritetuksi.

7.19.4.2. KOTITALOUS, PITKÄ VALINTA

Kaksivuotinen, 8. - 9. lk, 2 vkh

TAVOITTEET

Valinnaisen kotitalouden tavoitteena on syventää seitsemännän luokan perustaitoja. Oppilas oppii edelleen kehittämään suunnittelu- toteutus- ja arviointitaitoja kaikilla kotitalouden taitoalueilla.

KESKEISET SISÄLLÖT

Ihmissuhteet

- yhteistyötaitojen kehittäminen ja erilaisuuden hyväksyminen
- sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri

Ravitseminen ja ruokakulttuuri

- terveelliset ruoanvalmistusmenetelmät
- leivontamenetelmät
- ateriakokonaisuuksien suunnittelu, toteutus ja arviointi
- kodin juhlien suunnittelu
- suomalainen ruoka- ja tapakulttuuri
- kansainvälinen ruoka- ja tapakulttuuri
- säilöntä
- ajankohtaiset teemat
erityisruokavaliot

Kuluttajakasvatus

- taloudellinen ajattelu energiankulutuksessa, ympäristön ja oman talouden hoidossa • tuotteiden hankinta ja käyttö

Asuinympäristö

- keittiöhygieniä
- kotitalouskoneiden käyttö
- asunnon ja tekstiilien hoito
- jätehuolto ja kierrätys
- ympäristöystävälliset toimintatavat

OPPIAINEEN ARVIOINTI VUOSILUOKALLA 8 JA 9

Valinnaisen kotitalouden arvioinnin kriteerit ovat samat kuin yhteisen kotitalouden.

Valinnaisaineessa painotetaan kuitenkin enemmän itsenäisyyttä ja vastuullisuutta tiedonhankinta- ja käsittelytaidoissa, työtehtävien suorittamisessa sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissa.

AIHEKOKONAISUUKSIEN TOTEUTUMINEN VALINNAISEN KOTITALouden OPPISISÄLLÖISSÄ

Ihmisenä kasvaminen

- toisen huomioon ottaminen tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti
- yhteistoiminta ryhmässä
- vastuu ryhmän toiminnasta
- omien työskentelytapojen kehittäminen
- terveellisten elämäntapojen kehittäminen

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- perehtyminen suomalaisten maakuntien ruokakulttuureihin ja valmistamalla kyseisten alueiden ruokia
- tutustuminen joihinkin kansainvälisiin ruokakulttuureihin ja valmistamalla niihin liittyviä ruokia

Viestintä- ja mediataito

- projektitehtävien tiedon haussa käytetään internettiä, alan julkaisuja ja lehtiä
- projektitöiden esittelyä

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- oman ja ryhmän työskentelyn kautta vastuun kantaminen työtehtävistä
- oman työn merkityksen näkeminen työtaitojen kehittymisenä

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- kulutuksen ympäristövaikutukset
- jätteiden lajittelu ja kierrätys
- hyvät tavat ja tapakulttuuri
- kuluttajatieto

Turvallisuus ja liikenne

- työturvallisuus kotitaloustöissä
- kotitalouskoneiden oikea käyttö

7.19.5. KUVATAIDE

7.19.6. NYT - LYHYT VALINTA

Yksivuotinen, 8. lk, 1 vkh

TAVOITTEET

- syventää aiemmin opittua kuvataiteen osaamista
- perehtyä nykyaiteen ilmiöihin
- rohkaistua kuvantekijänä ja lukijana

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu

- ilmaisua eri tekniikoilla
- omia havaintoja, kokemuksia ja näkemyksiä
- ideointi, kehittäminen ja toteutus

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- nykytaidetta
- mitä kuva viestii
- analysointia

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- meidän yhteinen ympäristö
- kestävä kehitys

Media ja kuvaviestintä

- viestitän toisille
- tulkitsen toisten viestejä

ARVIOINTI

Nyt -kuvataiteen lyhytkurssi arvioidaan hyväksyty/hylätty merkinnällä.

7.19.5.2. KUVA - PITKÄ VALINTA

Kaksivuotinen, 8. - 9. lk, 2 vkh

TAVOITTEET

- syventää edelleen omaa osaamista kuvataiteen eri osa-alueilla
- mielikuvituksen ja luovuuden kehittäminen
- voimistaa omaa henkilökohtaista suhdetta taiteeseen
- antaa kokemuksia pitkäjännitteisestä luovasta työskentelystä yksin ja ryhmän jäsenenä

KESKEISET SISÄLLÖT

Kahdeksannella luokalla paneudutaan erityisesti kuvailmaisun sekä taiteen tuntemuksen osa-alueisiin ja yhdeksännellä luokalla keskitytään ympäristöestetiikkaan ja kuvaviestintään. Oppiaineelle luonteen omainen sisäinen integraatio antaa mahdollisuuden sisällyttää kuvataiteen ilmaisullisia, tiedollisia ja taidollisia tavoitteita ja sisältöjä kuhunkin tehtävään.

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- syvennetään omaa osaamista pitkäjännitteisen taiteellisen työskentelyn avulla
- piirustus, maalaus ja grafiikka
- kokeellinen taide ja keramiikka

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- taiteilijoita ja taidetyylejä
- ajankohtaista kuvataiteessa
- näyttelyvierailuja

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- ympäristön havainnointia ja kuvaamista
- tilan kokeminen
- esinesuunnittelu

Media ja kuvaviestintä

- omien kuvaviestien suunnittelua ja toteutusta
- sarjakuva ja julistetaide
- valokuva ja video

ARVIOINTI

Pitkä valinnaisaine arvioidaan numeroilla.

7.19.6. LIIKUNTA

7.19.6.1.HARRASTELIIKUNTA - LYHYT VALINTA

Yksivuotinen, 8. lk, 1 vkh

- toteutetaan 3 x 12 h:n kursseina, mahdollisuuksien mukaan
- sisältö valitaan oppilaiden kanssa yhdessä
- arviointi merkinnällä: hyväksytty/hylätty

7.19.6.2. PITKÄ VALINNAINEN LIIKUNTA

Kaksivuotinen, 8. - 9. lk, 2 vkh

- toteutuu oppilaiden valintojen perusteella
- sisältö valitaan oppilaiden kanssa yhdessä
- arviointi numerolla

7.19.7. MAASEUTUTALOUS

Kaksivuotinen, 8. - 9. lk, 2 vkh

YLEISTÄ

Maaseututalous (MST) on kaksivuotinen 2 vvt:n valinnaisaine, joka vastaa tavoitteiltaan ja sisällöiltään aikaisempaa Maa- ja metsätalous sekä puutarhanhoito-oppiainetta (MMP-nimi muutettiin nykymuotoonsa Vieremällä kevään 1995 ops:ssa).

TAVOITTEET

- oppilas hankkii maaseudun elinkeinoista perustietoja ja -taitoja, joita hän voi hyödyntää arkielämässään ja erityisesti luonnonvara-alan jatko-opinnoissaan
- oppilaan asenne maaseutuympäristöä ja sen hyvinvointia kohtaan kehittyy myönteiseksi
- oma-aloitteisuutta ja itsenäisyyttä, mutta toisaalta myös yhteistyötä vaativa
- työskentely luo pohjaa mahdolliselle maaseutuyrittäjyydelle ja sen edellyttämälle verkostoitumiselle

TYÖTAVAT

Tavanomaiseen tuntityöskentelyyn saadaan vaihtelua mm. esitelmillä, video-ohjelmilla, asiantuntijoilla, retkillä, tutustumiskäynneillä, lähiympäristöön suuntautuvilla pelto-, piha-, puutarha- ja metsätöillä sekä kukkien ja vihannesten taimikasvatuksella.

KESKEISET SISÄLLÖT

8. luokka: maatalous

- peltoviljely ja sen edellytykset Vieremällä
- koti- ja lemmikkieläinten hoito
- LUOMU-tuotanto

9. luokka: pihat ja puutarhat

- metsätalous
- maaseutuyrittäjyys
- maatila liikeyrityksenä
- EU-tukipolitiikka

ARVIOINTI

Oppilaan asennoitumista, teorian tietojen ja varsinkin käytännön taitojen hallintaa sekä harrastuneisuutta arvioidaan numeroasteikolla 4-10.

7.19.8. MUSIIKKI - LYHYT JA PITKÄ VALINTA

Yksivuotinen, 8. lk, 1 vkh ja

Kaksivuotinen, 8. - 9. lk, 2 vkh

TAVOITTEET

Valinnaismusiikin tavoitteena on perustietojen ja -taitojen syventäminen sekä oman osaamisen laajentaminen ja rikastuttaminen.

SISÄLLÖT 8-9-LUOKAT

- laulutaidon kehittäminen, moniääniset laulut
- luokan soittimiston perustekniikoiden kertaus ja syventäminen
- näyttämömusiikki (ooppera, musikaalit, baletti, elokuvamusiiikki, TV-musiikki)
- viihdemusiikin historia
- eri musiikinlajeihin tutustuminen (esim. jazz, gospel, rock)
- kansanmusiikin tyylejä
- eri kansallisuuksien musiikkiin tutustuminen
- musiikkitietoa opettajan valinnan mukaan (esim. nuotinluku ja musiikin eri elementit rytmi, tempo, äänen korkeus, dynamiikka, sointiväri, harmonia, muoto syventäen)

ARVIOINTI

Yksivuotinen lyhyt kurssi (8. lk) arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.

Kaksivuotinen pitkä kurssi (8. - 9. lk) arvioidaan numeroilla.

7.19.9. SAKSA (B2 - KIELI)

Kaksivuotinen, 8. - 9. lk, 2 vkh

Valinnaisen kielen opetuksen tulee painottua puheviestintään kaikkein tavanomaisimmissa arkipäivän tilanteissa ja toimia samalla johdantona pitempikestoisille kyseisen kielen opinnoille toisen asteen koulutuksessa. Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu neljälle vuosiviikkotunnille.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- kommunikoidaan puhelumppanin tukemana kaikkein tavallisimmissa tilanteissa
- ymmärtämään helposti ennakoitavia arkielämään liittyviä kysymyksiä, ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja
- kirjoittamaan kortteja, sähköpostiviestejä, muistilappuja ja muita hyvin suppeita viestejä sekä joitakin perustietoja itsestään ja lähipiiristään

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- viestimään arkitilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla
- tuntemaan kielialueen kulttuuria
- suhtautumaan arvostavasti kohdekulttuurin edustajiin

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään rohkeasti kielitaitoaan
- hyödyntämään muissa kielissä hankkimiaan tietoja, taitoja ja strategioita
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit

- tapakulttuuriin liittyvä kieli tavallisimmissa vuorovaikutustilanteissa
- itsestä ja lähiympäristöstä puhuminen
- perhe ja vapaa-aika
- selviytyminen arkipäivän viestintätilanteista, kuten kaupassa käynnistä, ruokailemisesta ja matkustamisesta

Rakenteet

Viestinnän kannalta kielelle ominainen lauseenmuodostus ja keskeinen kielioppi.

Viestintästrategiat

- puheen tai tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä tai puheesta
- omien viestien suunnittelu
- oman kielenkäytön tarkkailu
- puhekumppanin apuun tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa
- kirjallisiin ja sähköisiin apuneuvoihin tukeutuminen omissa tuotoksissa

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalle kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan:

- kuullun ymmärtäminen A1.2-A1.3
- puhuminen A1.1-A1.2
- tekstin ymmärtäminen A1.2-A1.3
- kirjoittaminen A1.1-A1.2

Kulttuuritaidot

Oppilas tutustuu opiskeltavan kieleen omaan kielialueeseen, sen maihin, niiden historiaan, elämäntapaan, maantietoon ja kulttuuriin.

Opiskelustrategiat

Oppilasta kannustetaan rohkeasti osallistumaan kielenkäyttötilanteisiin opintojen alusta alkaen. Oppilas oppii hyödyntämään aiempia vieraiden kielten opintojaan uuden vieraan kielen opiskelussa.

Viestintästrategiat

Oppilas oppii kohteliaan kielenkäytön ja sen merkityksen kyseisellä kieli- ja kulttuurialueella.

ARVIOINTI

Oppilaan arviointi perustuu hänen taitoihinsa kuullun, lukemisen, puhumisen ja kirjoittamisen alueilla. Oppilaan tuntiaktiivisuus, kotitehtävien suorittaminen ja myönteinen asenne kielen opiskeluun otetaan arvioinnissa huomioon.

7.19.10. TEKNINEN KÄSITYÖ

kaksivuotinen 8. -9. lk 2 vkt

Tekninen työ kahden vuoden pituisena valinnaisaineena pohjautuu pääosin seitsemännellä luokalla opittuihin taitoihin ja tekniikoihin, oppisisällöissä tulee vaativampia harjoitustöitä ja näiden myötä omien ratkaisumallien osuus kasvaa. Yhdeksännellä luokalla painotutaan suurimmaksi osaksi omista lähtökohdista tuleviin harjoitustöihin, joihin laaditaan itse suunnitelmat ja valitaan toteutusratkaisut.

TAVOITTEET

Tavoitteena on, että oppilas harjaantuisi itsenäiseen työskentelyyn yhä enemmän ja oppii soveltamaan aiemmin oppimaansa ja oppii kehittämään erilaisia ratkaisumalleja

työssään ilmeneviin ongelma-kohtiin ja valintatilanteisiin sekä ymmärtämään nykYTEKNOLOGIAA ja tunnistamaan teknologisen maailman epäkohtia ja etsimään niihin myönteisiä ratkaisuja. Tavoitteena on myös rohkaista oppilasta luottamaan omiin kykyihinsä selvittää ongelmatilanteissa, hän oppii myös arvioimaan työskentelyään, valmistamaansa tuotetta sekä taitojaan.

Oppilas osallistuu enemmän tuotteen ja sen valmistusprosessin suunnitteluun, sekä oppii erilaisten työvälineiden ja materiaalien monipuolista ja tehokasta käyttöä. Nämä tiedot ja taidot auttavat myöhemmin soveltamaan opittuja asioita arkielämän teknisiin ongelmatilanteisiin, jatko-opiskelussa sekä erilaisissa työtehtävissä.

Oppilas huomioi työnteossaan työturvallisuuden ja toimimisen ryhmässä toiset huomioonottaen.

Integrointi muihin oppiaineisiin tapahtuu soveltuvien osien.

Tavoitteena on myös järjestää vierailukäyntejä eri tekniikan alojen tuotantolaitoksiin

SISÄLLÖT

Opetus pohjautuu seitsemännellä luokalla läpikäytyihin asioihin, kahdeksannella luokalla yhteisiin harjoitustöihin pohjautuen ja yhdeksännellä luokalla suurimmaksi

osaksi omiin suunnitelmiin perustuen. Lisäksi soveltuvien osien voidaan toteuttaa pieniä projekteja esimerkiksi koulun tarpeisiin tai omia harjoitus- ja korjaustöitä esimerkiksi omiin koneisiin ja laitteisiin.

Metallityö

- työturvallisuus ja ryhmässä toimiminen
- teknisen piirustuksen laatiminen tietoteknisiä laitteita mahdollisuuksien mukaan hyväksi käyttäen
- teknologisiin sovelluksiin tutustuminen
- teknisen piirustuksen ymmärtäminen ja työohjeiden soveltaminen omaan työskentelyyn
- materiaalin järkevä ja laskelmoitu mitoitus
- eri metallilaatujen ominaisuudet ja käyttö harjoitustöissä
- sopivien koneiden ja laitteiden valinta työskenneltäessä
- kaarihitsaus, johon sisältyvät mig- ja puikkohitsaus
- kaasuhitsaus, kovajuotos ja polttoleikkaus
- pistehitsaus
- metallien kuuma- ja kylmäkäsittely
- metallisorvaus
- putken taivutus
- erilaiset pintakäsittelytavat ja materiaalit
- huomioidaan perinteiset työtavat ja -aiheet työn suunnittelussa ja aihevalinnassa
- muovien käyttö ja mahdollinen integrointi omaan työhön

- mahdollinen vierailu metalliteollisuusyritykseen ja tutustuminen yrityselämään

Puutyö

- työturvallisuus ja ryhmässä toimiminen
- teknisen piirustuksen laatiminen tietoteknisiä laitteita mahdollisuuksien mukaan hyväksi käyttäen
- teknologisiin sovelluksiin tutustuminen
- teknisen piirustuksen ymmärtäminen ja työohjeiden soveltaminen omaan työskentelyyn
- materiaalin järkevä ja laskelmoitu mitoitus
- eri puulajien ja puumateriaalien sekä muovien käyttö harjoitustöissä ja niiden ominaisuuksiin perehtyminen
- sopivien koneiden ja laitteiden valinta työskenneltäessä
- puuntyöstökoneiden turvallinen käyttö ja rakenne
- puun sorvaus
- huomioidaan perinteiset työtavat ja –aiheet työn suunnittelussa ja aihevalinnassa
- mahdollinen yritysvierailu

Konetekniikka

- työturvallisuus ja ryhmässä toimiminen
- erilaisiin koneisiin laitteisiin ja kone-eliimiin ja niiden toimintaan tutustumista
- polttomoottoreihin liittyviä korjaus-, purku- ja kokoamisharjoituksia
- teknologiasovelluksiin tutustuminen
- työvälineiden tunnistaminen ja oikea käyttö

Sähkötekniikka ja elektroniikka

- sähköturvallisuus ja sähkölaitteiden kanssa toimiminen
- tutustutaan sallittuihin sähkölaitteiden korjaustoimenpiteisiin
- perehdytään teknologiasovelluksiin sähköisen toiminnanohjauksen laitteissa
- tietotekniikan hyväksikäyttö sähkötekniikassa ja elektroniikassa
- mittalaitteiden käyttö eri kohteiden mittauksissa
- laiterakentelua
- perehtyminen piirikaavioihin komponenttipiirroksiin ja omien piirikaavioiden tuottaminen tietokoneohjelmalla

ARVIOINTI

Jatkuva työprosessin ja töiden arviointi arviointikeskusteluilla sekä numeroarviointina.

7.19.11. TEKSTIILITYÖ

kaksivuotinen, 8. – 9. lk, 2 vkt

Tekstiilityö valinnaisaineena pohjautuu aiemmin opittuihin tietoihin ja taitoihin, joita syvennetään ja laajennetaan. Samalla annetaan entistä paremmat mahdollisuudet eriytyvälle, yksilölliselle työskentelylle jokaisen oppijan erityisosaamisen ja suuntautuneisuuden mukaisesti.

TAVOITTEET

Tavoitteena on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötaitoja ja tietoja, jolloin hän tekee entistä itsenäisemmin materiaali-, työtapa- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa.

Tavoitteena on suunnitella ja valmistaa laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita ottaen työskentelyssä huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot.

Tavoitteena on perehtyä suomalaiseen ja soveltuvin osin myös muiden kansojen muotoilu- ja käsityökulttuuriin saaden siten ainesta oman identiteetin rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhön.

SISÄLLÖT

Töiden aiheita määriteltäessä voi lähtökohtana olla uusi käsityötekniikka, tekstiilin käyttötarkoitus, pukeutuminen, sisustus, tekstiilin koristelu, ajankohtaisuus, taloudellisuus, kierrätys jne.

Oppilas suunnittelee ja toteuttaa oman yksilöllisen työnsä huomioiden omat taitonsa, kiinnostuksensa ja työskentelytahtinsa. Aihe voi olla rajattu, sisältäen määrättyjä

tekniikoita, mutta samalla käydään läpi suunnittelua, materiaalioppia, kuluttajatietoa sekä käsityöperinnettä.

ARVIOINTI

Oppilas arvioi omaa työtään ja työskentelyään. Työprosessin aikana arviointikeskusteluja. Numeroarvostelu.

7.19.12. TIETOTEKNIikka

7.19.12.1. TIETOTEKNIikka, LYHYT KURSSI

Yksivuotinen, 8.lk, 1 vkt

TAVOITTEET

Tarkoituksena on syventää tietotekniikan perustaitoja sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua myös niihin tietotekniikan osa-alueisiin, jotka eivät sellaisenaan sisälly muiden oppiaineiden alle. Tällaisia asioita ovat www –sivujen tuottaminen ja ohjelmointi, työvälinohjelmien käyttötaidon syventäminen sekä digitaalisen aineiston hyötykäyttö tietotekniikassa.

SISÄLTÖ

- opitaan tekemään www –sivuja HTML –kielellä ohjelmointina.
- opitaan tekemään www –sivuja työvälinohjelmalla (WYSIWYG –periaate).
- tutustutaan sivujen julkaisuun ja siirtoon internetiin.
- syvennetään kuvankäsittelyn taitoja ja eri työvälinohjelmien sovellettua käyttöä
- perehdytään digitaalisen aineiston tuottamiseen ja käsittelyyn eri ohjelmilla.
- syvennetään tietotekniikan hyötykäyttöä.

ARVIOINTI

Perusteena käytetään tuntiaktiivisuutta, harrastuneisuutta sekä taitoa oman työn suunnitteluun ja toteutukseen. Arviointia myös teoria- ja näyttökokeilla.

Arviointi merkinnällä hyväksytty / hylätty / osallistunut.

7.19.12.2. TIETOTEKNIikka, PITKÄ KURSSI

Kaksivuotinen, 8. - 9. lk, 2 vkh

Tietotekniikan opetuksen tarkoituksena on antaa oppilaalle riittävät tiedot ja taidot selviytyä jokapäiväisestä tietotekniikan käytöstä ja sillä tehtävistä töistä sekä antaa valmiuksia soveltaa nykyaikaisia tietoteknisiä laitteita käyttötarkoituksiinsa. Valinnaisen tietotekniikan eri sisältöalueissa toteutuu mm. aihekokonaisuuksia, kuten ihminen ja teknologia, viestintä- ja mediataidot sekä osallistuva kansalaisuus.

TAVOITTEET

- saada valmiuksia käyttää tietokonetta ja tietoverkkoja kehittyvässä yhteiskunnassa sekä hyödyntää niiden antamia mahdollisuuksia myöhemmässä elämässään eli saavuttaa tietoteknisten välineiden, työvälineohjelmien ja tietoverkkojen käyttötaidon.
- oppia ymmärtämään, minkälaisissa tehtävissä tietotekniikasta on hyötyä.
- tukea oppilaan kasvamista tietoyhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi.

SISÄLLÖT

Opetus jakaantuu kokonaisuuksiin, jotka käydään läpi kahden lukuvuoden aikana siten, että kokonaisuuksien sisältöä voidaan soveltaen käyttää eri sisältöalueissa. Sisällöt kehittyvät tekniikan myötä.

Tietotekniikan perusteet

- tietokoneen historiaa
- tietokonelaitteistot lisälaitteineen
- käyttöjärjestelmä
- sujuva laitteiston käyttö
- tiedon hallinta
- internetin hyötykäyttöä

Tietokone sanallisessa ja kuvallisessa ilmaisussa

- tekstinkäsittelyn perusteet
- tekstin, kuvien ja taulukoiden tuottaminen ja niiden yhdistely
- piirros- ja kuvankäsittelyohjelmien käyttö
- skannerin ja digitaalisten laitteiden hyödyntäminen
- internetin hyötykäyttöä

Taulukkolaskenta ja tietokannat

- taulukkolaskentaohjelman käyttö
- laaditaan ja muokataan laskutaulukoita, havainnollistetaan niitä graafisesti ja tehdään funktiolaskutoimituksia taulukoilla.
- tietokantaohjelman käyttö
- opitaan etsimään tietoja tietokannoista, laatimaan raportteja, suunnittelemaan ja tekemään omia tietokantoja.

Internet

- opetellaan hakukoneiden käyttämistä tiedon etsinnässä www –sivuilta, hakutulosten valikoimista, lähdekritiikkiä, tekijänoikeusasioita.
- tutustutaan internet –yhteyden hankkimiseen ja erilaisiin internetin palveluihin sekä saadaan yleiskuva tietoliikenneverkosta ja tietoturvasta.
- opitaan netiketti eli hyvien käytöstapojen käyttö verkon käyttäjänä henkilökohtaisessa ja julkisessa viestinnässä

ARVIOINTI

Arviointi numeroarviointina. Tietotekniikan arviointiin vaikuttavat asiat:

- tuntiaktiivisuus
- harrastuneisuus
- taito suunnitella, arvioida ja toteuttaa omaa työtä
- näyttö- ja teoriakokeet

Numeroarvioinnin perusteet

Arvosana 8:

Oppilaan tulee tehdä annetut tehtävät sekä itsenäisesti suoritettavat työt kunnolla valmiiksi. Oppilas kykenee hyödyntämään ja soveltamaan oppimiaan asioita.

Arvosana 5:

Oppilas osallistuu aktiivisesti oppitunneille tai osoittaa hallitsevansa joitakin tietotekniikan osa-alueita.

7.20.1 Ilmaisutaito – lyhyt valinta (1vvt)

Tavoitteet:

- oppilaan ilmaisutaidon kehittäminen
- oppilaan mielikuvituksen ja eläytymiskyvyn harjaannuttaminen
- oppilaan ohjaaminen yhteistyöhön ja myönteisiin vuorovaikutussuhteisiin
- oppilaan keskittymiskyvyn parantaminen
- oppilaan rohkaiseminen kokeilemaan oman ilmaisun mahdollisuuksia

Kaiken lähtökohtana on kuitenkin halu yrittää.

Sisällöt:

- tutustumis-, virittäytymis-, keskittymis- ja rentoutumisharjoitukset
- miimiharjoitukset, mm. pantomiimi
- improvisaatiot
- pienimuotoisen esityksen valmistaminen

Arviointi:

Kurssi arvostellaan hyväksyty/hylätty –periaatteella

7.20.2 Ilmaisutaito – pitkä valinta

Tavoitteet

Ilmaisutaidon tavoitteena on auttaa oppilasta ilmaisemaan itseään rohkeasti, luontevasti ja avoimesti. Oppilas rohkaistuu löytämään omat ilmaisuvaramansa ja oppii toimimaan ryhmässä. Oppilas harjaantuu kantamaan vastuuta yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi ja rohkaistuu esiintymään julkisesti.

Sisällöt

Tunneilla harjoitellaan keskittymistä, rentoutusta, heittäytymistä, eri aisteilla havainnointia, improvisointia, kontaktinottoa ja tilanteen hallintaa. Ilmaisutaidossa opetellaan ryhmässä toimimista, mutta myös katsojana ja esiintyjänä olemista. Tavoitteena on tutustua mahdollisuuksien mukaan

teatteri-ilmaisun perusasioihin: näyttämötyöskentelyyn, esityksen ideointiin, suunnitteluun, harjoitteluun ja esittämiseen. Ilmaisutaidossa valmistellaan esityksiä esimerkiksi koulun tilaisuuksiin ja juhliin. Oppilaat osallistuvat myös itse tuntien sisällön suunnitteluun.

Arviointi

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan myönteinen asennoituminen, aktiivisuus tuntityöskentelyssä ja harrastuneisuus. Oppilas arvioi omaa työskentelyään ja oppimistaan oppimispäiväkirjan avulla.

7.21 OPPILAANOHJAUS

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tuetaan oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka voi ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

Ehdyttävistä aihekokonaisuuksista oppilaanohjauksessa huomioidaan ihmisenä kasvaminen, viestintä ja mediataito, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys sekä turvallisuus ja liikenne.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja
- viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjäyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen

VUOSILUOKAT 3–6

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Sujuvan opiskelun turvaamiseksi ohjauksessa tuetaan oppilasta opiskelutaitojen kehittämisessä. Oppilasta ohjataan suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin, käyttämään monipuolisia työtapoja ja hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä sekä kehittämään tiedonhankinnan valmiuksiaan. Ohjausta annetaan myös ainevalintoja tehtäessä.

Oppilasta ohjataan oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta ohjataan myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen. Työelämään ja ammatteihin tutustuminen aloitetaan.

Oppilaanohjausta toteutetaan pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä.

VUOSILUOKAT 7–9

Perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien oppilaanohjaus järjestetään siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta ohjauksesta
- työelämään tutustumisesta

Oppilaalle järjestetään henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammattivalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta ohjataan ja tuetaan jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjataan käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

Oppilaalle järjestetään työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työnarvostuksen lisäämiseksi. Oppilas voi näin hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaille järjestetään mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista voidaan kehittää myös siten, että kehitystyössä on mukana vieremäläisiä yrittäjiä.

Yhdeksännen luokan toinen työelämään tutustumisjakso voidaan suorittaa koulutyön kesäkeskeytyksen aikana, jos oppilas on tehnyt työnantajan kanssa sopimuksen ja palauttanut sopimuksen koululle ennen toukokuun loppua kahdeksannella luokalla. Tällöin hän on tet:ssä kesällä

ja syksyn tet-jakson aikana hänellä on vapaata koulusta.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonaiskäsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatkoopiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla

PAIKALLISET TAVOITTEET

- Opinto-ohjauksessa ohjataan nuoren kasvua itsensä tuntemisen ja arvostamisen kautta toisten huomioimiseen ja kunnioittamiseen.
- Lisäksi pyritään vaikuttamaan siihen, että nuoressa kehittyisi myönteinen asenne jatko-opiskeluun, työnteokoon ja itsensä kehittämiseen harrastusten merkitystä unohtamatta.
- Tavoitteena on omasta elämästään vastuun kantava ja tulevaisuuteen suuntautuva ihminen, joka kykenee käsittelemään positiivisten kokemusten rinnalla myös epävarmuutta ja muutosta.

KESKEISET SISÄLLÖT

7 ja 8 lk:t, 0,5 vuosiviikkotuntia

9 lk., 1 vuosiviikkotunti

7 lk.	Itsetuntemus Koulu yhteisössä toimiminen Opiskelun taidot Oppilaan arviointi Työelämään tutustuminen (TET)	
8 lk.	Ammattialoihin tutustuminen Työelämätietous, elinkeinorakenne Työelämään tutustuminen (TET)	
9 lk.	Tulevaisuuden suunnittelu ja päätöksenteon Suomen koulutusjärjestelmä Koe- ja yhteishaku	periaatteet

Lähialueen oppilaitoksiin tutustuminen
Opintojen rahoitus
Työelämätaidot
Työelämään tutustuminen (TET)
Ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
Tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä
Opiskelu ja työskentely ulkomailla
Henkilökohtainen ohjaus

8. OPPILAAN ARVIOINTI

8.1 ARVIOINTI OPINTOJEN AIKANA

1. Arvioinnin ajankohta ja muoto

Oppilaalle annetaan syyslukukauden työn päättyessä välitodistus ja lukuvuoden koulutyön päättyessä lukuvuositodistus. Lukuvuositodistuksessa annetaan arviointi

kaikista oppilaan lukuvuoden aikana opiskelemista oppiaineista. Lukuvuositodistuksen arviointi koskee oppilaan menestymistä opinnoissa koko lukuvuoden ajalta.

Arviointimuodot ovat seuraavat:

3. luokan arviointitodistus on sanallinen.

4. luokasta alkaen oppilaat arvioidaan numeroin.

Luokilla 7., 8. ja 9. arvioidaan pitkät, kaksi lukuvuotta kestävät valinnaisaineet numeroin, lyhytkurssit asteikolla hyväksytty / hylätty.

Jos oppilaan valinnaisen aineen oppimäärän suoritus on jäänyt kesken oppilaan vaihdettua valinnaisen aineen toiseksi, merkitään todistukseen kesken jääneen valinnaisen aineen nimi sekä arvosanakohtaan merkintä ”osallistunut”.

Numeroarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla.

Numeroarvioinnissa käytetään seuraavaa asteikkoa:

10 erinomainen

9 kiitettävä

8 hyvä

7 tyydyttävä

6 kohtalainen

5 välttävä

4 hylätty

Arvosanat 5-10 osoittavat oppiaineen hyväksyttyä suoritusta ja arvosana 4 oppiaineen hylättyä suoritusta.

2. Arvioitavat oppiaineet

Perusopetuksen kaikki oppiaineet arvioidaan ympäristö- ja luonnontieto -aineryhmää lukuun ottamatta erillisinä. Vuosiluokilla 1?4 arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristö- ja luonnontieto. Vuosiluokilla 5?6 biologia ja maantieto arvioidaan yhtenä kokonaisuutena, samoin fysiikka ja kemia. Vuosiluokilla 7?9 arvioidaan biologia, maantieto, fysiikka, kemia ja terveystieto jokainen erikseen.

3. Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä voidaan arvioida myös erikseen.

Työskentelyn arviointiin sisältyvät :

Taito suunnitella, toteuttaa ja arvioida omaa työtään.

Vastuullisuus, oma-aloitteisuus ja yhteistyökyky muiden oppilaiden kanssa.

Oppilaan kyky yhdistää työskentelytaitojen eri osa-alueet luontevaksi oppimisprosessiksi, jossa itsearviointi ohjaa työnsuunnittelua ja toteutustapaa.

4 Arvosanan yleiset kriteerit

Erinomainen 10:

Oppilas hallitsee erinomaisesti tavoitteiden edellyttämät tiedot ja taidot. Hänellä on hyvät valmiudet itsenäiseen työhön ja osaa opitun avulla tehdä vaativia sovelluksia ja ratkaista ongelmia. Hän toimii tavoitteiden edellyttämällä tavalla, osoittaa harrastuneisuutta oppiaineeseen ja toimii esimerkkinä myös muille.

Kiitettävä 9:

Oppilas hallitsee oppiaineen tiedot ja taidot kiitettävästi sekä osaa soveltaa oppimaansa. Hän toimii tavoitteiden mukaisesti, työskentelee itsenäisesti ja hallitsee tarvittavat työtavat.

Hyvä 8:

Oppilas osaa oppiaineen keskeiset sisällöt hyvin ja työskentelee aktiivisesti annettujen ohjeiden mukaan.

Tyydyttävä 7:

Oppilas hallitsee useimmat oppiaineen edellyttämät tiedot ja taidot. Hän pyrkii toimimaan ohjeiden mukaisesti, mutta oppilas kaipaa usein tukea työskentelyssä.

Kohtalainen 6:

Oppilas saavuttaa osittain oppiaineen tavoitteet. Työskentely on vaikeaa ja hän tarvitsee jatkuvaa tukea opiskelussaan.

Välttävä 5:

Oppilaalla on vaikeuksia tavoitteiden saavuttamisessa. Itsenäinen työskentely ei onnistu ja hän asennoituu haluttomasti opiskeluun.

Hylätty 4:

Oppilas ei saavuta tavoitteita, on haluton ja kielteinen oppiaineita kohtaan. Hänellä ei ole edellytyksiä siirtyä seuraavalle vuosiluokalle.

Sanallinen arvio on hyväksytty tai hylätty. Tarvittaessa käytetään laajempaa sanallista arviointia.

5. Käyttäytyminen

Käyttäytymisen arvioinnissa huomioidaan mm. käytöstavat, sääntöjen noudattaminen, muiden ihmisten huomioiminen, kyky tehdä yhteistyötä, työrauhan antaminen, myönteinen asenne koulutyöhön ja oppilastovereihin, luotettavuus sekä oman ja toisen työn arvostaminen. Mikäli käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti, käytetään erillistä liitettä.

Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat.

Kriteerit oppilaan käyttäytymisen arviointiin ovat seuraavat:

Erinomainen 10:

Oppilas on aktiivinen, ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä vaikuttaa myönteisellä esimerkillään muihin oppilaisiin, oppimistilanteisiin ja koko kouluyhteisöön. Hän kantaa vastuuta itsestään ja muista.

Kiitettävä 9:

Oppilas suhtautuu myönteisesti ihmisiin, ympäristöön ja oppimiseen. Hän noudattaa koulun sääntöjä ja osoittaa aktiivista halua hyvään käytökseen.

Hyvä 8:

Oppilas käyttäytyy pääsääntöisesti hyvin ja noudattaa useimmiten koulun sääntöjä ("tavallinen perusoppilas"). Oppilaan käytökseen on joskus jouduttu puuttumaan.

Tyydyttävä 7:

Muiden ihmisten ja ympäristön huomioimisessa, työn arvostuksessa ja sääntöjen noudattamisessa on parantamisen varaa. Oppilasta on jouduttu useasti nuhtelemaan ja rankaisemaan.

Kohtalainen 6:

Oppilasta on jouduttu jatkuvasti nuhtelemaan, rankaisemaan rikkomuksista ja hänelle on jouduttu antamaan kurinpidollisia rangaistuksia. Oppilas suhtautuu opiskeluun ja koulunkäyntiin välinpitämättömästi tai laiminlyö koulunkäyntiä.

Välttävä 5:

Oppilaalla on jatkuvaa häiriköintiä, pinnausta, valehtelua, kiusaamista, töhertelyä tai väkivaltaisuutta. Hän on saanut toistuvasti kurinpidollisia rangaistuksia. Hänen käytöksensä häiritsee muutakin kouluyhteisöä.

Hylätty 4:

Oppilasta ei voida käyttäytymisen vuoksi pitää normaalissa kouluopetuksessa tai hän laiminlyö koulunkäyntiä.

6. Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joiden vaikeudet ovat lieviä ja joille ei ole tehty erityisen tuen päätöstä. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Arviointipalaute auttaa oppilasta tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.

Erityistä tukea saavan oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi *perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty.* Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

7. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito. Oppilaan arvioinnissa tulee käyttää monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä, jotta hän kykenee osoittamaan osaamisensa

mahdollisista suomen kielen taitojen puutteista huolimatta. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla sanallista koko perusopetuksen ajan lukuun ottamatta päättöarviointia.

8. Muun kuin oppivelvollisen oppilaan arviointi

Muu kuin oppivelvollinen oppilas arvioidaan oppilaan koesuoritusten perusteella. Arviointi perustuu soveltuvin osin oppiaineiden vuosiluokkakohtaisiin tavoitteisiin.

OPINNOISSA ETENEMINEN VUOSILUOKITTAIN

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärään kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot. Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle,

jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Oppilalle varataan mahdollisuus opettajan ja rehtorin määräämänä aikana lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä erillisessä kokeessa osoittaa, että hän on saavuttanut ao. oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia näyttömahdollisuuksia.

vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

mikäli oppilaalla on hylätty arvosana kolmessa tai useammassa oppiaineessa, hän jää vuosiluokalleen.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan kaikki suoritukset raukeavat. Päätöksen oppilaan siirtämisestä seuraavalle vuosiluokalle tai luokalle jättämisestä tekevät rehtori ja oppilasta opettaneet opettajat yhdessä.

ARVIOINNIN UUSIMINEN JA OIKAISU

Oppilaan huoltaja voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää opinnoissa etenemistä tai vuosiluokalle jättämistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista. Pyyntö tehdään rehtorille. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.

Jos oppilaan huoltaja on tyytymätön pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, huoltaja voi pyytää arvioinnin oikaisua Itä-Suomen lääninhallitukselta.

OPINNOISSA ETENEMINEN OMAN OPINTO-OHJELMAN MUKAAN

Perusopetusasetuksen mukaan oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voidaan jättää

vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella.

Oppilas luetaan yhdeksännen vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai hänen oppivelvollisuuskänsä täyttyy ja hän eroaa koulusta.

OPPILAAN ITSEARVIOINTI

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointitaitojen kehittämisen tavoitteena on

- tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä
- vahvistaa oppilaan itsetuntoa ja myönteisen minäkuvan luomista oppijana
- vahvistaa osallisuuden tunnetta

Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan.

Itsearvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi seuraavia menetelmiä: arviointikeskustelut, kirjalliset kyselyt ja kaavakkeet, portfolio ym.

8.2 PÄÄTTÖARVIOINTI

Arvioinnin tehtävä

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

Arvioinnin periaatteet

Päättöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päättöarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9. Päättöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen. Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden mukaan.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päätösarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan. *Jos erityisen tuen päätöksessä* on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa *yksilöllistetyn* oppimäärän mukaan, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päätösarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päätösarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

8.3 TODISTUKSET

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Jakso-opetusta noudatettaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositodistuksen. Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun. Todistuksiin merkitään todistuksen nimi, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi, oppilaan nimi ja syntymäaika, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen. Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Opetuksen järjestäjä päättää todistuksen ulkoasusta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa *yksilöllistetyn oppimäärän* mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen

arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) *oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän* mukaan.

Perusopetuksen päättötodistus

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä. Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä – erinomainen) ja numeroin (5-10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen. Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin. Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen. Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) *oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän* mukaan. Oppilaan,*

jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen. Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa

8.4 KOULUN TOIMINNAN ITSEARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Itsearviointi on jatkuvaa, päivittäistä työskentely- ja oppimisprosessin etenemisen arviointia. Arviointi ei ole arvostelua vaan väline kehittymiseen ja kehittämiseen.

Itsearvioinnin tarkoitus on

- tukea asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä koulutuksen jatkuvaa, määrätietoista kehittämistä
- parantaa kasvamisen ja oppimisen edellytyksiä
- kehittää koulutuksen järjestäjän, opettajien, vanhempien, oppilaiden ja koko työyhteisön yhteistyötä ja johtajuutta

Arviointikohteena voivat olla esim. seuraavat asiat:

- oppimisprosessi (opetussuunnitelma, koulun tapahtumat, oppilashuolto)
- toimintaedellytykset (materiaalit, tilat, välineet, resurssit)
- henkilöstön menestystekijät (jaksaminen, koulutus, johtaminen, yhteistyö) yhteistyö (koti ja koulu, sidosryhmät)

Arviointimenetelminä voivat olla esim.

havainnointi, keskustelu, kirjalliset kyselyt, haastattelut, selvitykset

LIITE 1

MINÄ OPPIJANA-LOMAKE (täytetään yhdessä oppilaan, huoltajan, opettajan kanssa)

Oppilas: _____ Syntymäaika: _____

Koulu: _____ Luokka: _____

Miten koulu sujuu? (mukavat asiat koulussa, Missä olet taitava? Lempiaineesi? Onko sinulla kavereita? Onko sinua kiusattu? Missä asioissa tarvitset opettajan apua?)

Koti ja koulu

1. Miten koulu sujuu? (Millä mielellä lapsi lähtee kouluun/tulee koulusta? Miten koulupäivät sujuvat yleisesti? Koulumatkat? Kaveriasiat? Miten kotitehtävät sujuvat? Mitkä asiat sujuvat hyvin/vahvuudet? Missä asioissa lapsi tarvitsee tukea?)

2. Yleisiä asioita

koti

koulu

3. Vahvuudet

koti

koulu

4. Kehittämisaalueet

koti

koulu

5. Muita asioita

päiväys Vieremällä ___/___20__

Allekirjoitukset

Oppilas: _____

Huoltaja(t): _____

Opettaja: _____

LIITE 2

Pedagoginen arvio ja pedagoginen selvitys

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/103/mallilomakkeet_perusopetuksen_pedagogista_arvioita_ja_pedagogista_selvitysta_varten

LIITE 3

Oppimissuunnitelma ja HOJKS

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/103/lomakkeet_oppimisen_ja_koulunkaynnin_tukeen

LIITE 4

Poissaoloihin puuttuminen Vieremän kunnan perusopetuksessa